

ΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ 21^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΡΙΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ΤΑΞΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.
Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ.
ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ - ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ.
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΚΚΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1 Το 20ό Συνέδριο του ΚΚΕ κατέληξε σε βασικά συμπεράσματα από την πάλη για την ανασύνταξη του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος και την κομματική οικοδόμηση στην εργατική τάξη. Παράλληλα, καθόρισε κατευθύνσεις και καθήκοντα για τα επόμενα χρόνια καθώς και την πραγματοποίηση Πανελλαδικής Συνδιάσκεψης για τον έλεγχο της Απόφασης. Η ΚΕ δεν κατόρθωσε να πραγματοποιήσει την Πανελλαδική Συνδιάσκεψη για τη δουλειά στην εργατική τάξη, παρόλο που η δράση του Κόμματος στο διάστημα από το 20ό Συνέδριο έχει συσσωρεύσει και νέα δεδομένα. Έτσι παραμένει ως σημαντικό αντικείμενο συζήτησης στο 21ο Συνέδριο η δουλειά μας στην εργατική τάξη και το κίνημά της.

Στο Πρόγραμμα του ΚΚΕ επισημαίνεται ότι η δράση του Κόμματος σε μη επαναστατική κατάσταση συμβάλλει αποφασιστικά στην προετοιμασία του υποκειμενικού παράγοντα –του Κόμματος, της εργατικής τάξης, των συμμαχιών της– για τις επαναστατικές συνθήκες, για την πραγματοποίηση των στρατηγικών του καθηκόντων. Τονίζεται ότι η προσέλκυση πρωτοπόρων τμημάτων της εργατικής τάξης και η συσπείρωση της πλειοψηφίας της με το ΚΚΕ θα περάσει από διάφορες φάσεις. Το εργατικό κίνημα, τα κινήματα των αυτοαπασχολούμενων (α/α) στις πόλεις και των αγροτών και η μορφή έκφρασης της συμμαχίας τους με αντικαπιταλιστικούς - αντιμονοπωλιακούς στόχους, με την πρωτοπόρα δράση των δυνάμεων του ΚΚΕ σε μη επαναστατικές συνθήκες, αποτελούν το πρόπλασμα για τη διαμόρφωση του εργατικού - λαϊκού μετώπου σε επαναστατικές συνθήκες.

Στην Απόφαση του 20ού Συνεδρίου τέθηκαν επίσης αρκετά σημαντικά ζητήματα για τον ρόλο του ΚΚΕ στο εργατικό - λαϊκό κίνημα. Σε αυτήν την κατεύθυνση, η ΚΕ κατέληξε σε αυτό το κείμενο για συζήτηση σε όλο το Κόμμα και την ΚΝΕ, αναμφίβολα σε συνδυασμό και με τα άλλα δύο κείμενα που έχουν ήδη δημοσιευτεί.

Ερχόμαστε σήμερα να συζητήσουμε τη νέα κατάσταση, να εντοπίσουμε θετικές πλευρές και υποκειμενικές αδυναμίες που απαιτούν ριζική αντιμετώπιση, ώστε να αντιστοιχίσουμε τη δράση μας με τις απαιτήσεις που απορρέουν από τις ανάγκες των εργατικών - λαϊκών δυνάμεων, τους στόχους που έχουμε θέσει.

Το πρώτο ζήτημα που εξετάζουμε είναι οι βασικές τάσεις στην ταξική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας καθώς και η σημερινή κατάσταση της εργατικής τάξης, δέκα χρόνια μετά την εκδήλωση της προηγούμενης βαθιάς καπιταλιστικής οικονομικής κρίσης. Την εξετάζουμε αναλύοντας τους όρους που διαμορφώθηκαν και διαμορφώνονται στη δουλειά και τη ζωή της, συνολικά τους όρους πώλησης της εργατικής της δύναμης, αλλά και τις μορφές εντατικοποίησης της εκμετάλλευσής της. Εντοπίζουμε αρνητικές αλλαγές και πώς αυτές επιδρούν στην ενότητα και την κοινή της πάλη, στη διαμόρφωση ταξικής πολιτικής συνείδησης, τη στάση της απέναντι σε αστικές κυβερνήσεις διαχείρισης της κρίσης σε βάρος των εργατικών συμφερόντων.

Δεύτερο βασικό ζήτημα που βάζουμε στη συζήτηση είναι η κατάσταση στο εργατικό - συνδικαλιστικό κίνημα σήμερα, ο βαθμός οργάνωσης της εργατικής τάξης στα σωματεία και η συμμετοχή της στην ταξική πάλη. Συζητάμε τα συμπεράσματα από τους αγώνες και τις προσπάθειες να δημιουργηθούν πρωτοπόμενες εστίες αντίστασης και διεκδίκησης στους χώρους δουλειάς. Αναδεικνύουμε τον χαμηλό βαθμό οργάνωσης της εργατικής τάξης που βρίσκεται σε ιστορικά κατώτατο σημείο. Ανιχνεύουμε τις αντικειμενικές αιτίες γι' αυτήν τη δυσκολία

ένταξής της στα συνδικάτα, αλλά και δικές μας αδυναμίες, κυρίως τα καθήκοντα που προκύπτουν για να αλλάξουμε αυτήν την κατάσταση, να βάλουμε πιο αποφασιστικά προς υλοποίηση στόχους, για να καταφέρουμε αν είναι δυνατό μια ορμητική ανάπτυξη της οργάνωσης και της συμμετοχής στη συνδικαλιστική οργάνωση. Συζητάμε την πορεία του ΠΑΜΕ ως ταξικής συσπείρωσης Ομοσπονδιών, Εργατικών Κέντρων, σωματείων με γραμμή πάλης σε αντικαπιταλιστική - αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση, μια μεγάλη κατάκτηση, όπως εκτιμήσαμε και στο 20ό Συνέδριο.

Το τρίτο ζήτημα είναι η επεξεργασία της πείρας από την κοινή δράση εργατικών σωματείων με μαζικές οργανώσεις των κατώτερων στρωμάτων των αυτοαπασχολούμενων της πόλης και των αγροτών, γενικότερα της προσπάθειας να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις της κοινωνικής συμμαχίας τους. Έχουν ήδη προηγηθεί δύο πανελλαδικά κομματικά Σώματα για τη δουλειά μας με τους αυτοαπασχολούμενους και τους αγρότες, τα οποία τροφοδοτούν με πείρα και επεξεργασίες την παρέμβασή μας για την προώθηση αυτού του καθήκοντος στρατηγικής σημασίας για το Κόμμα μας. Η εργατική τάξη ως ηγέτιδα δύναμη είναι που θα δημιουργεί τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη σφυρηλάτηση της κοινωνικής συμμαχίας, για το τράβηγμα των σύμμαχων κοινωνικών δυνάμεων σε ολοένα και πιο σταθερή κοινή δράση, προβάλλοντας και το ανάλογο πλαίσιο πάλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΤΑΞΙΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2 Εξετάζουμε συνοπτικά ορισμένες βασικές τάσεις εξέλιξης της ταξικής διάρθρωσης στην Ελλάδα, σε επίπεδο 20ετίας, με κεντρικό στόχο να προσανατολίσουμε καλύτερα τη δουλειά του Κόμματος στην εργατική τάξη. Στην αναλυτική μελέτη, που θα εκδοθεί στη συνέχεια, περιλαμβάνονται και άλλες πλευρές (π.χ. σχέση τόπου εργασίας και κατοικίας, μορφωτικό επίπεδο, ηλικιακή κατανομή) καθώς και η θεωρητική και στατιστική επεξεργασία, ώστε να προσδιοριστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια τα τμήματα της μισθωτής εργασίας που ανήκουν στην εργατική τάξη ή την προσεγγίζουν.

Ειδικότερα, εξετάζουμε ορισμένες βασικές τάσεις εξέλιξης του πληθυσμού, του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ως ποσοστού του δυνητικά οικονομικά ενεργού πληθυσμού, την εξέλιξη της απασχόλησης, βασικά στοιχεία κλαδικής κατανομής της απασχόλησης και της μισθωτής απασχόλησης, καθώς και ορισμένα στοιχεία σύνθεσης του εργατικού δυναμικού κατά φύλο και ηλικία, στοιχεία μισθολογικής κατάστασης των εργαζομένων.

Για διευκόλυνση αναφέρουμε τους ορισμούς της αστικής στατιστικής (όπως τους παραθέτει η ΕΛΣΤΑΤ) που χρησιμοποιούμε:

Απασχολούμενοι: Τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία τη βδομάδα αναφοράς είτε εργάστηκαν έστω και μία ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν αλλά είχαν μια εργασία ως μισθωτοί ή ως επιχειρηματίες από την οποία απουσίαζαν προσωρινά.

Άνεργοι: Τα άτομα ηλικίας 15-74 ετών που δεν χαρακτηρίστηκαν ως απασχολούμενοι (σύμφωνα με τον προηγούμενο ορισμό), ήταν άμεσα διαθέσιμοι

για εργασία και είτε ενεργά αναζητούσαν εργασία τις τελευταίες 4 εβδομάδες είτε είχαν βρει μια εργασία που θα αναλάμβαναν μέσα στους επόμενους τρεις μήνες.

Οικονομικά μη ενεργοί: Τα άτομα που δεν χαρακτηρίζονται απασχολούμενοι ή άνεργοι.

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός (εργατικό δυναμικό): Οι απασχολούμενοι και οι άνεργοι.

Ποσοστό ανεργίας: Ο λόγος των ανέργων προς το σύνολο του εργατικού δυναμικού¹.

Εξέλιξη του πληθυσμού

3 Ο πληθυσμός της χώρας δεν μεταβλήθηκε σημαντικά την τελευταία 20ετία. Σημειώθηκε μια μικρή αύξηση την περίοδο της καπιταλιστικής ανάπτυξης 2000 - 2008 μέχρι την εκδήλωση της κρίσης προς το τέλος του 2008 και πιο εμφανώς το 2009, από τα 10,8 εκατομμύρια στα 11 εκατομμύρια το 2008 για να υποχωρήσει ξανά στα 10,7 εκατομμύρια το 2019.

Ανάλογη τάση εμφανίζει και ο πληθυσμός ηλικίας 15 - 74 ετών που αυξήθηκε ελαφρά μέχρι την κρίση και στη συνέχεια εμφανίζει συρρίκνωση, φτάνοντας το 2019 να είναι περίπου 250 χιλιάδες μειωμένος σε σχέση με το 2000.

Οι τάσεις κίνησης του πληθυσμού είναι παρόμοιες και στα δύο φύλα, αλλά όχι ίδιες. Τόσο ο ανδρικός όσο και ο γυναικείος πληθυσμός αυξήθηκαν κατά περίπου 150 χιλιάδες την περίοδο 2000 - 2008, αλλά η μετέπειτα υποχώρηση του πληθυσμού είναι διαφορετική για τα δύο φύλα, με τον γυναικείο πληθυσμό να υποχωρεί κατά 100 χιλιάδες την περίοδο 2008 - 2019 και τον ανδρικό πληθυσμό να υποχωρεί περισσότερο, σχεδόν κατά 250 χιλιάδες, την ίδια περίοδο.

Οι τάσεις μεταβολής του πληθυσμού από Περιφέρεια σε Περιφέρεια διαφοροποιούνται σημαντικά σε σχέση με το σύνολο της χώρας και εκτείνονται από μείωση 6% σε Αττική, Δυτική Ελλάδα και Δυτική Μακεδονία, μέχρι αύξηση περίπου 4% στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο κι εντυπωσιακή αύξηση 11% στο Βόρειο Αιγαίο. Η Αττική συγκεντρώνει το 35% του συνολικού πληθυσμού κι έπεται η Κεντρική Μακεδονία που συγκεντρώνει το 17%.

Αναφορικά με την ηλικία του πληθυσμού, παρατηρείται σημαντική αύξηση της μέσης ηλικίας την τελευταία 20ετία κατά 4 έτη, από τα 39,7 στα 43,8, με την κρίση να επιταχύνει μια τάση γήρανσης που προϋπήρχε και την περίοδο της καπιταλιστικής ανάπτυξης 2000 - 2008. Παράλληλα, η ηλικία του πληθυσμού εμφανίζει μεγάλες διαφοροποιήσεις μέσα στη χώρα. Στη γήρανση του πληθυσμού συνεπιδρά η χρόνια υπογεννητικότητα, η αύξηση του προσδόκιμου ζωής, αλλά και η μεγάλης κλίμακας μετανάστευση, κυρίως προς χώρες της ΕΕ, νεότερων και συχνά ειδικευμένων εργαζομένων, κατά τη διάρκεια –και μετά– της κρίσης του 2008 - 2015.

Εξέλιξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και της απασχόλησης

4 Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός σημείωσε αύξηση την περίοδο 2000 - 2008 και στη συνέχεια μειώθηκε (με μικρότερο ρυθμό) την περίοδο της καπιταλιστικής κρίσης 2008 - 2015 και την περίοδο της ασθενούς ανάπτυξης 2015 - 2019. Ως αποτέλεσμα, το 2019 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός διαμορφώνεται στα 4,7 εκατ., εκ των οποίων οι γυναίκες είναι 2,1 εκατ. (45%) και οι άνδρες 2,6 εκατ. (55%).

¹. Χρησιμοποιούμε τους σημερινούς ορισμούς της ΕΛΣΤΑΤ που, εν γένει, μπορεί να διαφέρουν από σχετικούς ορισμούς προηγούμενων περιόδων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Εξέλιξη βασικών μεγεθών πληθυσμού και απασχόλησης (σε εκατ.)

	2000	2009	2015	2019
Δυνητικά ενεργός πληθυσμός (15-74)	8,18	8,43	8,09	7,93
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	4,61	5,03	4,8	4,7
% ενεργού πληθυσμού	56,4%	59,7%	59,3%	59,5%
Απασχόληση	4,01	4,54	3,6	3,9
Άνεργοι	0,51	0,49	1,2	0,82

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Σε επίπεδο 20ετίας, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός καταγράφεται λίγο αυξημένος το 2019 σε σχέση με το 2000. Η μικρή αύξηση οφείλεται σε μια σημαντική αύξηση 265 χιλιάδων γυναικών του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και μια μείωση 147 χιλιάδων ανδρών. Η εξέλιξη είναι τελικά συνισταμένη φαινομένων που επιδρούν διαφοροποιημένα στα δύο φύλα. Αυξήθηκε σημαντικά η ένταξη γυναικών στην αγορά εργασίας καθ' όλη την περίοδο, η τάση εγκατάλειψης της χώρας από αλλοδαπούς εργάτες λόγω της κρίσης παρουσιάστηκε περισσότερο στους άνδρες εργαζόμενους. Δεν είναι εντοπισμένο αν στη μετανάστευση ημεδαπών στο εξωτερικό υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στα δύο φύλα.

Ηλικιακά, στους νέους κάτω των 30 ετών ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός εμφανίζει ραγδαία μείωση από 1,2 εκατ. το 2000 στις 707 χιλιάδες το 2019. Στις ενδιάμεσες ηλικίες, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός αυξήθηκε την περίοδο 2000 - 2008, παρέμεινε σταθερός μέχρι το 2015 και στη συνέχεια εμφάνισε μικρή μείωση, ενώ στις μεγαλύτερες ηλικίες, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός εμφανίζει διαχρονική αύξηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Συμμετοχή στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό ανά φύλο και ηλικιακή κατηγορία ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού του φύλου στην εν λόγω ηλικιακή ομάδα

Φύλο	Ηλικία	2000	2005	2010	2015	2019
Γυναίκες	35-54	56,9%	66,2%	70,2%	74,8%	75,3%
Γυναίκες	>55	19,6%	21,4%	25,6%	25,5%	31,2%
Γυναίκες	15-34	51,5%	55,1%	55,1%	56,4%	52,2%
Άνδρες	35-54	94,6%	96,9%	94,3%	95,1%	95,0%
Άνδρες	>55	46,3%	53,8%	54,4%	48,5%	56,3%
Άνδρες	15-34	63,8%	64,6%	64,6%	62,7%	58,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Οι θετικές μεταβολές στον συνολικό πληθυσμό σίγουρα επιδρούν στην αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, αλλά δεν αρκούν για να εξηγήσουν άλλες σημαντικές μεταβολές. Η κρίση του 2008 - 2015 επιτάχυνε μια πορεία αύξησης του ποσοστού του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στις ηλικίες 35 - 54, αποτυπώνοντας κυρίως την αυξανόμενη συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας και την αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης. Αντίρροπα προς αυτήν, εμφανίζεται τάση μείωσης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε μικρότερες ηλικίες, τόσο λόγω παράτασης του χρόνου σπουδών όσο –ειδικά την περίοδο της κρίσης 2008 - 2015– λόγω αυξημένης μετανάστευσης προς το εξωτερικό.

Από τα στοιχεία του πίνακα 2 προκύπτει για την 20ετία, σημαντική αύξηση της συμμετοχής των γυναικών (στις ηλικίες 35 - 54 κατά 18,5 ποσοστιαίες μονάδες και στις ηλικίες άνω των 55 κατά 11 ποσοστιαίες μονάδες) στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Επίσης, αποτυπώνεται αύξηση (κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες) στη συμμετοχή των ανδρών στις ηλικίες άνω των 55, ενώ στις ηλικίες 15 - 34 το ποσοστό συμμετοχής πέφτει κατά 5,6 μονάδες.

Η αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε επίπεδο 20ετίας δεν συνοδεύτηκε από αντίστοιχη αύξηση της απασχόλησης. Η εκδήλωση της κρίσης οδήγησε σε σημαντική μείωση της απασχόλησης. Την περίοδο 2008 - 2013 σημειώθηκε μια «απότομη» μείωση κατά 1,1 εκατ. εργαζόμενους, αριθμώντας το 2013 τα 3,51 εκατ. εργαζόμενους. Την περίοδο 2013 - 2014 η απασχόληση παρέμεινε σταθερή, ενώ απ' το 2015 και μετά σημειώθηκε μια σταδιακή μικρή αύξησή της, μέχρι και την εκδήλωση της κρίσης του 2020. Η τάση ανάκαμψης της απασχόλησης συνοδεύεται, παράλληλα, από αλλαγές στη διάρθρωσή της σε ηλικίες και φύλο. Η σχετική αύξηση της απασχόλησης αφορά, κατά κύριο λόγο, μεγαλύτερες ηλικίες και γυναίκες. Η αύξηση της μέσης ηλικίας των εργαζομένων, αποτυπώνοντας ένα εργατικό δυναμικό που «γερνάει», οφείλεται κυρίως στη μετανάστευση του «νεαρού» εργατικού δυναμικού, στη μεγάλη παράταση της διάρκειας σπουδών, αλλά και στην αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης. Διακριτή είναι η αυξημένη γυναικεία συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό.

Εξελίξεις στην ταξική διάρθρωση της απασχόλησης.

Από την αναιμική ανάκαμψη στη νέα κρίση

5 Η περίοδος 2015 - 2020 παρουσιάζει σχετικά μικρές μεταβολές στη σύνθεση της απασχόλησης, αν και οι συνέπειες της νέας βαθιάς συγκρονημένης κρίσης δεν έχουν ακόμη αποτυπωθεί στα στατιστικά στοιχεία. Η απασχόληση αυξήθηκε κατά περίπου 300 χιλιάδες από το 2015 στο 2019 κι έφτασε τα 3,9 εκατομμύρια, ενώ η αύξηση αφορούσε σχεδόν εξ ολοκλήρου την κατηγορία των μισθωτών, που αυξήθηκαν την ίδια περίοδο από 2,35 εκατομμύρια σε 2,66 εκατομμύρια. Οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό μειώθηκαν ελαφρά από τις 856 στις 834 χιλιάδες. Η τάση σημαντικής ενίσχυσης της μισθωτής εργασίας είναι εμφανής, με τους μισθωτούς να απαρτίζουν πλέον το 68% της απασχόλησης, από 65% που ήταν το 2015. Ο αριθμός των μισθωτών δεν έχει μεν φτάσει στα επίπεδα του 2009, ωστόσο ανακάμπτει, ενώ οι αυτοαπασχολούμενοι συνεχίζουν να μειώνονται. Παράλληλα, η περίοδος της κρίσης και της μετέπειτα ανάπτυξης οδήγησε σε σημαντική αύξηση του βαθμού συγκέντρωσης της εργατικής τάξης σε μεγαλύτερες μονάδες, όπως δείχνουν τόσο τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ όσο και της ΕΡΓΑΝΗΣ. Ωστόσο, παραμένει σημαντικός αριθμός και ποσοστό των μισθωτών που απασχολούνται σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Ταξική διάρθρωση της απασχόλησης (σε εκατ.)

	2000	2009	2015	2019	2020
Οικ. ενεργός πληθυσμός	4,61	5,03	4,8	4,72	4,61
Απασχόληση	4,01	4,54	3,6	3,9	3,8
Μισθωτοί	2,38	2,95	2,35	2,66	2,61
Αυτοαπασχολούμενοι	0,989	0,965	0,856	0,834	0,82
Εργοδότες	0,33	0,377	0,285	0,289	0,288
Άνεργοι	0,51	0,49	1,2	0,82	0,78

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Δεν είναι ολοκληρωμένες οι καταγραφές για το 2020, πολύ περισσότερο που περιπλέκονται λόγω των μέτρων «ειδικού καθεστώτος» της πανδημίας.

Στην περίοδο 2009 - 2019, που περιλαμβάνει τόσο την κρίση όσο και την περίοδο ανάπτυξης, οι βασικότερες εξελίξεις στη διάρθρωση της απασχόλησης συνίστανται σε:

- Μείωση του αριθμού των απασχολούμενων κατά 640 χιλιάδες.
- Σχετικά μικρότερη συνολική μείωση του αριθμού των μισθωτών κατά 290 χιλιάδες –ανισόμετρα σε κλάδους– με αύξηση του ποσοστού του στο σύνολο της απασχόλησης και σημαντική αύξηση του αριθμού των ανέργων. Φυσικά, πρέπει να επισημανθεί ότι η μισθωτή απασχόληση δεν ταυτίζεται με την εργατική τάξη, καθώς κάτω από τον γενικό αυτόν όρο περιλαμβάνονται τμήματα της αστικής τάξης (ανώτερα διευθυντικά στελέχη), μισθωτοί σε ένοπλες δυνάμεις και σώματα ασφαλείας καθώς και στρώματα με ενδιάμεσο ρόλο στις λειτουργίες της εποπτείας και της διεύθυνσης των επιχειρήσεων (σε παλιότερες κομματικές επεξεργασίες αποκαλούνταν «νέα μισθωτά μεσαία στρώματα»), ενώ δεν περιλαμβάνονται οι μισθωτοί με μπλοκάκι, που καταγράφονται ως αυτοαπασχολούμενοι. Ωστόσο, αυτά τα μεθοδολογικά προβλήματα δεν αλλάζουν την τάση. Ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων και των εργοδοτών αντανakλά τις αντιφατικές τάσεις μέσα στον καπιταλισμό, αφενός καταστροφής τους λόγω συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου, αφετέρου σχετικής αναδημιουργίας τους ως συστατικού της καπιταλιστικής ανάπτυξης που μειώνει τον ρυθμό συρρίκνωσης. Παρατηρούμε έναν περιορισμό του αριθμού των αυτοαπασχολούμενων και του αριθμού των εργοδοτών κατά 130 και 90 χιλιάδες, αντίστοιχα, ενώ την τελευταία 3ετία, εμφανίζεται μια ανάστροφη μικρή τάση αύξησης των αυτοαπασχολούμενων κατά 15 χιλιάδες (που ωστόσο δεν αφορά τους αυτοαπασχολούμενους της πόλης, οι οποίοι παρουσιάζουν ελαφρά μείωση το αντίστοιχο διάστημα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Περιφερειακή κατανομή απασχόλησης (2019)

	βοηθοί	μισθωτοί	α/α*	σύνολο
Αττική	10.340	1.159.136	272.889	1.442.366
Β. Αιγαίο	3.590	42.502	28.724	74.816
Ν. Αιγαίο	5.305	89.995	37.675	132.974
Κρήτη	10.729	161.613	80.643	252.982
Αν. Μακεδονία - Θράκη	9.911	127.724	77.010	214.649
Κεντρ. Μακεδονία	17.496	425.572	199.623	642.690
Δυτ. Μακεδονία	1.875	51.494	33.713	87.082
Ήπειρος	3.636	70.245	38.871	112.750
Θεσσαλία	21.040	143.201	89.007	253.249
Ιόνια Νησιά	4.169	47.215	25.805	77.189
Δυτική Ελλάδα	15.858	114.054	84.770	214.681
Στερεά Ελλάδα	6.489	120.137	67.543	194.170
Πελοπόννησος	12.996	110.638	87.799	211.432

* Αναφέρεται σε α/α με και χωρίς προσωπικό αθροιστικά.

Πηγή: EUROSTAT

Η κατανομή του εργατικού δυναμικού με βάση τη θέση στην εργασία διαφοροποιείται σημαντικά ανά Περιφέρεια, με το ποσοστό μισθωτής απασχόλησης να είναι σημαντικά αυξημένο στην Αττική (που προσεγγίζει το 80%) ενώ, σε αντιδιαστολή, στην Πελοπόννησο και στη Δυτική Ελλάδα να βρίσκεται μόλις πάνω από το 50%, κυρίως λόγω του μεγάλου ποσοστού αυτοαπασχολούμενων στην αγροτική παραγωγή

Κλαδικές μεταβολές στη δομή της οικονομίας

6 Μια αναλυτική αποτύπωση της κλαδικής δομής της οικονομίας σίγουρα ξεφεύγει από τα «στενά» όρια της ταξικής διάρθρωσης, που αποτελεί την επιδίωξη της εν λόγω μελέτης. Ωστόσο, είναι τελικά αδύνατο να αποτυπώσουμε ολοκληρωμένα αλλαγές στην κοινωνική διάρθρωση αν δεν αποτυπώσουμε πλευρές της οικονομικής διάρθρωσης.

Η ταξική διάρθρωση διαφοροποιείται από κλάδο σε κλάδο της οικονομίας και η αποτύπωση της κλαδικής δομής της οικονομίας είναι συνιστώσα για την κατανόηση της διάρθρωσης γενικότερα. Η οργανική σύνθεση του κεφαλαίου διαφοροποιείται αποφασιστικά από κλάδο σε κλάδο και κατά συνέπεια διαφοροποιείται ουσιαστικά και ο αριθμός των εργαζομένων ανά κλάδο. Η σημασία των κλάδων, από τη σκοπιά του ρόλου τους στη συγκρότηση του κοινωνικού κεφαλαίου, δηλαδή του ρόλου τους στην αναπαραγωγή του κεφαλαίου, δεν εξαρτάται μόνο από τον αριθμό των απασχολούμενων στον κλάδο, αλλά και από την αναλογία του απασχολούμενου κεφαλαίου και της στρατηγικής σημα-

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) ανά κλάδο της οικονομίας ως ποσοστό (%) της συνολικής ΑΠΑ

	2000	2008	2017
Αγροτικός τομέας	6,1	3,2	4,2
Ορυχεία - Λατομεία	0,5	0,4	0,5
Μεταποίηση	10,6	9,6	10,8
Ηλεκτρική Ενέργεια	1,6	1,1	2,0
Ύδρευση	1,3	1,6	1,5
Κατασκευές	7,0	5,0	2,4
Εμπόριο	16,3	12,9	10,5
Μεταφορές - Αποθήκευση	6,7	8,2	7,0
Επισιτισμός - Τουρισμός	4,6	5,5	6,8
Πληροφορική - Επικοινωνίες	3,9	3,8	3,5
ΧΠΣ	4,6	4,4	4,1
Ακίνητη Περιουσία	11,0	13,2	17,1
Επιστημονικές Υπηρεσίες	4,8	6,4	5,2
Δημόσια Διοίκηση	8,1	9,0	10,2
Εκπαίδευση	4,5	5,6	5,7
Υγεία	4,5	6,0	4,4
Τέχνες	1,2	1,4	1,3
Άλλες Υπηρεσίες	2,2	2,1	2,5
Νοικοκυριά ως εργοδότες	0,6	0,6	0,3

Έχουν παραλειφθεί ορισμένοι μικρότεροι κλάδοι, γι' αυτό η άθροιση των ποσοστών δεν δίνει 100%. Οι κλάδοι ακολουθούν την αστική στατιστική. Ο κλάδος της «ακίνητης περιουσίας», που είναι ο μεγαλύτερος σε ΑΠΑ, περιλαμβάνει το τεκμαρτό εισόδημα (ενοίκια, ιδιοκατοίκηση).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

σίας του στην παραγωγή. Όπως απέδειξε ο Μαρξ, το κεφάλαιο εκμεταλλεύεται τον συλλογικό εργάτη και η υπεραξία –με τη διακλαδική μεταφορά της– διανέμεται αναλογικά με το απασχολούμενο κεφάλαιο. Αυτός είναι άλλωστε και ο βαθύτερος λόγος που αποκλείεται η δυνατότητα μέτρησης του βαθμού εκμετάλλευσης σε στενά «κλαδικό» επίπεδο. Η ανάδειξη των σημαντικών κλάδων της οικονομίας για την αναπαραγωγή του συνολικού κοινωνικού κεφαλαίου αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη διάταξη των δυνάμεων του Κόμματος, χωρίς να παραγνωρίζεται και η σημασία κλάδων με μεγάλη συγκέντρωση εργατικής τάξης.

Αν και τα διπλανά αστικής μεθοδολογίας στατιστικά στοιχεία του πίνακα 5 είναι προβληματικά (π.χ. κλαδική κατάταξη, λαθεμένος προσδιορισμός της Προστιθέμενης Αξίας κ.λπ.), ωστόσο φωτίζουν ορισμένες τάσεις:

- Η συμμετοχή στο ΑΕΠ κλάδων που γενικά δεν παράγουν νέα αξία είναι σημαντική στην εγχώρια οικονομία, καταγράφοντας ένα ποσοστό της τάξης του 40%, που το 2017 έφτασε το 42%. Μάλιστα, μεταβλήθηκε προς τους κλάδους Δημόσιας Διοίκησης (από 8,1% στο 10,2%) και Ακίνητης Περιουσίας (από 11% στο 17%, ένα απ' τα υψηλότερα της ΕΕ), ενώ στον κλάδο του Εμπορίου (που περιλαμβάνει και ορισμένες δραστηριότητες που παράγουν αξία) μειώθηκε (από 16,3% σε 10,5%).

- Η μεταποίηση παραμένει ο κυρίαρχος κλάδος στην παραγωγή αξίας, ενώ πλέον καταγράφει μεγαλύτερη συνεισφορά από το Εμπόριο, χωρίς πάντως να εμφανίζει ουσιαστική δυναμική αύξησης ως ποσοστό του ΑΕΠ. Σημειώνεται ωστόσο πως η σταθεροποίηση συγκαλύπτει μεγάλες εσωτερικές αναδιαρθρώσεις στον κλάδο. Ειδικότερα, ο υποκλάδος τροφίμων - ποτών σημείωσε σχεδόν διπλασιασμό της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας και αύξησε τη συμμετοχή του στη συνολική ΑΠΑ της μεταποίησης από 22% σε 33% το 2017 και ο υποκλάδος παραγωγής μετάλλων αύξησε επίσης σημαντικά τη συμμετοχή του στην ΑΠΑ από 14% σε 20% της συνολικής ΑΠΑ της μεταποίησης. Από την άλλη, παραδοσιακοί κλάδοι της εγχώριας μεταποίησης ουσιαστικά εξαφανίστηκαν. Ο κλάδος ένδυσης - υπόδυσης και ο κλάδος ξύλου - χαρτιού μειώθηκαν από το 10% ο καθένας στο 2,5% - 3%. Η αύξηση του κλάδου χημικών προϊόντων συνοδεύτηκε από μείωση του κλάδου των πλαστικών.

- Παράλληλα, η ουσιαστική μείωση του κλάδου των κατασκευών αποτυπώνεται και στα στοιχεία της ΑΠΑ.

- Στους κλάδους με μεγάλο αριθμό εργαζομένων εμφανίζεται μετατόπιση από το εμπόριο στον Επισιτισμό - Τουρισμό, που σχετίζεται και με τη σημαντική αύξηση του εισαγόμενου τουρισμού, αλλά και με την επέκταση του επισιτισμού.

Ο Επισιτισμός - Τουρισμός εμφανίζει ένα σχετικά χαμηλό 6,5% της συνολικής ΑΠΑ, στον οποίο ωστόσο πρέπει να συνυπολογιστούν και τυχόν «άδηλα» εισοδήματα του κλάδου και η έκταση της λεγόμενης «παραοικονομίας».

Κλαδικές μεταβολές στην απασχόληση και στη μισθωτή απασχόληση

7 Η περίοδος 2009 - 2019, που περιλαμβάνει την πολυετή φάση της κρίσης και την ολιγόχρονη φάση της αναιμικής ανάκαμψης, καταγράφει με διαφορετικό τρόπο την πορεία της απασχόλησης στους επιμέρους κλάδους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Απασχόληση κατά κλάδο (σε χιλιάδες)

	2009	2015	2019
Αγροτική Παραγωγή	532,9	465,7	453,6
Ορυχεία	14,2	10,4	12,5
Μεταποίηση	518,8	334,5	377,1
Ηλεκτρική Ενέργεια	28,5	26,3	29,6
Νερό	30,5	23,1	33,1
Κατασκευές	370,7	145,2	147,6
Εμπόριο	827,7	660,8	691,9
Μεταφορές	217,0	168,3	206,8
Επισιτισμός - Τουρισμός	320,9	325,5	381,9
ΤΠΕ	87,6	72,9	102,2
ΧΠΣ	114,6	88,2	84,2
Ακίνητη Περιουσία	8,5	6,0	5,0
Επιστημονικές Τεχνικές υπηρεσίες	234,8	208,6	218,2
Διοικητικές υπηρεσίες	75,1	85,5	90,9
Δημόσιο	377,1	312,7	341,5
Εκπαίδευση	328,7	294,0	320,9
Υγεία	234,4	214,2	248,4
Τέχνες	54,0	45,2	53,7
Διάφορες	88,6	74,4	82,6
Νοικοκυριά	89,8	46,9	25,0
Οργανισμοί	1,6	2,1	4,3

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Ταξική κατανομή της απασχόλησης κατά κλάδο, 2019 (σε χιλιάδες)

	μισθωτοί	α/α	εργοδότες	Σύνολο	% μισθωτών
Ξ. Δημόσια Διοίκηση	341,5	0	0	341,5	100,00
Υ. Δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων	4,3	0	0	4,3	100,00
Β. Ορυχεία και λατομεία	12,1	0	0,4	12,5	96,65
Ε. Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση απόβλητων	31,8	0,7	0,6	33,1	96,04
Δ. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	28,1	1,4	0,1	29,6	94,92
Ο. Εκπαίδευση	291,8	16,4	12,6	320,9	90,93
Ι. Ενημέρωση και επικοινωνία	89,3	3,5	9,2	102,2	87,46
Κ. Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	72,9	9,0	2,0	84,2	86,54
Τ. Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών	21,6	3,4	0	25,0	86,52
Ν. Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	74,6	6,5	7,1	90,9	81,99
Π. Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας	200,4	36,6	11,0	248,4	80,66
Γ. Μεταποίηση	302,4	38,5	26,4	377,1	80,2
Ρ. Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	40,1	8,6	4,1	53,7	74,6
Θ. Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης	271,9	34,3	50,9	381,9	71,22
Η. Μεταφορά και αποθήκευση	145,8	48,4	11,0	206,8	70,46
Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές μηχανοκίνητων	444,3	146,7	76,4	691,9	64,22
Σ. Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	51,5	21,0	8,9	82,6	62,38
ΣΤ. Κατασκευές	89,0	40,7	15,9	147,6	60,29
Λ. Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	2,5	1,2	0,8	5,0	49,12
Μ. Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	97,3	96,2	23,3	218,2	44,58
Α. Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	50,4	316,4	34,0	453,6	11,12

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
Μισθωτή απασχόληση (σε χιλιάδες)

	2009	2015	2019
Αγροτική Παραγωγή	38,5	46,0	50,4
Ορυχεία	15,6	9,3	12,1
Μεταποίηση	403,7	251	302,4
Ηλεκτρική Ενέργεια	33,9	25,1	28,1
Νερό	29,6	22,3	31,8
Κατασκευές	279,7	86,7	89,0
Εμπόριο	451,9	395,4	444,3
Μεταφορές	154,0	117,6	145,8
Επισιτισμός-Τουρισμός	186,8	212,9	271,9
ΤΠΕ	69,5	66,0	89,3
ΧΠΣ	109,4	75,5	72,9
Ακίνητη Περιουσία	1,5	2,6	2,5
Επιστημονικές Τεχνικές υπηρεσίες	110,6	92,5	97,3
Διοικητικές υπηρεσίες	63,7	69,6	74,6
Δημόσιο	379,5	312,7	341,5
Εκπαίδευση	298,8	270,7	291,8
Υγεία	199,1	168,3	200,4
Τέχνες	43,1	34,3	40,1
Διάφορες	54,1	43,6	51,5
Νοικοκυριά	71,5	44,3	21,6
Οργανισμοί	1,7	1,9	4,3
Σύνολο απασχολουμένων	2.996,2	2.348,5	2.663,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Οι μεταβολές την περίοδο 2009 - 2019 στους μεγαλύτερους κλάδους αφορούν:

- Τη Μεταποίηση, η συνολική απασχόληση της οποίας μειώθηκε από τις 520 χιλιάδες το 2009 στις 377 χιλιάδες το 2020. Την ίδια περίοδο η μισθωτή απασχόληση μειώθηκε σημαντικά λιγότερο, από τις 404 χιλιάδες στις 302 χιλιάδες. Το ποσοστό μισθωτής απασχόλησης στη Μεταποίηση ξεπερνά το 80%.

- Την απασχόληση στις Κατασκευές, η οποία συρρικνώθηκε σημαντικά από τις 370 χιλιάδες το 2009 σε 145 χιλιάδες το 2019, με τη μείωση να αφορά κατά κύριο λόγο τον αριθμό των μισθωτών, που μειώθηκε από τις 280 στις 89 χιλιάδες.

- Την απασχόληση στον κλάδο των Μεταφορών - Αποθήκευσης, η οποία σημείωσε ελαφρά υποχώρηση από τις 216 στις 209 χιλιάδες, ενώ η μισθωτή απασχόληση μειώθηκε ελαφρά από τις 155 στις 145 χιλιάδες.

- Την απασχόληση στον κλάδο των Επιστημονικών - Τεχνικών Υπηρεσιών, η οποία σημείωσε μικρή πτώση από τις 240 στις 220 χιλιάδες το 2019, ενώ φαινομενικά η μισθωτή απασχόληση σημείωσε πτώση από τις 112 στις 97 χιλιάδες. Ωστόσο σημειώνουμε ότι σημαντικό κομμάτι των μισθωτών του κλάδου καταγράφεται ως αυτοαπασχολούμενο (μισθωτός με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών) και η σχέση αυτή διευρύνθηκε σημαντικά την εξεταζόμενη περίοδο.

- Την απασχόληση στον κλάδο της Εκπαίδευσης, η οποία παρέμεινε σταθερή, από τις 329 στις 321 χιλιάδες, ενώ η μισθωτή απασχόληση στον κλάδο μειώθηκε επίσης ελάχιστα, από τις 298 στις 292 χιλιάδες, αν και σημειώνεται πως στον κλάδο εμφανίζεται σημαντική μη καταγεγραμμένη απασχόληση α/α αλλά και μισθωτών.

- Την απασχόληση στον κλάδο της Υγείας, η οποία αυξήθηκε ελαφρά, από τις 234,4 χιλιάδες το 2009 στις 248,4 χιλιάδες το 2019, όπως και η μισθωτή απασχόληση στις 200 χιλιάδες.

- Την απασχόληση στον κλάδο του Επισιτισμού - Τουρισμού, που αυξήθηκε από τις 320 στις 380 χιλιάδες. Η αύξηση αφορά τους μισθωτούς του κλάδου, ενώ η απασχόληση πλην μισθωτών μειώθηκε. Το ποσοστό μισθωτής απασχόλησης στον Επισιτισμό - Τουρισμό αυξήθηκε και έφτασε το 2019 στο 71% από 60% το 2009.

- Την απασχόληση στο Εμπόριο, που μειώθηκε από τις 830 στις 700 χιλιάδες, ενώ η μισθωτή απασχόληση ελαττώθηκε ελαφρά, κατά 15 περίπου χιλιάδες, με το ποσοστό μισθωτής απασχόλησης να αυξάνεται και να φτάνει στο 64%.

Σημειώνεται, επίσης, πως οι λεγόμενοι «δημόσιοι υπάλληλοι» –στους οποίους εντάσσονται εργαζόμενοι στη Δημόσια Διοίκηση, στην Υγεία, στην Παιδεία, στα Σώματα Ασφαλείας κ.λπ.– ανέρχονταν σε 571 χιλιάδες το 2019, εμφανίζοντας ελάχιστη αύξηση σε σχέση με το 2015 που ήταν 567 χιλιάδες και μικρή μείωση από τα επίπεδα του 2013 που ανέρχονταν σε 603 χιλιάδες. Η σχετική σταθεροποίηση του αριθμού των εργαζομένων συγκαλύπτει σχετικές αλλαγές στη σύνθεσή τους. Χαρακτηριστικά, οι εκπαιδευτικοί μειώθηκαν από 178 χιλιάδες το 2013 σε 164 χιλιάδες το 2019, ενώ οι απασχολούμενοι στη λεγόμενη δημόσια τάξη αυξήθηκαν από 63 χιλιάδες στις 68 χιλιάδες την ίδια περίοδο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Συγκέντρωση μισθωτών (σε χιλιάδες)

	Σύνολο	<10	10 έως 19	20 έως 49	> 50	άγνωστο >10	Σύνολο Μισθωτών	Μισθωτοί < 10
2019	3.911,0	2.132,7	379,4	347,2	691,1	360,8	2.787,0	1.043,3
2015	3.610,7	2.171,8	357,0	268,0	504,4	309,4	2.506,4	1.097,3
2009	4.556,0	2.887,9	470,2	333,3	476,6	387,9	3.215,1	1.592,3
2000	4.088,5	2.710,1	448,3	306,5	402,7	220,9	2.768,4	1.429,6

Υπολογισμός μισθωτών αξιοποιώντας στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ.

Ο υπολογισμός των μισθωτών είναι προσεγγιστικός κι έγινε αφαιρώντας από τον αριθμό των απασχολούμενων τους α/α και τους εργοδότες. Τα στοιχεία διαφοροποιούνται μεθοδολογικά από τα απογραφικά στοιχεία του ΕΦΚΑ, αφού τα στοιχεία του ΕΦΚΑ καταγράφουν τη μηνιαία απασχόληση, ενώ τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ την ετήσια.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Αναφορικά με τη συγκέντρωση των μισθωτών, το σύνολο των στοιχείων αποτυπώνει μια τάση αύξησης σε μεγαλύτερες επιχειρήσεις, αν και εξακολουθεί να παραμένει μεγάλος ο αριθμός των μισθωτών που απασχολούνται σε μικρές επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Κατάταξη επιχειρήσεων με βάση τον αριθμό μισθωτών

Μέγεθος	Επιχειρήσεις	Μισθωτοί
<10	243.313	622.959
>10	41.289	1.769.901
Σύνολο	284.602	2.392.860

Τα στοιχεία του ΕΦΚΑ εμφανίζουν την απασχόληση σε μηνιαία βάση και όχι σε έμνημια.

Πηγή: ΕΦΚΑ, Αύγουστος 2019

Εμφανίζεται μια σχετική διαφοροποίηση των στοιχείων ΕΦΚΑ - ΕΛΣΤΑΤ. Ειδικότερα, τα στοιχεία του Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) παρουσιάζουν περίπου κατά 300 - 400 χιλιάδες λιγότερους τους εργαζόμενους στις επιχειρήσεις κάτω των 10 εργαζομένων (630 χιλιάδες ο ΕΦΚΑ, 1,043 εκατ. η δική μας εκτίμηση βάσει των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ). Σημειώνεται πως διαφορά περίπου 300 χιλιάδων προκύπτει και στη συνολική εκτίμηση του αριθμού των μισθωτών από ΕΦΚΑ και ΕΛΣΤΑΤ (2,39 εκατ. ΕΦΚΑ, 2,66 εκατ. ΕΛΣΤΑΤ), διαφορά που αφορά σχεδόν αποκλειστικά τις μικρές επιχειρήσεις κάτω των 10 μισθωτών (για τις επιχειρήσεις άνω των 10 μισθωτών ο ΕΦΚΑ δίνει 1,77 εκατομμύρια μισθωτούς και η εκτίμησή μας βάσει των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ είναι 1,74 εκατομμύρια). Βάσιμα μπορούμε να υποθέσουμε ότι η διαφοροποίηση σχετίζεται με τον τρόπο κατάταξης των ανέργων. Ο ΕΦΚΑ υπολογίζει τους ανέργους σε μηνιαία βάση, ενώ η ΕΛΣΤΑΤ σε εξαμηνιαία. Τελικά, τα στοιχεία του ΕΦΚΑ αποτυπώνουν την κατάσταση περισσότερο από τη σκοπιά του κεφαλαίου –πόσοι εργάζονται τον δεδομένο μήνα– ενώ τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ περισσότερο από τη σκοπιά των μισθωτών –σε ποιον κλάδο εργάστηκε ο μισθωτός το τελευταίο εξάμηνο. Φυσικά, τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ συγκαλύπτουν το μέγεθος της ανεργίας, αλλά για λόγους αποτίμησης της διάρθρωσης της εργατικής τάξης είναι μάλλον ενδεικτικότερα.

Σε κάθε περίπτωση, μπορούμε να εκτιμήσουμε ότι, παρά την τάση συγκέντρωσης σε μεγαλύτερες επιχειρήσεις, παραμένει μεγάλος ο αριθμός μισθωτών σε μικρές επιχειρήσεις. Το ποσοστό των μισθωτών σε επιχειρήσεις άνω των 50 εργαζομένων αυξήθηκε από 14% το 2009 σε 25% το 2019 και το ποσοστό των μισθωτών σε επιχειρήσεις κάτω των 10 μισθωτών υποχώρησε από 50% το 2009 σε 37% το 2019. Παρ' όλα αυτά, περίπου 1 εκατομμύριο μισθωτοί παραμένουν σε επιχειρήσεις κάτω των 10 μισθωτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

8 Η υλοποίηση των κατευθύνσεων της ΕΕ για διασφάλιση φθηνής εργατικής δύναμης, επέκταση των ευέλικτων εργασιακών σχέσεων, ενίσχυση της ανταποδοτικότητας και του ιδιωτικού τομέα στο ασφαλιστικό σύστημα, επιδείνωσε τις αρνητικές συνέπειες στην κατάσταση της εργατικής τάξης, που προκύπτουν από τη λειτουργία της καπιταλιστικής οικονομίας (ιδιαίτερα από την εκδήλωση της κρίσης το 2008 και το 2020).

Οι συγκεκριμένες κατευθύνσεις αποτυπώνονται στη στρατηγική ΕΕ-2020 και ελέγχονται από το «ευρωπαϊκό εξάμηνο», που λειτουργεί και ως μέσο ελέγχου αυτής της πολιτικής σε κάθε κράτος - μέλος. Τα επιτελεία της ΕΕ επεξεργάζονται την πολιτική υλοποίησης της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, από κοινού με τις κυβερνήσεις των κρατών - μελών της.

Η γενική κατεύθυνση των μέτρων αύξησης του βαθμού εκμετάλλευσης των εργαζομένων παραμένει σταθερή και μετά τις αλλαγές στη δημοσιονομική πολιτική και την υιοθέτηση της μεγάλης κρατικής παρέμβασης για τη διαχείριση της νέας διεθνούς οικονομικής κρίσης.

Ορισμένα κρατικά μέτρα, για να μην καταρρεύσει ένα βασικό επίπεδο κατανάλωσης της εργατικής τάξης, να μην καταστραφούν μαζικά αυτοαπασχολούμενοι και να μην εκτιναχθούν υπερβολικά η ανεργία και η ακραία φτώχεια, είναι προσωρινά και θα φορτωθούν τελικά στις πλάτες εργαζομένων και συνταξιούχων τα επόμενα χρόνια, για την αποπληρωμή των νέων κρατικών δανείων.

Σε αυτήν την κατεύθυνση η ΕΕ, προωθώντας τον λεγόμενο «Ευρωπαϊκό Πυλώνα για τα κοινωνικά δικαιώματα», εμφανίζει την περαιτέρω μείωση της τιμής της εργατικής δύναμης ως «διασφάλιση των ελαχίστων», τις ευέλικτες μορφές απασχόλησης ως «εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής», την εμπορευματοποίηση της Υγείας ως «οικονομικά προσιτή περίθαλψη». Πρόκειται για στόχους της αντεργατικής στρατηγικής του κεφαλαίου που επιχειρεί να κατοχυρώσει όρους εξαθλίωσης για την εργατική τάξη και τα φτωχά λαϊκά στρώματα.

Τα Εθνικά Μεταρρυθμιστικά Προγράμματα (ΕΜΠ) αποτελούν το βασικό εργαλείο υλοποίησης της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» σε εθνικό επίπεδο, καταρτίζονται από τις εθνικές κυβερνήσεις και υποβάλλονται περί τα μέσα Απρίλη κάθε χρόνο ταυτόχρονα με τα Προγράμματα Σταθερότητας και Σύγκλισης (ΠΣΣ).

Τα ΕΜΠ περιλαμβάνουν τους εθνικούς στόχους, εναρμονισμένους με τους βασικούς στόχους της ΕΕ, την πρόοδο της υλοποίησής τους και τα μέτρα που θα ληφθούν για την επίτευξή τους.

Βασική κατεύθυνση που διατρέχει τη Στρατηγική ΕΕ-2020 είναι η στήριξη νέων επενδύσεων, η «αξιοποίηση νέων πηγών ανάπτυξης», με προτεραιότητα στους τομείς υψηλής τεχνολογίας. Αυτή η στρατηγική εξελίσσεται συνεχώς με νέες αντεργατικές αναδιαρθρώσεις.

Εκτιμούν ότι «οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας και η ευελιξία στην οργάνωση της εργασίας μπορούν να οδηγούν συχνά σε περισσότερες ώρες εργασίας και αλληλοεπικαλύψεις μεταξύ της εργασίας, της ιδιωτικής ζωής και του προσωπικού χρόνου».

Τόσο οι προηγούμενες όσο και η 4η Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Κομισιόν) για την Ελλάδα (Νοέμβρης 2019) επιμένουν στη διαρκή κλιμάκωση των αντιλαϊκών αναδιαρθρώσεων που αποσκοπούν στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας του κεφαλαίου. Αποκαλύπτεται ότι η κυβέρνηση έχει συμφωνήσει να προβεί σε «εκ των υστέρων αξιολόγηση» της ελάχιστης αύξησης που έγινε τον Φλεβάρη του 2019 σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα, η οποία θα παρέχει την «τεχνική υποστήριξη» για την παρακολούθηση των εξελίξεων στην αγορά εργασίας. Χαρακτηρίζει επίσης ως θετική την υπεραπόδοση των στόχων στα πρωτογενή πλεονάσματα.

Την ίδια ώρα, η Κομισιόν εστιάζει στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης για τον ΕΝΦΙΑ και άλλους φόρους περιουσίας, δηλαδή για σειρά από χαράτσια που πλήττουν και την εργατική τάξη, όπως οι φόροι σε γονικές παροχές, κληρονομίες, μεταβιβάσεις ακινήτων, το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (ΤΑΠ) που καταβάλλεται στους ΟΤΑ μέσω των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος.

Ήδη από τη δεκαετία του 1990 φαίνεται τάση, στο σύνολο σχεδόν των κρατών - μελών της ΕΕ, για ανατροπές στο σύστημα των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας (ΣΣΕ) από το εθνικό και το κλαδικό επίπεδο στο επίπεδο της επιχείρησης και των ατομικών συμβάσεων. Σχεδόν πανομοιότυπες παρεμβάσεις έγιναν στο πεδίο των ΣΣΕ και στα τρία κράτη της Νότιας Ευρώπης (Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα) όπου παρατηρούνται κοινά χαρακτηριστικά.

Οι παραπάνω παράγοντες αντικειμενικά επιδρούν στην ενότητα και τη συνείδηση της εργατικής τάξης.

Ένα μεγάλο τμήμα των σημερινών εργαζομένων εντάχθηκε στην παραγωγή ή πέρασε στις παραγωγικές ηλικίες μετά το 2009, δεν έχει ζήσει όσα δικαιώματα και κατακτήσεις υπήρχαν πριν από την οικονομική καπιταλιστική κρίση, πολύ περισσότερο πριν από την ανατροπή του σοσιαλισμού. Το γεγονός αυτό επιδρά στο να μη διαμορφώνεται μια αγωνιστική απαιτητικότητα για τη βελτίωση της ζωής του και να ενισχύεται η τάση συμβιβασμού με τα σημερινά δεδομένα των εργασιακών σχέσεων.

ΕΝΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ, ΠΡΩΘΗΣΗ «ΕΥΕΛΙΚΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ»

9 Τα μέτρα που έλαβαν και συνεχίζουν να λαμβάνουν οι κυβερνήσεις διαχρονικά από το 2010 μέχρι και σήμερα αποδόμησαν μια σειρά εργατικών κατακτήσεων με στόχο τη μείωση των μισθών στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων. Πήραν σάρκα και οστά νομοθετικές διατάξεις που απορρύθμισαν εργατικά δικαιώματα όπως:

- Απελευθέρωση της Κυριακάτικης αργίας.
- Μετατροπή συμβάσεων πλήρους απασχόλησης σε μερικής.
- Επιβολή εκ περιτροπής εργασίας κι ενοικίασης εργαζομένων.
- Διευκόλυνση ομαδικών απολύσεων.
- Μείωση αμοιβής υπερωριακής εργασίας και υπερεργασίας.
- Νομιμοποίηση της έμμεσης ανταπεργίας, του μισθολογικού lock-out.
- Περιορισμός στην κήρυξη απεργίας στις πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις, αφού απαιτείται πλειοψηφία 50%+1 στις σχετικές ΓΣ για τον σχηματισμό απαρτίας.

Βασικοί άξονες και συνέπειες της αστικής πολιτικής των αναδιαρθρώσεων στην Ελλάδα είναι:

α) Η καθιέρωση της ευέλικτης εργασίας σε συνδυασμό με την υποβάθμιση και την αποδυνάμωση των ΣΣΕ, τους χαμηλούς μισθούς, την υψηλή ανεργία, την αυξημένη αδήλωτη εργασία (καταγεγραμμένη και μη), την απλήρωτη δουλειά με καθυστερήσεις καταβολής δεδουλευμένων από 3 έως και 15 μήνες, που εδραίωναν μια εργασιακή ζούγκλα. Την ίδια ώρα, οι συνθήκες Υγείας και Ασφάλειας στην εργασία είναι σχεδόν ανύπαρκτες, τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες αυξάνονται με σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία των εργαζομένων.

Στην ετήσια έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) το 2017, ως μέτρα που συνέβαλαν στην αύξηση της απασχόλησης αναφέρονται συγκεκριμένα αυτά «που αυξάνουν την ευελιξία της αγοράς εργασίας, χαλαρώνοντας τους υπερβολικά αυστηρούς κανόνες προστασίας της απασχόλησης, μειώνοντας π.χ. το ποσό της αποζημίωσης σε περίπτωση απόλυσης ή καθιστώντας τους μισθούς πιο ευέλικτους». Η ΕΚΤ σημειώνει επίσης ότι «η εμπειρία από κρίσεις έχει δείξει ότι οι πιο ευέλικτες οικονομίες είναι περισσότερο ανθεκτικές σε κραδασμούς και τείνουν να ανακάμπτουν ταχύτερα και να επιτυγχάνουν υψηλότερη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη».

Τα αστικοποιημένα ευρωπαϊκά Συνδικάτα αποδέχονται στην πράξη τη μεγαλύτερη ευελιξία του χρόνου εργασίας, π.χ. η ΣΣΕ που υπέγραψε το Συνδικάτο Μετάλλου IG Metall στη Γερμανία, για «εθελοντική» ημιαπασχόληση 28 ωρών τη βδομάδα έως και δυο χρόνια για εργαζόμενους που έχουν να φροντίσουν μικρά παιδιά, ηλικιωμένους ή ασθενείς, υπό το βάρος της έλλειψης επαρκών και δωρεάν δομών και υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας.

Η προώθηση των ευέλικτων εργασιακών σχέσεων, ειδικά στις γυναίκες εργαζόμενες, αξιοποίησε ως αγωγό την αντικειμενική δυσκολία της εργαζόμενης μάνας να συνδυάσει τη δουλειά με την «ατομική ευθύνη» για τη φροντίδα των παιδιών, των ηλικιωμένων γονιών, της οικογένειας, λόγω έλλειψης κοινωνικών δομών.

Από τα στοιχεία των εκθέσεων της ΕΡΓΑΝΗΣ, στον ιδιωτικό τομέα παρατηρείται ότι οι εργαζόμενοι με μερική απασχόληση αυξάνονται σταδιακά, από 40,9% το 2017 στο 42,53% το 2019, τάση που ανακόπτεται το πρώτο εξάμηνο του 2020.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

	Πλήρης απασχόληση	Μερική	Εκ περιτροπής
2020 (Α' εξάμηνο)	50,19% (426.847)	39,76% (338.098)	10,05% (85.456)
2019	45,12% (1.277.396)	42,53% (1.203.794)	12,35% (349.695)
2018	45,66% (1.218.566)	41,60% (1.110.239)	12,74% (340.118)
2017	45,13% (1.083.418)	40,90% (981.758)	13,97% (335.222)

Στα στοιχεία αποτυπώνεται η επίδραση των αντεργατικών νόμων στη μεταβολή της αναλογίας πλήρους έναντι μερικής απασχόλησης στο σύνολο των νέων προσλήψεων σε σχέση με το 2015 (πλήρης απασχόληση 54,47%), όπου οι νέες νομοθετικές ρυθμίσεις δεν είχαν ακόμα διαμορφώσει σημαντικό αποτέλεσμα.

β) Η κατάργηση των ΒΑΕ σε μια σειρά από κλάδους οδήγησε σε τουλάχιστον 10 χρόνια παραπάνω δουλειάς, καταργώντας και την πενταετή διαφορά στα ηλικιακά όρια συνταξιοδότησης μεταξύ αντρών και γυναικών, ισοπεδώνοντας, στο όνομα της ισότητας των φύλων, κάθε ευνοϊκή διάταξη και ρύθμιση που ίσχυε για τις γυναίκες. Οι αντιασφαλιστικοί νόμοι τσακίζουν κάθε έννοια κοινωνικής ασφάλισης, εξισώνουν τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης που έφτασαν τα 67 έτη και για τα δύο φύλα, καταργούν κυριολεκτικά την προστασία της μητρότητας. Κατάργησαν το δικαίωμα στην πρόωρη συνταξιοδότηση της μητέρας με ανήλικα παιδιά, με ΑμεΑ κ.ά. Σημειώνουμε ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει επίσημη στατιστική καταγραφή του δείκτη συχνότητας και του δείκτη σοβαρότητας των εργατικών ατυχημάτων. Ωστόσο, ακόμα και η απλή καταγραφή του αριθμού των εργατικών ατυχημάτων αποτυπώνει την επιδείνωση της κατάστασης (από 3.762 το 2013 σε 5.330 το 2018). Ανύπαρκτη παραμένει, επίσης, στην ουσία η καταγραφή των επαγγελματικών ασθενειών.

γ) Με τους νόμους που ψηφίστηκαν έχει ανασταλεί η εφαρμογή της υποχρεωτικότητας και της γενίκευσης των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας.

Στην πλειονότητά τους οι ατομικές συμβάσεις μετατρέπουν την εργασιακή σχέση, από πλήρους απασχόλησης σε μερικής ή εκ περιτροπής, που μεταξύ 2009 - 2016 παρουσιάζει συνολική αύξηση κατά 201,95%. Ακόμα πιο εντυπωσιακή είναι η ποσοστιαία αύξηση κατά 790,69% των αναγκαστικών –μονομερώς από τον εργοδότη– μετατροπών των ατομικών συμβάσεων εργασίας σε εκ περιτροπής εργασία.

Παράλληλα, επεκτάθηκε η εργασία με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών (μπλοκάκι) που περιλαμβάνει σε μεγάλο βαθμό μισθωτούς στην ουσία εργαζόμενους, χωρίς δικαιώματα αδειών (μητρότητας, διακοπών κ.λπ.), επιδόματος ανεργίας, αποζημίωσης απόλυσης και πληρωμής υπερωριών, προστασίας από επαγγελματικά ατυχήματα και ασθένειες.

Το 2018 κηρύχτηκαν υποχρεωτικές 10 ΣΣΕ που αφορούν μόλις το 10% του συνόλου των εργαζομένων (τουρισμός - ξενοδοχεία, τράπεζες, ναυτιλία και τουριστικά γραφεία). Η «επέκταση» των κλαδικών ΣΣΕ, ακόμα και στους λίγους κλάδους που προχωρά ή δρομολογείται, αφήνει εκτός χιλιάδες εργαζόμενους που δουλεύουν με καθεστώς «ευελιξίας», ενώ και σε ό,τι αφορά το περιεχόμενό τους, αυτές οι συμβάσεις περιλαμβάνουν μεγάλες μειώσεις μισθών και αφαίρεση δικαιωμάτων. Ταυτόχρονα, δίνεται και νομικά η δυνατότητα μη εφαρμογής τους από πολλές επιχειρήσεις.

Από την άλλη πλευρά, εδώ και πολλά χρόνια δεν υπάρχουν κλαδικές συμβάσεις σε μεγάλους κλάδους της οικονομίας, όπως το Εμπόριο, η Βιομηχανία Τροφίμων, το Μέταλλο, το Φάρμακο, οι Κατασκευές κ.ά.

δ) Ο αστικός σχεδιασμός κλιμάκωσης της αντεργατικής επίθεσης την επόμενη πενταετία αποτυπώνεται στις προβλέψεις της Έκθεσης Πισσαρίδη που προβλέπει:

- Προσδιορισμό του κατώτατου μισθού με απόφαση ενός συμβουλίου εμπειρογνομόνων, χωρίς συμφωνία του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος.
- Απελευθέρωση των απολύσεων με την κατάργηση των υπάρχοντων περιορισμών μεταβολής του αριθμού των εργαζομένων.
- Κατάργηση των προσαυξήσεων για υπερωριακή εργασία προς όφελος των μονοπωλιακών ομίλων.
- Συγχώνευση και απεξάρτηση των επιδομάτων απ' το ύψος του κατώτατου μισθού με στόχο την ουσιαστική μείωση του ύψους τους.

ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

10 Τα μισθολογικά στοιχεία του ΕΦΚΑ αποτυπώνουν μια σημαντικότατη μισθολογική διαφοροποίηση των μισθωτών για το 2019. Ορισμένα βασικά συμπεράσματα είναι:

- Η κατανομή των μισθών εμφανίζει μια συγκέντρωση μισθωτών με μισθούς γύρω στα 400 ευρώ και μια δεύτερη συγκέντρωση εργαζομένων με μισθό γύρω απ' τα 1.000 ευρώ, με την πρώτη να εκφράζει επισφαλώς εργαζόμενους (μερική απασχόληση, ημιαπασχόληση κ.λπ.) και τη δεύτερη συγκέντρωση μισθωτών να εκφράζει εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης. Σε μεγάλο βαθμό η μισθολογική διαφοροποίηση αποτυπώνει τις διαφορετικές εργασιακές σχέσεις.

- Οι γυναίκες εμφανίζουν μεγαλύτερη συγκέντρωση στην πρώτη κατηγορία σε σχέση με τους άνδρες και γενικότερα οι μισθοί των γυναικών είναι σημαντικά μικρότεροι από τους μισθούς των ανδρών, σε επίπεδο «αναλογίας». Οι γυναίκες με μισθό κάτω των 500 ευρώ είναι το 1/4, ενώ οι άνδρες το 1/5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Σωρευτικά ποσοστά μισθωτών ανά επίπεδα μεικτού μισθού, για άνδρες και γυναίκες, ως ποσοστό των μισθωτών (ανδρών και γυναικών αντίστοιχα) που αμείβονται με ποσά μέχρι 2.500 ευρώ

Έως	% Άνδρες	% Γυναίκες
250	9,59	10,37
500	21,61	25,46
750	38,57	46,58
1.000	60,60	65,68
1.250	75,51	80,36
1.500	85,18	89,37
1.750	91,01	94,12
2.000	95,01	96,98
2.250	97,88	98,78
2.500	100,00	100,00

Η κάθε γραμμή έχει το ποσοστό των μισθωτών με μισθό μέχρι τον μεικτό μισθό της γραμμής, λ.χ. με μεικτό μισθό 1.000 ευρώ αμείβεται το 60,6% των ανδρών και το 65,7% των γυναικών. Από τον πίνακα προκύπτει ότι με μισθό 1.000-2.000 ευρώ αμείβεται το $(95,91\% - 60,6\%) = 35,3\%$ των ανδρών και το $(96,98\% - 65,68\%) = 31,3\%$ των γυναικών. Τα αντίστοιχα ποσοστά για μισθούς 1.000-1.500 ευρώ είναι 24,6% για τους άνδρες και 23,7% για τις γυναίκες, ενώ για μισθούς 1.500-2.000 τα ποσοστά είναι 9,7% και 7,6%, αντανακλώντας πως η διαφοροποίηση των ποσοστών ανδρών και γυναικών σε κάθε μισθολογική κατηγορία γενικά διευρύνεται όσο μεγαλώνει ο μισθός. Η διαφοροποίηση αυτή αντανακλά, ως ένα βαθμό, την αυξημένη εκπροσώπηση των γυναικών σε χαμηλά αμειβόμενους κλάδους, σε θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης και με μικρότερο ωράριο εργασίας, αλλά και τα μεγαλύτερα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας των γυναικών.

Πηγή: ΕΦΚΑ

- Αξιοσημείωτο είναι πως, παρά τις διαφορές, με μισθό 1.000 - 2.000 ευρώ αμείβεται το 35,1% του συνόλου των ανδρών μισθωτών και το 31,3% των γυναικών

- Οι σημαντικές διαφορές στον μέσο μισθό ανδρών και γυναικών αντανακλούν τη μεγαλύτερη ημιαπασχόληση των γυναικών, ως βαρύνοντα παράγοντα, τη μεγαλύτερη συμμετοχή ανδρών στους υψηλούς μισθούς, αλλά και μια γενική τάση χαμηλότερων μισθών στις γυναίκες που παραμένει, αν και λιγότερο οξεία σε σχέση με το παρελθόν. Παράγοντας που επιδρά είναι και η μικρότερη συμμετοχή των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.

- Ο κατώτατος μισθός για πλήρη απασχόληση εμφανίζεται να αποτελεί, ειδικά για τις γυναίκες, «κάτω φράγμα» που συγκρατεί τον μισθό, για την κατηγορία των εργαζομένων με πλήρες ωράριο. Η «κατανομή» των μισθών δείχνει πως αν δεν υπήρχε ο κατώτατος μισθός, θα εμφανιζόταν μια «διάχυση» μισθωτών προς χαμηλότερους μισθούς (το «φυσικό» μέγιστο της κατανομής εμφανίζεται να είναι περίπου 100 ευρώ υψηλότερο από τον κατώτατο μισθό).

- Εμφανίζεται σημαντική διαφοροποίηση των μισθών για τους εργαζόμενους με πλήρες ωράριο, με τη σχετική διαφοροποίηση στους άνδρες να είναι εντονότερη σε σχέση με τη διαφοροποίηση στις γυναίκες. Ενδεικτικά, το 29% των εργαζομένων δουλεύει με μερική απασχόληση και μέσο μισθό 375,53 ευρώ (το 2010 το αντίστοιχο ποσοστό δεν ξεπερνούσε το 15% με μισθό 562 ευρώ). Το 71% των εργαζομένων δουλεύει με πλήρη απασχόληση και μέσο μισθό καθαρό 1.111,09 ευρώ (από 1.394 ευρώ το 2010).

- Στους εργαζόμενους με μισθό από 800 - 2.500 ευρώ, όπως δείχνει ο πίνακας, οι αναλογίες ανδρών - γυναικών είναι αρκετά πιο ομοιόμορφες, με τους άνδρες να έχουν ελαφρά μεγαλύτερο μισθό. Παράλληλα, οι γυναίκες πλήρους απασχόλησης εμφανίζονται να «πιέζονται» περισσότερο προς τον κατώτατο μισθό, στις χαμηλότερες μισθολογικές κατηγορίες πλήρους απασχόλησης.

- Για την εξέλιξη του μισθού: Ο μέσος μεικτός μισθός μειώνεται και βρίσκεται στα 960,93 ευρώ (από 1.253 ευρώ το 2010). Έχει αυξηθεί σημαντικά το ποσοστό των εργαζομένων με καθαρές μηνιαίες αποδοχές κάτω των 1.000 ευρώ, ενώ περισσότεροι από 1 στους 4 «απασχολούμενους» πλέον αμείβονται με κατώτατο μισθό.

- Το 87% των ανδρών μισθωτών αμείβεται με μισθό κάτω των 1.500 ευρώ και το 8% με μισθό από 1.500 έως 2.500, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για τις γυναίκες είναι 94% και 4%. Τα στοιχεία αυτά είναι ενδεικτικά μόνο για τα ανώτατα όρια.

- Απολύτως ενδεικτικά των μεγάλων κλαδικών διαφοροποιήσεων στο μέγεθος του μισθού είναι τα μεγέθη του μέσου μεικτού μισθού (αν και η έννοια του μέσου υποκρύπτει τις μεγάλες διαφοροποιήσεις) μαζί με τις εισφορές των εργαζομένων σε ορισμένους κλάδους, όπως καταγράφονται στα στοιχεία του ΕΦΚΑ:

- ▶ Θαλάσσιες Μεταφορές: 2.543 ευρώ
- ▶ Τράπεζες: 2.264 ευρώ
- ▶ Παραγωγή Πετρελαίου: 2.668 ευρώ
- ▶ Παραγωγή Βασικών Μετάλλων: 1.597 ευρώ
- ▶ Κατασκευές: 1.018 ευρώ
- ▶ Τρόφιμα - Ποτά: 1.043 ευρώ
- ▶ Λιανικό εμπόριο: 946 ευρώ
- ▶ Επισιτισμός - Τουρισμός: 699 ευρώ
- ▶ Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες: 1.081 ευρώ

ΟΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

11 Ο νόμος Κατρούγκαλου (Ν. 4387/2016), που καθορίζει τους όρους της Ασφάλισης για τα επόμενα 50 χρόνια, είναι στρατηγικής σημασίας για το κεφάλαιο. Με βάση αυτόν έγινε ο διαχωρισμός της κύριας σύνταξης σε εθνική και ανταποδοτική, οδηγεί στην παροχή της λεγόμενης εθνικής σύνταξης φτώχειας από το κράτος, χρηματοδοτούμενης από τη γενική φορολογία και στην απόσυρση της εγγύησής του από το υπόλοιπο μέρος της σύνταξης που την ονόμασε ανταποδοτική, διευρύνοντας έτσι τον δρόμο της ανταποδοτικότητας, της ιδιωτικής ασφάλισης.

Αυτός ο νόμος θα εφαρμοστεί επιθετικά από την κυβέρνηση της ΝΔ, θωρακίζοντάς τον με επιπρόσθετες διατάξεις και κυρίως επιδιώκοντας νέες ρυθμίσεις, προκειμένου να «νομιμοποιηθούν» όλες οι ανατροπές που προηγήθηκαν σε ασφαλισμένους και συνταξιούχους και να διευρυνθεί η ιδιωτική ασφάλιση.

Σύμφωνα με την Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που συνόδευε τον νόμο - λαιμπτόμο, η εφαρμογή του από το 2016 που ψηφίστηκε μέχρι το τέλος του 2019 αφαιρεί από τους συνταξιούχους και τους ασφαλισμένους το ποσό των 8,2 δισ. ευρώ!

Η ΕΕ προωθεί πολιτική που «έχει ως στόχο την αύξηση της χρήσης των ατομικών συντάξεων στην ΕΕ».

Δρομολογείται εξατομίκευση της σύνταξης (ατομική σύνταξη) που παραπέμπει στην απώλεια της αλληλεγγύης γενεών και ενισχύει την ανταποδοτικότητα, την «ατομική ευθύνη» για την ασφάλιση του εργαζομένου και της οικογένειάς του.

Σχεδιάζονται συντάξεις από τα Συστήματα Δημόσιας Κοινωνικής Ασφάλισης, κυριολεκτικά πείνας, και συντάξεις από κεφαλαιοποιητικά συστήματα, δηλαδή ιδιωτική ασφάλιση, είτε με Επαγγελματικά Ταμεία είτε μέσω ιδιωτικών καπιταλιστικών ασφαλιστικών εταιρειών.

Είναι επικίνδυνη η λογική της εξατομίκευσης: Ατομική σύμβαση, ατομική ασφάλιση κ.λπ. Εξαναγκάζει τους εργαζόμενους σε παραίτηση από συλλογική διεκδίκηση όρων πώλησης της εργατικής δύναμης, από την έννοια των συλλογικών κοινωνικών δικαιωμάτων, την ενιαία διεκδίκηση της εργατικής τάξης απέναντι στην τάξη των καπιταλιστών και του κράτους τους.

Επιδιώξεις αυτής της επίθεσης είναι:

- Η παραμονή των εργαζομένων στην εργασία για «μακρύτερο χρονικό διάστημα», ώστε να διασφαλίζεται η «βιωσιμότητα» του ασφαλιστικού συστήματος, άρα παραπέρα αύξηση των ηλικιακών ορίων συνταξιοδότησης από τα σημερινά 67 έτη για άντρες και γυναίκες.

- Η μείωση του «μη μισθολογικού κόστους», όπως το ονομάζουν οι καπιταλιστές και οι κυβερνήσεις τους, τα κόμματά τους, η ΕΕ, γιατί δεν πρόκειται περί κόστους. Αυτό βγαίνει από τη δουλειά των εργαζομένων, είναι μέρος της πληρωμής του εργατικού μισθού. Αυτό θα γίνεται με τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών.

- Η «ελαχιστοποίηση των περιπτώσεων πρόωρης συνταξιοδότησης» (δηλαδή πριν από τα 67 χρόνια), που συμπεριλαμβάνει και ορισμένα επαγγέλματα όπως τα βαρέα και ανθυγιεινά, ζητήματα π.χ. αναπηρίας από ένα ατύχημα, μια επαγγελματική ασθένεια κλπ.

Η κυβέρνηση της ΝΔ συνεχίζει, με βάση τον νόμο Κατρούγκαλου, και προωθεί το ασφαλιστικό σύστημα «τριών πυλώνων», το μοντέλο της Παγκόσμιας Τράπεζας από τη δεκαετία του '90 και μετά τις ανατροπές στις χώρες όπου οικοδομούνταν ο σοσιαλισμός. Δίνεται τεράστιο, αν δεν είναι το τελικό, χτύπημα στο

δικαίωμα στη δημόσια Κοινωνική Ασφάλιση που μετατρέπεται σε «επένδυση», ατομικό ρίσκο και κυνήγι μέσω του τζόγου.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

12 Κατά την κρίση που ξέσπασε το 2008, ο αριθμός των καταγεγραμμένων ως ανέργων από τις 485 χιλιάδες το 2009 εκτοξεύεται το 2013, έτος κορύφωσης, στο 1,330 εκατ. (+174%) κι έκτοτε διατηρείται σταθερά πάνω από το 1 εκατ. έως το 2017. Ποσοστιαία η ανεργία αυξήθηκε από το 9,6% το 2010 στο 27,5% το 2013, ενώ παρέμεινε πάνω από το 20% μέχρι και το 2017. Η αύξηση της ανεργίας είναι γενικευμένη και αφορά όλες τις κατηγορίες, φύλο, ηλικία, εκπαίδευ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 13
Δεκαετής εξέλιξη της ανεργίας

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	5.029,1	4.936,1	4.890,0	4.844,0	4.810,6	4.808,0	4.804,5	4.780,0	4.743,0	4.729,9
Άνεργοι	639,4	881,8	1.195,0	1.330,0	1.274,4	1.197,0	1.130,9	1.027,0	915,0	818,9
% Ανεργίας	12,7	17,9	24,4	27,5	26,5	24,9	23,5	21,5	19,3	17,3
Νέοι άνεργοι	152,8	215,3	293,2	314,4	299,8	278,0	238,2	204,0	185,0	161,6
Μακροχρόνια άνεργοι	285,2	435,1	706,2	892,7	936,8	875,0	813,9	747,2	643,7	574,4
Απασχολούμενοι	4.389,8	4.054,3	3.695,0	3.513,0	3.536,2	3.611,0	3.673,6	3.753,0	3.828,0	3.911,0
Αυτοαπασχολούμενοι	1.314,0	1.246,2	1.169,0	1.128,0	1.105,8	1.104,0	1.108,7	1.131,0	1.142,0	1.124,1
Βοηθεί στην οικογενειακή επιχείρηση	248,9	221,7	185,3	171,8	166,1	158,0	143,7	147,4	140,1	123,4
Μισθωτοί	2.826,9	2.586,4	2.341,0	2.214,0	2.264,3	2.349,0	2.421,2	2.474,0	2.546,0	2.663,5
Μόνιμη εργασία	2.470,7	2.281,5	2.103,0	1.990,0	2.000,1	2.068,0	2.149,7	2.192,0	2.259,0	2.330,6
Προσωρινή εργασία	356,2	304,9	238,3	224,1	264,2	281,0	271,6	282,7	287,4	333,0
Πλήρης απασχόληση	4.103,4	3.775,6	3.405,0	3.214,0	3.200,6	3.267,0	3.310,5	3.383,0	3.476,0	3.550,4
Μερική απασχόληση	286,4	278,7	289,7	299,3	335,7	343,0	363,1	369,2	352,5	360,6
Μη ενεργοί	4.370,3	4.436,7	4.455,0	4.466,0	4.471,5	4.439,0	4.408,3	4.397,0	4.397,0	4.373,6
ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 15+	9.399,4	9.372,8	9.345,0	9.310,0	9.282,1	9.247,0	9.212,8	9.177,0	9.140,0	9.103,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ση, διάρκεια. Στις νεότερες ηλικίες (15 - 39 χρόνων) το επίσημο ποσοστό ανεργίας, παρά την εκτεταμένη μετανάστευση, έφτασε το 36% το 2013 και παραμένει πάνω από το 20% το 2019, ενώ στις μεγαλύτερες ηλικίες (50+), όπου το 2009 ήταν στο 5%, βρίσκεται σταθερά πάνω απ' το 10% όλη τη δεκαετία (έφτασε το 19% το 2016 και στο 12% το 2019). Η δεξαμενή των ανέργων τροφοδοτήθηκε, πέρα από τις γενικευμένες απολύσεις, και από κατεστραμμένα μικροαστικά στρώματα. Περί το 10% των ανέργων δηλώνουν κάθε χρόνο ότι είχαν ως προηγούμενη απασχόληση είτε τη δική τους επιχείρηση είτε εργαζόνταν στην οικογενειακή επιχείρηση ως βοηθοί.

Η σύγκριση των μεταβολών της απασχόλησης και της ανεργίας δίνει τόσο μια ένδειξη των επιπέδων μετανάστευσης όσο και της «μαύρης», άδηλης εργασίας. Περίπου 225 χιλιάδες εργαζόμενοι βρέθηκαν εκτός αγοράς εργασίας και κινήθηκαν κατά 38 χιλιάδες προς τους μη ενεργούς, ενώ κατά 186 χιλιάδες κινήθηκαν κυρίως ως μετανάστες προς το εξωτερικό, είτε ημεδαποί που μεταναστεύουν είτε αλλοδαποί εργάτες που επιστρέφουν, και δευτερευόντως προς τη «μαύρη» εργασία.

Την τελευταία τριετία, την περίοδο της σχετικής ασθενικής ανάκαμψης 2016 - 2019, τόσο ο αριθμός των ανέργων όσο και το ποσοστό ανεργίας μειώνονται. Ο αριθμός των ανέργων μειώνεται το 2019 κατά 312 χιλιάδες σε σχέση με το 2016 (-27,6%), ενώ το ποσοστό ανεργίας πέφτει στο 17,3%. Οι μακροχρόνια άνεργοι μειώνονται κατά 240 χιλιάδες. Η πτώση των ανέργων είναι γενικευμένη και αφορά όλες τις κατηγορίες, φύλο, ηλικία, εκπαίδευση, ενώ υπάρχουν γεωγραφικά διαμερίσματα, όπως αυτό του Αιγαίου και της Κρήτης, όπου η ανεργία αγγίζει για το 2019 το 10%, σημαντικά μικρότερα του πανελλαδικού μέσου όρου. Η αποκλιμάκωση της ανεργίας, ωστόσο, δεν μεταφράζεται ευθύγραμμα σε αύξηση της απασχόλησης, αφού το εργατικό δυναμικό εμφανίζεται να φθίνει. Κομμάτι των ανέργων δεν επιστρέφει στην αγορά εργασίας, είτε γιατί συνταξιοδοτείται είτε γιατί κατευθύνεται προς τη «μαύρη» εργασία, ενώ και η μετανάστευση έχει διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο.

ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

13 Η συνολική αυτοαπασχόληση, στο πλαίσιο της ελληνικής καπιταλιστικής οικονομίας, παρουσιάζει τάσεις καθαρής μείωσης κατά 130 χιλιάδες από το 2009 έως το 2019. Ωστόσο, η κατανομή της μεταξύ αυτοαπασχολούμενων στην αγροτική παραγωγή και της μείωσης των αυτοαπασχολούμενων στην πόλη είναι ανισομερής. Τη δεκαετία αυτή καταγράφεται διακριτή μείωση των αυτοαπασχολούμενων των πόλεων χωρίς προσωπικό. Δεν αναιρείται όμως η γενικά αντιφατική πορεία τους, η οποία χαρακτηρίζεται από ευκαιριακές ανακάμψεις και σαφείς διαφοροποιήσεις ανά κλάδο. Παράλληλα με τη γενική τάση συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης, που αντικειμενικά οδηγεί τμήματα αυτοαπασχολούμενων στην καταστροφή, συνυπάρχουν ανασχετικές τάσεις που οδηγούν στην αναπαραγωγή τμημάτων α/α σε κλάδους και τομείς ανάλογα με την εξέλιξη της καπιταλιστικής οικονομίας και τις παρεμβάσεις της κυβερνητικής και ευρωενωσιακής πολιτικής. Τα στρώματα αυτά παραμένουν πολυπληθή, το ποσοστό των πολύ μικρών επιχειρήσεων και ιδίως των αυτοαπασχολούμενων χωρίς προσωπικό παραμένει ιδιαίτερα μεγάλο στην Ελλάδα σε σχέση με τον μ.ό. της ΕΕ-28.

Καταγράφονται μειωτικές τάσεις, που αφορούν μόνο την περίοδο της κρίσης, καθώς και κάποιες μειωτικές τάσεις πιο γενικευμένες, που αφορούν δηλαδή και την περίοδο της καπιταλιστικής ανάκαμψης: Πιο σταθερά εμφανίζεται η μειωτική τάση στο Εμπόριο, στη Μεταποίηση και τις Κατασκευές, παρ' όλα αυτά παραμένουν κλάδοι που αθροιστικά συγκεντρώνουν πάνω από 220 χιλιάδες αυτοαπασχολούμενους. Σκαμπανεβάσματα καταγράφονται στην αυτοαπασχόληση σε Τουρισμό/Εστίαση και στις Μεταφορές μετά τη φάση της καπιταλιστικής κρίσης, ενώ αυξητική είναι η

τάση των αυτοαπασχολούμενων στα Επιστημονικά και Τεχνικά Επαγγέλματα (παρότι σε αυτήν την κατηγορία υποκρύπτεται μισθωτή σχέση που όμως εμφανίζεται με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών).

Αντίθετα, στην αγροτική απασχόληση, ο αριθμός των αγροτών κύριας απασχόλησης (με ή χωρίς προσωπικό) παραμένει περίπου σταθερός. Το τμήμα των αγροτών που προσπαθούν να αναπαραχθούν ως ατομικοί αγροτοπαραγωγοί προσεγγίζει τους 240 χιλιάδες γεωργούς, κτηνοτρόφους και αλιείς. Αντιστοιχούν στο 90% των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

14 Οι τάσεις μεταβολής του πληθυσμού από Περιφέρεια σε Περιφέρεια διαφοροποιούνται σημαντικά σε σχέση με το σύνολο της χώρας, με τις μεταβολές να εκτείνονται από μείωση 6% σε Αττική, Δυτική Ελλάδα και Δυτική Μακεδονία, μέχρι αύξηση 4% στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο και εντυπωσιακή αύξηση 11% στο Βόρειο Αιγαίο, που ίσως σχετίζεται με τη διαχείριση των προσφύγων. Αναφορικά με τη διάρθρωση στη χώρα, η Αττική συγκεντρώνει το 35% του συνολικού πληθυσμού κι έπεται η Κεντρική Μακεδονία που συγκεντρώνει το 17%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

Πληθυσμός (σε χιλιάδες) ανά Περιφέρεια και μεταβολές στη δεκαετία

	2000	2008	2019	%* μεταβολής	%** συμμετοχής
Ελλάδα	10.775	11.060	10.724	-3,04	100,00
Αττική	3.871	3.990	3.742	-6,22	34,89
Β. Αιγαίο	196	198	221	11,62	2,06
Ν. Αιγαίο	305	329	344	4,56	3,21
Κρήτη	575	613	634	3,43	5,91
Αν. Μακεδονία Θράκη	582	605	599	-0,99	5,59
Κεντρική Μακεδονία	1.828	1.905	1.873	-1,68	17,47
Δυτική Μακεδονία	287	286	267	-6,64	2,49
Ήπειρος	337	344	333	-3,20	3,11
Θεσσαλία	739	743	718	-3,36	6,70
Ιόνια Νησιά	203	207	203	-1,93	1,89
Δυτική Ελλάδα	707	693	655	-5,48	6,11
Στερεά Ελλάδα	553	555	555	0,00	5,18
Πελοπόννησος	585	585	574	-1,88	5,35

* Ποσοστό μεταβολής 2008-2019.

** Ποσοστό πληθυσμού Περιφέρειας στο σύνολο της χώρας.

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ

15 Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το 2019 καταγράφει 537.600 μετανάστες² στο σύνολο της χώρας (5,1% του πληθυσμού της χώρας, με μια μείωση κατά 32% σε σχέση με τους 790.100 μετανάστες που κατέγραφε το 2011). Παρά τη σημαντική διαφορά που φαίνεται να υπάρχει στην καταγραφή των μεταναστών μεταξύ Απογραφής και ΕΕΔ (για το 2011), δίνουμε παρακάτω τον καταμερισμό των μεταναστών ανά Περιφέρεια για το 2019, σύμφωνα με την ΕΕΔ, ώστε να διαπιστώσουμε κάποιες τάσεις.

Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, ο αριθμός αιτούντων ασύλου και προσφύγων έφτασε τις 120.000 το πρώτο εξάμηνο του 2020, με το 33% να βρίσκεται στα νησιά και το 67% στην ενδοχώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Περιφερειακή κατανομή πληθυσμού ανά ιθαγένεια (σε χιλιάδες)

	Ελληνική	ΕΕ	Άλλη	% μετ.*	% περιφ.**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	580,2	2,6	8,2	2,0	1,8
Κεντρική Μακεδονία	1.810,7	5,7	40,6	8,6	2,5
Δυτική Μακεδονία	263,1	1,3	4,4	1,1	2,1
Ήπειρος	320,6	1,7	9,5	2,1	3,4
Θεσσαλία	695,6	1,4	19,7	3,9	2,9
Ιόνια Νησιά	183,8	2,4	13,2	2,9	7,8
Δυτική Ελλάδα	639,5	3,5	18,2	4,0	3,3
Στερεά Ελλάδα	508,8	6,9	31,3	7,1	7,0
Αττική	3.498,8	38,2	215,7	47,2	6,8
Πελοπόννησος	505,8	8,4	27,9	6,8	6,7
Βόρειο Αιγαίο	190,7	1,2	2,8	0,7	2,1
Νότιο Αιγαίο	293,3	3,8	31,5	6,6	10,7
Κρήτη	584,0	10,9	26,8	7,0	6,1
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.074,8	87,9	449,7		5,1

* Ποσοστό μεταναστών Περιφέρειας στο σύνολο μεταναστών χώρας.

** Ποσοστό μεταναστών Περιφέρειας στον πληθυσμό της Περιφέρειας.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Παρατηρούμε ότι στις ίδιες 6 Περιφέρειες, όπως και το 2011, το ποσοστό των μεταναστών στο σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας βρίσκεται πάνω από τον μέσο όρο της χώρας. Αυτό προφανώς αντανακλά τις συνθήκες της κα-

2. Ως μετανάστης καταγράφεται το πρόσωπο που βρίσκεται ήδη 12 μήνες στη χώρα ή πρόκειται να μείνει τουλάχιστον 12 μήνες.

πιταλιστικής οικονομικής ανάπτυξης στις περιοχές αυτές (συγκέντρωση βιομηχανικής, τουριστικο-επισιτιστικής, αγροτο-κτηνοτροφικής δραστηριότητας) και τις αναγκαιότητες για ανάλογο εργατικό δυναμικό χαμηλής και μέσης ειδίκευσης, παρόλο που η βαθιά οικονομική κρίση έχει οδηγήσει και στις 6 Περιφέρειες σε μια μείωση του ποσοστού των μεταναστών στον πληθυσμό της περιοχής.

Μετανάστες και απασχόληση

16 Με βάση τη συνολική χρονοσειρά της ΕΕΔ προκύπτει η εξής εξέλιξη της καταγεγραμμένης απασχόλησης των μεταναστών στην Ελλάδα για την περίοδο 1996 - 2019:

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

	Απασχολούμενοι μετανάστες	Μεταβολή απασχόλησης (%)	Άνεργοι μετανάστες	Ποσοστό ανεργίας μεταναστών (%)
1996	65.100		10.700	16,4%
2000	143.900	121,0%	20.400	12,4%
2006	303.100	110,6%	26.000	7,9%
2011	358.300	18,2%	94.200	20,8%
2013	253.900	-29,1%	156.300	38,1%
2016	227.900	-10,2%	95.800	29,6%
2019	228.900	0,4%	82.600	26,5%

Δεν είναι δυνατό να εκτιμήσουμε τι μέρος από τις μεγάλες ποσοστιαίες αυξήσεις των απασχολούμενων μεταναστών μεταξύ 1996 και 2006 αντανάκλα πραγματική αύξηση και τι ενδεχομένως και μια σημαντική μείωση στην ανασφάλιστη - «μαύρη» - μη καταγεγραμμένη εργασία ή (το πιθανότερο) μια καλύτερη καταγραφή από τις στατιστικές έρευνες του πραγματικού αριθμού του συνόλου των μεταναστών. Στο προ κρίσης ζενίθ ο αριθμός έφτασε τις 500.000.

Το βέβαιο είναι ότι η καπιταλιστική οικονομική κρίση χτύπησε σκληρά και τους μετανάστες. Το ποσοστό της ανεργίας άρχισε να αυξάνεται ήδη από το 2009 και έφτασε στο ανώτατο σημείο του το 2013, όταν σχεδόν 4 στους 10 μετανάστες βρέθηκαν στις ουρές της ανεργίας. Τα ποσοστά αυτά θα ήταν πολύ υψηλότερα αν την ίδια περίοδο σημαντικοί αριθμοί μεταναστών, ιδιαίτερα από την Αλβανία και άλλες γειτονικές χώρες, δεν επέστρεφαν στις πατρίδες τους ή σε άλλες χώρες προς αναζήτηση εργασίας. Αναφέρουμε συγκριτικά ότι τη χρονιά που η ανεργία ανάμεσα στους μετανάστες έφτασε στο ζενίθ της (2013), το ποσοστό ανεργίας ανάμεσα στους εργαζόμενους ελληνικής υπηκοότητας ήταν σημαντικά χαμηλότερο (26,5%), αλλά εξίσου τρομακτικό.

Για την επαγγελματική θέση των μεταναστών

17 Ο στατιστικός δείκτης «θέση στο επάγγελμα» μπορεί να δώσει μια πρώτη, γενική προσέγγιση στο ζήτημα της σχέσης των απασχολούμενων με την ιδιοκτησία σε μέσα παραγωγής, μια που τους κατανέμει σε μισθωτούς, εργοδότες κι εργαζόμενους για δικό τους λογαριασμό (αυτοαπασχολούμενους). Στο παρόν κείμενο παραλείπουμε την κατηγορία «βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση», γιατί η συμμετοχή των μεταναστών σε αυτήν είναι αμελητέα.

Η Απογραφή του 2011 δίνει την ακόλουθη εικόνα της απασχόλησης με βάση τη «θέση στο επάγγελμα»:

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

Θέση στο επάγγελμα ανά ελληνική/αλλοδαπή υπηκοότητα

	Σύνολο	Έλληνες	Αλλοδαποί
Απασχολούμενοι	3.727.633	3.336.235	391.398
Εργοδότες	275.181 (7,4%)	266.972 (8,0%)	8.209 (2,1%)
Αυτοαπασχολούμενοι	834.130 (22,4%)	790.323 (23,7%)	43.807 (11,2%)
Μισθωτοί	2.544.507 (68,3%)	2.211.539 (66,3%)	332.968 (85,1%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, η συντριπτική πλειοψηφία των απασχολούμενων μεταναστών είναι μισθωτοί (85%), ενώ στο σημαντικό ποσοστιαία τμήμα των αυτοαπασχολούμενων οι μετανάστες αντιπροσωπεύονται πολύ λιγότερο από τους ελληνικής υπηκοότητας απασχολούμενους (11,2% έναντι 23,7%). Ελάχιστοι ποσοστιαία είναι και οι εργοδότες υπήκοοι άλλων χωρών. Χρειάζεται να επισημάνουμε ότι, με δεδομένο τον καταμερισμό των απασχολούμενων ανά επάγγελμα (αναλυτικά παρακάτω) και την πολύ μικρή αντιπροσώπευση σε αυτόν των μεταναστών στις κατηγορίες «ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη», «επαγγελματίες» και «τεχνικοί», η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών μισθωτών εντάσσονται στις γραμμές της εργατικής τάξης. Η υπαγωγή του μεγάλου όγκου των μεταναστών στην κατηγορία της μισθωτής εργασίας εξηγεί και το γιατί η επίδραση της καπιταλιστικής οικονομικής κρίσης και της συνεπαγόμενης ανεργίας υπήρξε πολύ πιο έντονη σε αυτούς.

Η ΕΕΔ για το 2019 δίνει την ακόλουθη εικόνα για την κατάταξη των απασχολούμενων με βάση τη θέση στο επάγγελμα / απασχόληση:

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

Θέση στο επάγγελμα ανά ελληνική/αλλοδαπή υπηκοότητα (σε χιλιάδες)

	Σύνολο	Έλληνες	Αλλοδαποί
Απασχολούμενοι	3.911	3.682	228,9
Εργοδότες	289,3 (7,4%)	Τα δημοσιευόμενα στοιχεία δεν διαχωρίζουν εργοδότες από αυτοαπασχολούμενους	
Αυτοαπασχολούμενοι	834,7 (21,3%)		
Μισθωτοί	2.663,5 (68,1%)	2.461,3 (66,8%)	202,3 (88,4%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ 2019

Η σημαντική μείωση της απασχόλησης των μεταναστών στα χρόνια της καπιταλιστικής οικονομικής κρίσης αποτυπώνεται και στα στοιχεία του παραπάνω πίνακα. Οι μετανάστες αποτελούν πια μόνο το 5,9% στο σύνολο της απασχόλησης (από 10,5% το 2011). Εξακολουθούν ακόμα να αποτελούν ένα αξιόλογο ποσοστό των ανειδίκευτων εργατών και των ειδικευμένων τεχνιτών, αλλά

—όπως και σε όλα τα άλλα επαγγέλματα— και σε αυτά η ποσοστιαία συμμετοχή των μεταναστών έχει μειωθεί σημαντικά. Οι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών μετανάστες αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι σε απόλυτους αριθμούς και μάλιστα ξεπερνούν πια τους ειδικευμένους τεχνίτες. Αξίζει να επισημάνουμε τη δραστική συρρίκνωση των μεταναστών που εργάζονται σε γεωργικές-κτηνοτροφικές εργασίες: Από 33.753 και 10,7% της συνολικής απασχόλησης στο επάγγελμα το 2011 έχουν πέσει το 2019 στους 9.400 και στο 2,3% της συνολικής απασχόλησης του κλάδου. Η μείωση βέβαια αυτή μπορεί να είναι πλασματική λόγω μιας σημαντικής απόκλισης των στοιχείων μεταξύ ΕΕΔ και Απογραφής στο συγκεκριμένο επάγγελμα – η ΕΕΔ του 2011 καταγράφει σημαντικά περισσότερους ειδικευμένους γεωργούς, κτηνοτρόφους κ.τ.λ. (473.600) και σημαντικά λιγότερους μετανάστες στο επάγγελμα αυτό (14.800), με αποτέλεσμα η ποσοστιαία συμμετοχή των μεταναστών, κατά την ΕΕΔ, να είναι μόλις 3,1% το 2011.

Αναφορικά με τους κλάδους απασχόλησης των μεταναστών, σε όλους τους κλάδους όπου οι μετανάστες αντιπροσώπευαν το 2011 ένα σημαντικό ποσοστό της απασχόλησης, η εικόνα διατηρείται παρόμοια και το 2019, με τη διαφορά ότι το ποσοστό συμμετοχής των μεταναστών στο σύνολο της απασχόλησης του κάθε κλάδου έχει μειωθεί, σε ορισμένες περιπτώσεις και δραστικά. Έτσι, στον κλάδο της οικιακής βοήθειας το ποσοστό μειώνεται από το 81,1% στο 61,2%, στις κατασκευές από το 29% στο 21,8%, στον Τουρισμό - Επισιτισμό από το 18,4% στο 14,3%, στις «υποστηρικτικές δραστηριότητες» από το 19,8% στο 12,7% και στη γεωργία βυθίζεται από το 19,2% στο 6,4%. Ωστόσο, τα ποσοστά δεν αποτυπώνουν πλήρως την εικόνα του πραγματικού αριθμού των αλλοδαπών εργαζομένων, αφού πρέπει να συνυπολογίσουμε το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας (χωρίς εργόσημο) που υπάρχει ιδιαίτερα στους οικιακούς βοηθούς. Στους κλάδους της μεταποίησης η συμμετοχή των μεταναστών συρρικνώνεται απόλυτα και ποσοστιαία, αλλά φαίνεται να διατηρεί μια αξιοσημείωτη αντοχή σε σχέση με τις μειώσεις σε άλλους κλάδους (2 μονάδες πάνω από τον μέσο όρο).

Στο σύνολο των απασχολούμενων μεταναστών, το 23,9% εργάζεται στους κλάδους του Επισιτισμού - Τουρισμού, το 14,1% στις Κατασκευές, το 13% στους κλάδους της Μεταποίησης, το 12,9% στο Εμπόριο, το 12,8% στη Γεωργία και το 6,7% στην οικιακή βοήθεια.

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

18 Η τηλεργασία και ο τρόπος εφαρμογής της, εκτός από τις επιπτώσεις της στις εργασιακές σχέσεις και στο βαθμό εκμετάλλευσης, αναμένεται να έχει σημαντική επίδραση και στη διάρθρωση του εργατικού δυναμικού, κυρίως αναφορικά με τη χωρική διάρθρωση. Η τηλεργασία επιτρέπει μετακίνηση εκτός αστικού ιστού και τάσεις αποαστικοποίησης σε επίπεδο χώρας, ενώ η ίδια τάση, σε διεθνές επίπεδο, επιτρέπει κατοικία στην Αθήνα/Ελλάδα κι εργασία ακόμα και στο εξωτερικό.

Αναμένεται αναδιάρθρωση και συγκεντροποίηση των εργαζομένων στον τομέα του Εμπορίου το επόμενο διάστημα, λόγω του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ένα κομμάτι σίγουρα θα εργαστεί στη διαχείριση ηλεκτρονικών πωλήσεων κι ένα άλλο στον υποκλάδο της διανομής. Αναμένεται πιθανή μείωση στον τραπε-

ζικό τομέα. Η συνολική επίδραση στην απασχόληση αναμένεται να είναι αρνητική την επόμενη τετραετία που θα προχωρήσει ο ψηφιακός μετασχηματισμός αρκετών κλάδων της οικονομίας.

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ - ΔΙΑΤΑΞΗ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

19 Με βάση την κλαδική κατάταξη της εργατικής τάξης και τη δυναμική των κλάδων, αλλά και τη σχετική σημασία των κλάδων στη διευρυμένη αναπαραγωγή του κοινωνικού κεφαλαίου, μπορούμε να εκτιμήσουμε ως κλάδους αυξημένης σημασίας για το ερχόμενο διάστημα τους εξής:

- Τη Μεταποίηση με ιδιαίτερη έμφαση στους μεγάλους χώρους σε Τρόφιμα, Ενέργεια, Φάρμακο, Μέταλλο. Τον υποκλάδο των κατασκευών μεγάλης κλίμακας - δημόσιων έργων.
- Τον κομβικό κλάδο για το σύνολο της οικονομίας των Μεταφορών/logistics και τις εν γένει μεταφορές (θαλάσσιες, εναέριες, χερσαίες κ.λπ.). Επισημαίνεται η μεγάλη σημασία του κλάδου της διανομής εμπορευμάτων (ταχυμεταφορές) στις νέες συνθήκες.
- Τον κλάδο των Τηλεπικοινωνιών/ Πληροφορικής, για τη σημασία του ως ραχοκοκαλιάς της μεταφοράς πληροφορίας, τον αυξημένο ρόλο των τεχνικών για τη διασφάλιση της τηλεργασίας κ.λπ. Παράλληλα, ο κλάδος της Πληροφορικής αναμένεται να διογκωθεί, τόσο λόγω της ανάπτυξής του εντός της χώρας όσο και με τηλεργασία με το εξωτερικό.
- Τον κλάδο των επιστημονικών - τεχνικών υπηρεσιών που αναμένεται να αυξηθεί το επόμενο διάστημα, καθώς οι νέες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες αυξάνουν τις σχετικές δραστηριότητες
- Τους κλάδους Υγείας - Παιδείας που, εκτός απ' τη σημασία τους για την αναπαραγωγή του εργατικού δυναμικού, αποτελούν μεγάλους κλάδους συγκέντρωσης απασχολούμενων και μισθωτών
- Τους κλάδους του Επισιτισμού - Τουρισμού, με έμφαση στις μεγάλες μονάδες, στις οποίες αναμένεται να μετακινηθεί ένα μέρος της απασχόλησης από τις συρρικνούμενες μικρότερες επιχειρήσεις του κέντρου των πόλεων.
- Τον κλάδο του Εμπορίου, που αναμένεται να μειωθεί, αλλά θα διατηρήσει σημαντικό μέρος της απασχόλησης και της μισθωτής εργασίας.

ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ - ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

20 Με βάση όλα όσα προαναφέραμε, το επόμενο διάστημα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος:

- Στην εξειδίκευση της δουλειάς μας στις μισθωτές εργαζόμενες που αυξάνονται (αναλογικά με τους άνδρες σε κλάδους της οικονομίας).
- Στην ολοκληρωμένη πολιτική και συνδικαλιστική παρέμβαση στα ζητήματα του εργάσιμου χρόνου, των ευέλικτων εργασιακών σχέσεων και της τηλεργασίας.
- Στην κατάλληλη επεξεργασία πλαισίων πάλης σε κλάδους με υψηλότερους

μισθούς από τον μέσο όρο, αξιοποιώντας την πίεση του κεφαλαίου για μείωση του μέσου μισθού.

- Στη διάταξη δυνάμεων σε σχετικά νέους κλάδους και υποκλάδους που παρουσιάζουν δυναμική τάση ανάπτυξης (ηλεκτρονικό εμπόριο, logistics, κατασκευές μεγάλων έργων κ.ά.), λαμβάνοντας υπόψη την εσωτερική αναδιάρθρωση κλάδων και ομίλων που θα επιφέρουν οι νέες επενδύσεις της «πράσινης ανάπτυξης» και του ψηφιακού μετασχηματισμού (π.χ. τομέας Ενέργειας, Τηλεπικοινωνίες, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης).

- Στην αναβάθμιση της παρέμβασης στους κλάδους επιστημονικών - τεχνικών υπηρεσιών, Παιδείας καθώς και Πολιτισμού, λαμβάνοντας υπόψη και τα ιδιαίτερα προβλήματα της δουλειάς με το Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών (μπλοκάκι).

- Στη βελτίωση του σχεδιασμού της παρέμβασής μας στην πολύ μεγάλη κατηγορία μισθωτών που δουλεύουν σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

- Στην εξειδίκευση της δουλειάς μας στους μισθωτούς μετανάστες.

- Στον σχεδιασμό της πολύμορφης παρέμβασης στους ανέργους και ιδιαίτερα στους μακροχρόνια ανέργους που θα αυξηθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ - ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

21 Το εργατικό - συνδικαλιστικό κίνημα την προηγούμενη δεκαετία δέχτηκε ακόμη μεγαλύτερο πλήγμα, βάθυνε η υποχώρηση, όχι μόνο στο περιεχόμενο δράσης κι ενσωμάτωσης της πλειοψηφίας των συνδικάτων στις στρατηγικές επιδιώξεις του κεφαλαίου, αλλά και στην οργανωτική του υπόσταση και υποδομή.

Το ποσοστό των συνδικαλισμένων εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα δεν ξεπερνά το 15%. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΓΣΕΕ, που στο δυναμικό της έχει ενταγμένες 62 Ομοσπονδίες, 79 Εργατικά Κέντρα, στα οποία είναι γραμμένα πάνω από 2.300 πρωτοβάθμια σωματεία, στις αρχαιρεσίες των τριών τελευταίων χρόνων πήραν μέρος 360.000 εργαζόμενοι. Είναι σε ιστορικά χαμηλό σημείο. Η υποχώρηση στην οργάνωση των εργαζομένων είναι ακόμα μεγαλύτερη, αν υπολογίσουμε ότι τα ποσοστά συμμετοχής των εργαζομένων στα συνδικάτα είναι αρκετά μικρότερα από τα ποσοστά συμμετοχής στις αρχαιρεσίες τους, σε συνδυασμό με την εκτεταμένη αλλοίωση στοιχείων, τα σωματεία «σφραγίδες» που παρουσιάζει ο εργοδοτικός - κυβερνητικός συνδικαλισμός για να εκλέγουν περισσότερους αντιπροσώπους στα συνδικαλιστικά όργανα.

Στην ΑΔΕΔΥ, που έχει εγγεγραμμένες 44 Ομοσπονδίες, στις οποίες συμμετέχουν πάνω από 1.200 πρωτοβάθμια σωματεία, στις αρχαιρεσίες αυτών πήραν μέρος 265.000 εργαζόμενοι. Στο Δημόσιο, αν και το ποσοστό συμμετοχής βρίσκεται στο 62%, αφορά μόνο τους εργαζόμενους με σχέση μονιμότητας ή με συμβάσεις αορίστου χρόνου, που γράφονται στα σωματεία από την πρώτη μέρα, ακόμα και εν αγνοία τους. Ταυτόχρονα, στηρίζεται σε ένα πλέγμα εξυπηρητήσεων, προσλήψεων, αποσπάσεων, μεταθέσεων, προαγωγών κ.ά. που προωθούνται από τις συνδικαλιστικές παρατάξεις των αστικών κομμάτων. Στις συνδικαλιστικές οργανώσεις της ΑΔΕΔΥ δεν εγγράφονται οι συμβασιούχοι και γενικά οι εργαζόμενοι με ελαστικές εργασιακές σχέσεις στο Δημόσιο, ο αριθμός

των οποίων διευρύνεται, ενώ σε ορισμένους κλάδους (Υγεία, Τοπική Διοίκηση) αποτελούν τη μεγάλη μάζα εργατοϋπαλλήλων, την οποία οι συνδικαλιστικές ηγεσίες κρατούν έξω από τα συνδικάτα. Εξαιρέση αποτελούν οι εκπαιδευτικές Ομοσπονδίες όπου έχει κατοχυρωθεί η συμμετοχή των αναπληρωτών εκπαιδευτικών κ.λπ. στα πρωτοβάθμια σωματεία και στα συνέδρια των Ομοσπονδιών του Δημοσίου, όταν πλειοψηφούν οι ταξικά προσανατολισμένες δυνάμεις.

Αν και το 85% του συνόλου (ιδιωτικού και δημόσιου) των μισθωτών βρίσκεται στον ιδιωτικό τομέα με σχέση πλήρους ή μερικής απασχόλησης, η πλειοψηφία των συνδικαλισμένων βρίσκεται στον δημόσιο, καθώς και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα που καλύπτεται από τη ΓΣΕΕ, σε ποσοστό 56% επί του συνόλου των συνδικαλισμένων.

Την τελευταία δεκαετία και στη φάση της καπιταλιστικής κρίσης η εργατική τάξη αυξάνεται αριθμητικά και ποσοστιαία, αλλά ο βαθμός οργάνωσής της μειώνεται, τόσο στο σύνολο της εργατικής τάξης όσο και κατά κλάδο παραγωγής και σε επίπεδο περιοχών.

Αντικειμενικοί παράγοντες και μεταβολές που επέδρασαν στον βαθμό οργάνωσης

22 Η αντεπανάσταση, η ανατροπή του σοσιαλισμού, επιδρά ως αντικειμενικός παράγοντας στην υποχώρηση του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος. Η σοσιαλιστική οικοδόμηση στον 20ό αιώνα, παρά τα προβλήματα και τις παρεκκλίσεις που υπήρχαν, επιδρούσε θετικά στο εργατικό - συνδικαλιστικό κίνημα των καπιταλιστικών κρατών, στην οργάνωση και διεκδίκηση των εργαζομένων.

Στην πορεία υποχώρησης επέδρασαν αντιφατικά η εκδήλωση της προηγούμενης καπιταλιστικής κρίσης, με τη συρρίκνωση ή το κλείσιμο παραγωγικής δραστηριότητας σε κλάδους με ιστορία συνδικαλιστικής οργάνωσης και αγώνων, αλλά και η ανάπτυξη άλλων αυτήν τη δεκαετία, καθώς και νέων τομέων της οικονομίας.

Η υποχώρηση συνδέεται με τις μεγάλες αρνητικές αλλαγές στους όρους δουλειάς και ζωής της εργατικής τάξης, στις μορφές και στους τρόπους έντασης της εκμετάλλευσης. Πρόκειται για αλλαγές που διαμορφώθηκαν με τις λεγόμενες καπιταλιστικές αναδιαρθρώσεις και τις αντεργατικές μεταρρυθμίσεις με τα γνωστά «μνημόνια» και άλλους νόμους. Τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας και ημιαπασχόλησης, η γενίκευση των μορφών προσωρινής ελαστικής εργασίας, η μαζική εκμετάλλευση μεταναστών, η μεγάλη διαστρωμάτωση, η κινητικότητα των νέων εργαζομένων από κλάδο σε κλάδο και μέσα στον ίδιο κλάδο, έχουν επιδράσει σημαντικά στον βαθμό οργάνωσης και στην ενότητα της εργατικής τάξης. Δυσκόλεψαν παραπέρα την αναζωογόνηση των συνδικάτων, σε συνδυασμό με το βαθιά ρεφορμιστικό συντεχνιακό περιεχόμενο δράσης που κυριαρχούσε στο εργατικό - συνδικαλιστικό κίνημα, την εξέλιξη της γραμμής του κοινωνικού εταιρισμού και της ενσωμάτωσης των συνδικάτων από το κράτος και τους μηχανισμούς της ΕΕ, ενώ οι διοικήσεις σε πολλά πρωτοβάθμια επιχειρησιακά σωματεία είναι «νύχι - κρέας» με την εργοδοσία.

Η αστική τάξη, αξιοποιώντας το νομικό οπλοστάσιο που της εξασφάλισαν διαδοχικά όλες οι κυβερνήσεις και την απειλή της απόλυσης σε συνθήκες έκρηξης της ανεργίας, γενίκευσε τις ατομικές συμβάσεις. Δόθηκε η δυνατότητα στους εργοδότες να καταργούν στην πράξη τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, να τις αντικαθιστούν με συμβάσεις τις οποίες υπέγραφαν με ενώσεις προσώπων που αποτελούν όργανά τους, με άμεσες αρνητικές συνέπειες στους όρους πώ-

λψης της εργατικής δύναμης και παράλληλα στο χτύπημα της συνδικαλιστικής οργάνωσης. Στο πλαίσιο αυτό, εδραιώθηκαν και γενικεύθηκαν οι ελαστικές εργασιακές σχέσεις, οι αξιολογήσεις εργαζομένων που συνδυασμένα με άλλες μεθόδους ενίσχυσαν τον ανταγωνισμό μεταξύ των εργαζομένων.

Στο έδαφος αντικειμενικών υλικών παραγόντων, στη συνείδηση των εργαζομένων ασκούν επίδραση και οι διαφορετικού είδους κυβερνητικές διαχειριστικές επιλογές, που προσπαθούν να ελέγξουν τις συνέπειες του φαύλου κύκλου συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης κεφαλαίου, καθώς και απαξίωσής του.

Η περίοδος της μαζικής εναπόθεσης ελπίδων στον ΣΥΡΙΖΑ, των αυταπατών για το ξεπέρασμα των συνεπειών της καπιταλιστικής κρίσης με κυβέρνηση «αριστερής» διαχείρισης μέσα στο πλαίσιο της καπιταλιστικής εξουσίας, του συμβιβασμού που καλλιεργήθηκε, της ηττοπάθειας που επήλθε μετά τη διάψευση των ψεύτικων ελπίδων, έφεραν νέα γενική αποδυνάμωση των συνδικάτων. Προηγούμενα, στις πλατείες των αγανακτισμένων είχαν διαχυθεί αντιδραστικά συνθήματα, όπως «έξω τα κόμματα και τα συνδικάτα», ενώ στη συνέχεια ενισχύθηκε η λογική της «αναποτελεσματικότητας» των αγώνων, του «τίποτα δεν αλλάζει», καθώς κριτήριο ήταν η σύνδεσή τους με την εναλλαγή της κυβέρνησης για την υποτιθέμενη φιλολαϊκή παρέμβαση στην καπιταλιστική οικονομία και την ΕΕ.

Όλη αυτήν την περίοδο ενισχύθηκε η καλλιέργεια της ταξικής συνεργασίας εκ μέρους των κυβερνήσεων φιλελεύθερων αστικών, σοσιαλδημοκρατικών, αλλά και ομορτουριστικών κομμάτων. Ενισχύθηκαν η συκοφάντηση της ταξικής πάλης, η απαξίωση της συνδικαλιστικής οργάνωσης. Με ευθύνη της εργοδοσίας και των αστικών πολιτικών και συνδικαλιστικών τους δυνάμεων επεκτάθηκαν τα φαινόμενα αποδιοργάνωσης, νοθείας κι εξαγοράς, διαμορφώθηκε πιο επιθετική γραμμή και πρακτική απέναντι στις ταξικά προσανατολισμένες δυνάμεις, προκειμένου να θωρακιστούν τα εργοδοτικά συμφέροντα, το σύστημα. Στον αντίποδα αυτών των επιδιώξεων, κινείται η δράση του ΚΚΕ και των ταξικά προσανατολισμένων συνδικάτων.

Στις ανώτατες συνδικαλιστικές Συνομοσπονδίες ηγεμονεύει ο κρατικός, κυβερνητικός και εργοδοτικός συνδικαλισμός

23 Η δράση του Κόμματος, που έχει φέρει συγκεκριμένα αποτελέσματα και σημαντική πείρα, δεν έχει αλλάξει το γεγονός ότι στους βασικούς κλάδους και τομείς της καπιταλιστικής οικονομίας, τα συνδικάτα, μια σειρά από δευτεροβάθμιες οργανώσεις παραμένουν δεμένα με το εργοδοτικό και κυβερνητικό τμήμα που ηγεμονεύει στη ΓΣΕΕ και την ΑΔΕΔΥ, που αποτελεί έναν μηχανισμό συνδιοίκησης, διαχείρισης των εργοδοτικών και κρατικών αξιώσεων και συμφερόντων, έναν καθαρά γραφειοκρατικό μηχανισμό. Σε μια πορεία πολλών χρόνων έχει βαθύνει ο ρόλος του ως εργαλείου της εργοδοσίας και του κράτους ενάντια στην εργατική τάξη και τα δικαιώματά της.

Την πλειοψηφία στα ανώτερα συνδικαλιστικά όργανα της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ, παρά τη μείωση του κύρους τους, διατηρούν οι συνδικαλιστικές παρατάξεις των αστικών κομμάτων, η ΠΑΣΚΕ και η ΔΑΚΕ, όπου βρίσκονται σε σταθερή συνεργασία, στην οποία στοιχίζονται οι δυνάμεις του ΣΥΡΙΖΑ. Ο τελευταίος δεν κατάφερε να δημιουργήσει έναν σημαντικό συνδικαλιστικό βραχίονα ούτε στη διάρκεια της κυβερνητικής του θητείας, ούτε στην προηγούμενη φάση που ουσιαστικά απορρόφησε κοινοβουλευτικά σημαντικές δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ.

Στη σημερινή φάση, η έκφραση της σοσιαλδημοκρατίας στο συνδικαλιστικό κίνημα αναπροσαρμόζει τη στάση της και την τακτική της, με στόχο να δυναμώ-

σει, διευρύνει και παγιώσει την ενσωμάτωσή του στην υπηρετήση της ανταγωνιστικότητας της καπιταλιστικής οικονομίας. Τα προηγούμενα χρόνια η μεγάλη υποχώρηση του ΠΑΣΟΚ, σήμερα ΚΙΝΑΛ, λόγω στήριξης όλων των αναδιարθρώσεων σε συνθήκες βαθιάς οικονομικής κρίσης, είχε ως συνέπεια δυνάμεις του να μετακινηθούν στον ΣΥΡΙΖΑ, καθιστώντας τον κύριο εκφραστή της σοσιαλδημοκρατίας. Ωστόσο, αυτή η διαδοχή, αν και δημιούργησε μια αναστάτωση στην έως τότε κυρίαρχη ΠΑΣΚΕ, δεν επέφερε ανάλογη πτώση της.

Η ΠΑΣΚΕ, ιδιαίτερα στον δημόσιο κι ευρύτερο δημόσιο τομέα, στις τράπεζες, σε ορισμένους βιομηχανικούς κλάδους, διατηρεί ακόμα μηχανισμό ενσωμάτωσης. Από το 2010 και για δύο συνεχόμενα συνέδρια έως το 2016 είχε καθοδική πορεία τόσο στη ΓΣΕΕ όσο και την ΑΔΕΔΥ, την οποία ανέκοψε το 2020 και παραμένει πρώτη σε ποσοστά και έδρες. Αυτό δείχνει μια ορισμένη αυτονόμηση στη λειτουργία της ΠΑΣΚΕ σε σχέση με το κόμμα της, που στηρίζεται στην άμεση διασύνδεσή της με μηχανισμούς, κυρίως των πρώην ΔΕΚΟ, σύνδεσης των σωματείων με αυτούς, ισχυρούς δεσμούς των διοικήσεων μεγάλων συνδικάτων με διοικήσεις επιχειρήσεων και το αστικό κράτος, ανεξάρτητα από την εκάστοτε κυβερνητική σύνθεση. Με άρμα το Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝΕ) της ΓΣΕΕ, συνέχισαν να δημιουργούν πλαστές πλειοψηφίες και να ελέγχουν διοικήσεις συνδικαλιστικών οργανώσεων με τα προγράμματα κατάρτισης, τα εργολαβικά παραμάγαζα και δουλεμπορικά που έγιναν μηχανισμοί άμεσης συνδιαλλαγής των Εργατικών Κέντρων με τις επιχειρήσεις. Το ΠΑΣΟΚ είχε πολλά χρόνια τη διακυβέρνηση, αλλά και θεμελίωσε την ανάπτυξη των συνδικαλιστικών του δυνάμεων σε άλλη ιστορική περίοδο. Αντίθετα, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν μπορούσε να έχει συγκροτήσει ανάλογο συνδικαλιστικό στελεχικό δυναμικό, λειτουργώντας και συμπληρωματικά στην ΠΑΣΚΕ, κυρίως για τη συγκρότηση αντι-ΠΑΜΕ διοικήσεων και προεδρείων.

Σε όλη αυτήν την κατάσταση αντανακλάται η ρευστότητα που επικρατεί ακόμα στη σοσιαλδημοκρατία. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες, σοσιαλδημοκρατικά συνδικαλιστικά στελέχη αναμένουν τις εξελίξεις, αν από το ΚΙΝΑΛ θα υπάρξει ανάσχεση ή αν ο ΣΥΡΙΖΑ θα παραμείνει η κυρίαρχη δύναμη της σοσιαλδημοκρατίας, παρ' όλα τα οργανωτικά προβλήματα που προς το παρόν έχει. Ταυτόχρονα, ένα τμήμα συνδικαλιστών της ΠΑΣΚΕ προσβλέπει και σε ενδεχόμενη μελλοντική συγκυβέρνηση με τη ΝΔ. Από αυτήν τη διαδικασία, με σταθερό μέτωπο αντιπαράθεσης υπάρχουν ορισμένες δυνατότητες, για να απεγκλωβιστούν συνδικαλιστές που προβληματίζονται από τη σαπίλα που επικρατεί και προσπαθούν να διαχωρίσουν τη θέση τους.

Η ΔΑΚΕ και άλλα ψηφοδέλτια που εκφράζουν τη ΝΔ σε όλες τις βαθμίδες του συνδικαλιστικού κινήματος παραμένουν ισχυρή δύναμη. Μάλιστα στην ΑΔΕΔΥ έχουν διακριτή άνοδο, κυρίως στις εκπαιδευτικές Ομοσπονδίες. Αξιοποιεί, όπως και η ΠΑΣΚΕ, τις ίδιες «δυνατότητες» που της παρέχουν οι εργοδοτικές ενώσεις, το αστικό κράτος και τα ευρωπαϊκά εργοδοτικά συνδικάτα. Αξιοποιώντας τα ευρωπαϊκά προγράμματα και ιδιαίτερα τα κονδύλια του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ, έχουν στήσει από κοινού με δυνάμεις της ΠΑΣΚΕ στους ιδιωτικούς υπαλλήλους, ιδιαίτερα στα Εργατικά Κέντρα της Βόρειας Ελλάδας, έναν σημαντικό μηχανισμό ενσωμάτωσης εργαζομένων, δημιουργίας σωματείων - σφραγίδων και παραγωγής νόθων αντιπροσώπων.

Οι δυνάμεις του ΣΥΡΙΖΑ αποδυναμώνονται από το 2016 και στη συνέχεια. Είχε μια προσωρινή άνοδο στην ΑΔΕΔΥ την περίοδο διακυβέρνησής του και λίγο πριν, ενώ στη ΓΣΕΕ εκφράστηκε κυρίως με τη συνεργασία με ένα μικρό τμήμα που αποχωρίστηκε από την ΠΑΣΚΕ (ΕΜΕΙΣ). Στην ΑΔΕΔΥ, παρά την

πτώση, διατηρεί δυνάμεις. Παράλληλα, συνεχίζει να εκλέγει αντιπροσώπους μέσα από ενιαία ψηφοδέλτια με την ΠΑΣΚΕ και τη ΔΑΚΕ, και με τη στήριξη της εργοδοσίας, με χαρακτηριστικά παραδείγματα τα σούπερ μάρκετ και τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις. Στελέχη του συμμετέχουν πιο ενεργά στις διοικήσεις του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ και σε επαγγελματικά ταμεία σε κλάδους όπως το Φάρμακο, το Εμπόριο, οι ναυτιλιακές, είναι οργανικό τμήμα του μηχανισμού εξαγοράς και ενσωμάτωσης των εργαζομένων.

Οι δυνάμεις της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, κατά κύριο λόγο, αλλά και άλλες δυνάμεις όπως το ΜΕΤΑ/ΛΑΕ, παρουσιάζουν πτώση τα τελευταία χρόνια, πληρώνοντας πρώτα και κύρια τη στήριξη που παρείχαν στον κυβερνητικό ΣΥΡΙΖΑ. Στη ΓΣΕΕ και γενικότερα στον ιδιωτικό τομέα παραμένουν περιθωριακή δύναμη με λίγες δυνάμεις σε σωματεία μισθωτών επιστημόνων και ορισμένα λίγα σωματεία ΝΠΙΔ, που ανήκουν στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Στον χώρο του κρατικού τομέα, όπου έχουν πιο συγκροτημένη παρουσία, ακολούθησαν την πορεία των συνδικαλιστικών δυνάμεων του ΣΥΡΙΖΑ, δηλαδή κατέγραψαν μια μικρή άνοδο την περίοδο κοινοβουλευτικής και κυβερνητικής ανόδου του ΣΥΡΙΖΑ και πτώση στα δύο τελευταία συνέδρια της ΑΔΕΔΥ. Διατηρούν δυνάμεις κύρια στους εκπαιδευτικούς, αλλά και στα νοσοκομεία.

Παραμένει χαρακτηριστικό τους να κατεβαίνουν σε κοινά ψηφοδέλτια με δυνάμεις του ΣΥΡΙΖΑ, ιδιαίτερα στους εκπαιδευτικούς αλλά και σε άλλους χώρους, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις παρουσιάζουν κοινά πλαίσια πάλης και κοινή τακτική.

Σε κάθε περίπτωση, υπάρχουν νέες απαιτήσεις για τη διαπάλη στην ΑΔΕΔΥ. Ο συσχετισμός μεταξύ αστικών φιλελεύθερων και ρεφορμιστικών ομορτυνιστικών δυνάμεων δεν είναι ίδιος στην ΑΔΕΔΥ με εκείνον στη ΓΣΕΕ και δεν μπορεί η αντιπαράθεση να κατανοείται ως αντιγραφή από τον ιδιωτικό τομέα. Στην ΑΔΕΔΥ η σύνδεση των εργαζομένων με το κράτος είναι οργανική, αλλά και η σοσιαλδημοκρατική - ομορτυνιστική επίδραση που εκφράζεται αρκετές φορές σε αποφάσεις της απαιτεί καλά επεξεργασμένο σχέδιο στο περιεχόμενο, στη διαπάλη και τις πρωτοβουλίες για το αντιπάλημα των αυταπατών που δημιουργούνται. Πολύ περισσότερο που στο έδαφος της όξυνσης των λαϊκών προβλημάτων, λόγω της όξυνσης όλων των αντιθέσεων και αντιφάσεων του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα με τη μια ή την άλλη μορφή, απευθυνόμενο στους εργαζόμενους του δημόσιου τομέα, προτάσσει την ενίσχυση του κράτους στην οικονομία, στη λογική του «αντιεοφιλελεύθερου», «αντιδεξιού», «αντικατασταλτικού» μετώπου, εξειδικεύεται μέσα στο κίνημα για την ενσωμάτωση του όποιου ριζοσπαστισμού αναπτύσσεται.

Δυναμώνει ο ασφυκτικός κρατικός έλεγχος των συνδικάτων

24 Βαθαίνει το πλαίσιο κρατικού ελέγχου των συνδικάτων με σειρά νόμων, όπως επί διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ για την προκήρυξη απεργίας και στη συνέχεια με νόμους της ΝΔ για το πλαίσιο λειτουργίας των συνδικάτων και τον έλεγχο της νομιμότητάς τους. Το νομοθετικό πλαίσιο ενισχύει συνεχώς την παρέμβαση του αστικού κράτους. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν είναι de facto οργανώσεις με όρους οργάνωσης και λειτουργίας (καταστατικό) που καθορίζονται ελεύθερα από τα μέλη τους. Διέπονται από τις νομικές διατάξεις περί σωματείων που συνεχώς αυστηροποιούνται. Η αστική Δικαιοσύνη παρεμβαίνει για να λύσει την έλλειψη διοίκησης συνδικαλιστικής οργάνωσης, ορίζοντας προσωρινή διοίκηση, πρακτική που εφαρμόστηκε κατά

κόρον στην πρόσφατη ιστορία του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος και στο τελευταίο συνέδριο της ΓΣΕΕ, μέχρις ότου παρενέβη η κυβέρνηση με τις δυνάμεις καταστολής για να επιβάλει ποιοι θα ψηφίσουν και πώς.

Οι ασφυκτικές νομοθετικές διατάξεις περιορίζουν τη δράση σωματείων και την εκπροσώπηση εργαζομένων. Π.χ. οι σωματειακές επιτροπές ενός κλαδικού σωματείου δεν προβλέπονται, άρα δεν είναι και νομικά κατοχυρωμένες με βάση τον Ν. 1264/82, αντίστοιχα και η εκλογή εκπροσώπου του κλαδικού σωματείου από χώρους δουλειάς. Λαμβάνοντας υπόψη ότι προϋπόθεση για τη σύσταση σωματείου είναι τα 21 μέλη και η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων απασχολεί έως 50 εργαζόμενους, η μεγάλη πλειοψηφία των εργαζομένων στους χώρους δουλειάς απαγορεύεται να έχει νόμιμους εκπροσώπους. Μέχρι και η επιτροπή υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας (Ν.1588/85) έχει κατώτατο όριο για τη συγκρότησή της τους 50 εργαζόμενους. Αυτό το όριο βολεύει την αστική εξουσία, με βάση την πραγματικότητα της ελληνικής καπιταλιστικής οικονομίας, προκειμένου να αποκλείσει και με αυτόν τον τρόπο την τυπική εκπροσώπηση της συντριπτικής πλειοψηφίας των μισθωτών.

Σε συνθήκες ανάπτυξης της καπιταλιστικής οικονομίας θα νιώθουν πιο έτοιμοι να ενσωματώσουν βαθύτερα τα συνδικάτα όχι μόνο σε γραμμή συναίνεσης και ταξικής συνεργασίας, αλλά και ως μέρος του κρατικού μηχανισμού. Να τα μετατρέψουν σε μηχανισμό «δίκαιης - δημοκρατικής» συνδιοίκησης των επιχειρηματικών αξιώσεων, γραφειοκρατικούς μηχανισμούς, χωρίς ζωντανή, ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων και χωρίς αποφασιστικό ρόλο στην κινητοποίησή τους. Υπάρχει η εξέλιξη στις καπιταλιστικές χώρες της Ευρώπης. Μεγάλοι κλάδοι και βιομηχανικές περιοχές αποτελούν Ειδικές Οικονομικές Ζώνες με απουσία συνδικαλιστικής παρουσίας.

Αυτός ο σχεδιασμός έχει πλέον αλλάξει επίπεδο, καθώς αποτυπώνεται σε σειρά από νόμους. Μετατρέπει το συνδικάτο σε μηχανισμό του υπουργείου και της εργοδοσίας. Ο νόμος αναφέρει πως το συνδικάτο, ακόμα και αν φτάσει στο επίπεδο να υπογράψει κλαδική συλλογική σύμβαση, θα πρέπει να καταθέτει παράλληλα οικονομικοτεχνική - αναλογιστική μελέτη και θα δεσμεύεται ότι με βάση τις προτάσεις του δεν χτυπάει τη βιώσιμη ανάπτυξη των επιχειρήσεων του κλάδου. Έτσι, με νόμο το σωματείο θα γίνει χειροκροτητής της ανταγωνιστικότητας. Η επίθεση στο απεργιακό δικαίωμα και οι νέοι κατασταλτικοί νόμοι έρχονται να συμπληρώσουν αυτήν την επίθεση.

Η γραμμή αυτή συνοπτικά αποτυπώνεται στην κατεύθυνση μετατροπής των σωματείων σε «εργασιακά συμβούλια» χωρίς μαζικές διαδικασίες, δυνατότητα κήρυξης απεργίας, με περιορισμό στη διατύπωση στόχων πάλης στα όρια των οικονομικών διεκδικήσεων από την επιχείρηση. Ο «εξευρωπαϊσμός», δηλαδή, που παλεύουν από τη δεκαετία του '90. Η παρουσία της εργοδοσίας με άμεση διείσδυση στο συνδικαλιστικό κίνημα βαδίζει πάνω στον παραπάνω σχεδιασμό. Η πολύ πιο έντονη άμεση με φυσική παρουσία συμμετοχή της εργοδοσίας στα συνδικάτα μεγάλων κλάδων, όπως του εμπορίου ή ναυτιλιακών εταιρειών, είναι στοιχείο που ξεχωρίζει τα προηγούμενα χρόνια.

Ταυτόχρονα, με τη θέσπιση κανόνων και μέσω του ΟΑΕΔ το κράτος ελέγχει την οικονομική κατάσταση των συνδικάτων, τα οποία βρίσκονται σε οικονομική εξάρτηση από αυτό. Η έλλειψη οικονομικής αυτοδυναμίας και η μη στήριξη των συνδικάτων στην απευθείας οικονομική συνδρομή των μελών τους επηρεάζουν καθοριστικά την ύπαρξη της αναγκαίας εκείνης υλικής υποδομής που θα στηρίζει και θα ενισχύει την παρέμβασή τους.

Βέβαια, εφόσον η αγανάκτηση των εργαζομένων διογκώνεται, δεν αποκλείεται συνδικάτα με σοσιαλδημοκρατικές ομορτωτιστικές πλειοψηφίες να ξεκινήσουν κάποιον περιορισμένο αγώνα στα «όρια των αντοχών» της οικονομίας. Η πεπειραμένη αστική τάξη δεν θέλει να ξεκοπούν τελείως οι εκπρόσωποί της στα συνδικάτα από τους εργάτες. Το θέμα είναι ο προσανατολισμός τους, συνεισφέροντας οι δυνάμεις μας να είναι προετοιμασμένες και για τέτοιο ενδεχόμενο.

Ο ρόλος του ΙΝΕ - ΓΣΕΕ

25 Διαβρωτική είναι η παρέμβαση του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ. Πρόκειται για Ινστιτούτο διασυνδεδεμένο με τα αντίστοιχα ερευνητικά μελετητικά ιδρύματα των ενώσεων εργοδοτών (ΣΕΒ), των Επιμελητηρίων, και των κρατικών υπηρεσιών του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Διαθέτει προϋπολογισμό εκατομμυρίων ευρώ, διαχειρίζεται μεγάλο όγκο ευρωπαϊκών προγραμμάτων, ιδιαίτερα τα προγράμματα επιμόρφωσης, κατάρτισης, μελετών, ακόμα και προγράμματα από το ΕΣΠΑ. Επίσης, συνεργάζεται με τα αντίστοιχα Ινστιτούτα συνδικάτων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τα ιδρύματα της ευρωπαϊκής και διεθνούς σοσιαλδημοκρατίας. Διακηρυγμένος στόχος του είναι η εμπέδωση του «κοινωνικού εταιρισμού», δηλαδή της «συνεργασίας των τάξεων», για αυτόν το λόγο λειτουργεί και Ακαδημία Στελεχών (ΙΕΚ εργατοπατέρων). Παρουσιάζει ως «επιστημονικά» τεκμηριωμένες τις επιλογές της πλειοψηφίας της ΓΣΕΕ, προβάλλοντας σχετικές μελέτες και έρευνες. Συμμετέχει και σχεδιάζει από κοινού με τις εργοδοτικές οργανώσεις και τις κυβερνήσεις την αντεργατική πολιτική και την προώθηση των αναδιαρθρώσεων, καθιστώντας την Συνομοσπονδία συνδιαμορφωτή της.

Στην προηγούμενη φάση της κρίσης και πριν την άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ στη διακυβέρνηση, το Ινστιτούτο Οικονομικών Λεγ σε συνεργασία με το ΙΝΕ της ΓΣΕΕ συνέβαλε –όπως διαφήμιζε– «θεμελιωδώς στον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός κοινωνικού προγράμματος άμεσης δημιουργίας θέσεων εργασίας σε όλη την Ελλάδα». Στην ουσία «έτρεξαν» τα γνωστά προγράμματα απασχόλησης ορισμένου χρόνου, χρηματοδοτούμενα από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ. Παράλληλα, το ΙΝΕ της ΓΣΕΕ έγινε προπαγανδιστής της αλλαγής μείγματος πολιτικής, προβάλλοντας νεοκείνσιανές συνταγές. Το 2015 στήριξε ανοιχτά την αποδοχή του πακέτου της ΕΕ και το «ΝΑΙ» στο δημοψήφισμα από κοινού με τις εργοδοτικές ενώσεις. Το 2019 προχώρησε σε κοινή πρόταση με τον ΣΕΒ για την «παραγωγική ανασυγκρότηση», τον «υγιή ανταγωνισμό» και την «κοινωνική συμμαχία» ΣΕΒ - ΓΣΕΕ - Επιμελητηρίων.

Με τα προγράμματα –υποτίθεται– αντιμετώπισης της ανεργίας κατάρτισε μια πολύ μεγάλη λίστα ανέργων. Μία μόνο πλευρά της αξιοποίησης αυτής της μεθόδου ήταν η διαμόρφωση συσχετισμών στα σωματεία. Στην εξέλιξη κάθε προγράμματος έφτιαχνε ένα σωματείο Ιδιωτικών Υπαλλήλων που το έγραφαν μόνο στο Εργατικό Κέντρο και όχι στην Ομοσπονδία και υποχρέωναν όλους τους εργαζόμενους να ψηφίσουν. Έτσι υπάρχουν σωματεία - σφραγίδες Ιδιωτικών Υπαλλήλων με χιλιάδες ψηφίσαντες, π.χ. το σωματείο Ιδιωτικών Υπαλλήλων Φαρσάλων που στο προηγούμενο συνέδριο παρουσίασε 488 ψηφίσαντες.

Τα προγράμματα του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ. Έχουν ως περιεχόμενο την κατάρτιση - επανακατάρτιση εργαζομένων και την επιμόρφωση συνδικαλιστικών στελεχών ικανών να διαχειρίζονται ζητήματα των εργαζομένων σε όφελος των επιχειρηματικών ομίλων, π.χ. προγράμματα επιμόρφωσης με θέμα τη «διαχείριση συγκρούσεων στις επιχειρήσεις» από συνδικαλιστικά στελέχη. Στόχος τους είναι οι συνδικαλιστικές οργανώσεις να μετατρέ-

πονται σε ικανούς μηχανισμούς διαχείρισης προβλημάτων των εργαζομένων προς όφελος της εργοδοσίας και του κράτους, βάζοντας φραγμό ακόμα και στην πιο απλή διεκδικητική πάλη.

Οργανωτικός κατακερματισμός

26 Με ευθύνη των δυνάμεων που κυριαρχούν στη ΓΣΕΕ συνεχίστηκε ο οργανωτικός κατακερματισμός του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος και η πολυδιάσπασή του σε δευτεροβάθμιες και πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις. Ιδιαίτερα στις συνθήκες της προηγούμενης δεκαετίας, αποκαλύφθηκε το σοβαρό πρόβλημα να υπάρχουν πολλές Ομοσπονδίες στον ίδιο κλάδο (Μεταφορές, Ενέργεια), ακόμα και πολλά Εργατικά Κέντρα στον ίδιο νομό.

Οι συνδικαλιστικές παρατάξεις των αστικών κομμάτων επικαλούνται την οργανωτική ενότητα μόνο όταν αυτή εξασφαλίζει την ενσωμάτωση των εργαζομένων και του ταξικού κινήματος, κατοχυρώνει και προωθεί την αποδοχή της θεωρίας των κοινών συμφερόντων εκμεταλλευτών καπιταλιστών κι εργατών που υφίστανται την εκμετάλλευση. Όταν διαμορφώνονται συνθήκες για να επιτευχθούν στοιχεία ενότητας των εργαζομένων στη βάση των ταξικών τους συμφερόντων, επιδιώκουν και οργανωτικά μέτρα, στήνοντας νέες οργανώσεις σε πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο επίπεδο. Το φαινόμενο του πολυκερματισμού αποτελεί συνέχεια του παλιού συντεχνιακού κατακερματισμού κι επιλογή, ώστε να δημιουργούνται οργανώσεις για τη διαμόρφωση ευνοϊκών συσχετισμών για τις εργοδοτικές δυνάμεις, τη διάσπαση της ενότητας των εργαζομένων, να βάζουν επιπρόσθετα εμπόδια για την ανάπτυξη της αντικαπιταλιστικής γραμμής πάλης μέσα στα συνδικάτα.

Η ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

27 Το ΚΚΕ συνέβαλε καθοριστικά, ώστε ένα σημαντικό τμήμα της εργατικής τάξης να αντιστέκεται και να δείχνει εξαιρετικά στοιχεία αντοχής, κράτησε ζωντανή την αξία της αγωνιστικής συνδικαλιστικής οργάνωσης, συγκρότησε δυνάμεις, ανασύνταξε συνδικάτα, διαπαιδαγώγησε μια νέα γενιά αγωνιστών με γραμμή ενάντια στους καπιταλιστές, το κράτος και τους μηχανισμούς του, τις ιμπεριαλιστικές συμμαχίες τους.

Η δράση αυτή του ΚΚΕ συντέλεσε, ειδικότερα τα χρόνια της προηγούμενης καπιταλιστικής κρίσης, ώστε η κατάσταση υποχώρησης του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος να μην είναι καθολική. Η ακόμα πιο άσχημη κατάσταση του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος στην Ευρώπη και στις άλλες καπιταλιστικές χώρες θα είχε γενικευτεί και στην Ελλάδα, εάν η δράση του ΚΚΕ, των μελών του μαζί με άλλους αγωνιστές στα συνδικάτα, με το ΠΑΜΕ, δεν αντιπάλευαν, δεν έβαζαν εμπόδια, δεν διαμόρφωναν ένα ισχυρό ανάχωμα στην ολομέτωπη επίθεση του κεφαλαίου και στην αποδιοργάνωση του κινήματος.

Το ποσοστό του ψηφοδελτίου που συγκροτούμε στη ΓΣΕΕ παραμένει περίπου 20% (19,5% και 9 έδρες στο τελευταίο συνέδριο με τους αποκλεισμούς). Στο Δημοσίο καταγράφει διακριτή άνοδο για 4ο συνεχόμενο συνέδριο της ΑΔΕΔΥ και βρίσκεται στο 19%.

Οι δυνάμεις που στηρίζει το Κόμμα έχουν την πλειοψηφία σε 14 Ομοσπονδίες, 20 Εργατικά Κέντρα κι έχουμε εκλεγμένους σε 46 Ομοσπονδίες και 69 Εργατικά Κέντρα. Παρεμβαίνουμε σε εκατοντάδες σωματεία και μπορούμε να θέσουμε

νέους στόχους και σχέδιο σε κάθε κλάδο για τη διεύρυνση του ΠΑΜΕ με νέες δυνάμεις.

Έχουμε συγκεντρώσει σημαντική θετική και αρνητική πείρα στην επεξεργασία της τακτικής μας, έχουμε διαμορφώσει μια κρίσιμη ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική υποδομή ως Κόμμα και δύναμη μέσα στο κίνημα για να δώσουμε τη μάχη να αλλάζουμε τη σημερινή κατάσταση στην κατεύθυνση ενίσχυσης της ενότητας της εργατικής τάξης, του ταξικού προσανατολισμού της για την εργατική - λαϊκή αντεπίθεση, για να ηγηθεί στην κοινωνική συμμαχία σε αντικαπιταλιστική - αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση.

Παρ' όλα αυτά, δεν πρέπει να υποτιμάμε τους αντικειμενικούς παράγοντες που έχουν συμβάλει στην απομάκρυνση τμημάτων της εργατικής τάξης από τη συνδικαλιστική οργάνωση και δράση με ταξικό προσανατολισμό, σε συνδυασμό με τις επιδιώξεις του κεφαλαίου για το παραπέρα χτύπημα ιδιαίτερα του ρόλου του σωματείου ως κατώτερης μορφής οργάνωσης της εργατικής τάξης. Είναι στοιχείο ισχυροποίησης του ΚΚΕ να ανεβάζουμε τις απαιτήσεις για την ικανότητα δράσης μας, αντιμετωπίζοντας συνεχώς την πίεση που ασκεί ο αρνητικός συσχετισμός προς την ενσωμάτωση, αλλά και τον υποκειμενισμό ότι η παρέμβαση του Κόμματος είναι ο μοναδικός παράγοντας για την ανατροπή αυτού του αρνητικού συσχετισμού. Μπροστά στις νέες πιο δύσκολες συνθήκες της ταξικής πάλης που έχουμε να αντιμετωπίσουμε, εξετάζουμε τους αντικειμενικούς παράγοντες αλλά και τις υποκειμενικές αδυναμίες, εάν και πώς εξαντλούμε τα περιθώρια στην ίδια τη δράση του Κόμματος.

Έχουμε προσδιορίσει το βασικό περιεχόμενο της ανασύνταξης του εργατικού κινήματος ως την προετοιμασία και ανάπτυξη της ικανότητας δράσης του να αντιπαρατεθεί με αποφασιστικότητα και αποτελεσματικότητα, σε συμμαχία με τα λαϊκά τμήματα των αυτοαπασχολούμενων της πόλης και της υπαίθρου, ενάντια στην ενιαία επεξεργασμένη στρατηγική του κεφαλαίου και της καπιταλιστικής εξουσίας. Στο 21ο Συνέδριο πρέπει να μας απασχολήσει ότι παραμένει ζητούμενο η αντιστοίχιση της δράσης μας με το στρατηγικής σημασίας καθήκον της ανασύνταξης.

Παρά τα βήματα που έχουν γίνει στην κατανόηση της αναγκαιότητας να δουλεύουμε μέσα στην εργατική τάξη και το συνδικαλιστικό της κίνημα, δεν υπάρχει ή δεν παλεύεται με σταθερότητα σε όλους τους κλάδους και σε τοπικό επίπεδο συνοικίας, δήμου, πόλης, χωριού, ολοκληρωμένο σχέδιο οργάνωσης και κινητοποίησης εργατικών - λαϊκών μαζών, λειτουργίας και δράσης των συνδικαλιστικών οργανώσεων, ίδρυσης νέων, αλλαγής συσχετισμού σε συνδικάτα, ώστε να μετράμε βήματα, αποτελέσματα, στην πορεία να κάνουμε διορθώσεις, όπου χρειάζεται.

Ταυτόχρονα, ακόμα δεν έχει εξασφαλιστεί ενιαία αντίληψη στο εξής ζήτημα: «Το Κομμουνιστικό Κόμμα δρα και αυτοτελώς, και στο κίνημα». Αυτό το στοιχείο της δράσης μας, που πηγάζει από το γεγονός ότι το ίδιο το Κομμουνιστικό Κόμμα είναι η ανώτερη, συνειδητή μορφή έκφρασης του εργατικού κινήματος, εμφανίζεται αρκετές φορές ως δύο καθήκοντα που δεν μπορούν να συνδυαστούν στην πράξη ή διαχωρίζεται απόλυτα η συνδικαλιστική από την κομματική - πολιτική δουλειά ή ταυτίζεται. Παραμένουν προβλήματα στο πώς κατανοείται στην πράξη η σχέση του Κόμματος με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Αυτά γίνονται πιο σύνθετα σε συνθήκες υποχώρησης του κινήματος, μας στερούν μεγαλύτερη δυναμική στη δράση μας και, παράλληλα, δεν διαμορφώνουν πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις για την κομματική οικοδόμηση, βασικό παράγοντα για την άνοδο του εργατικού κινήματος.

Συμπεράσματα από τους αγώνες και τις προσπάθειες να δημιουργηθούν πρωτοπόρες εστίες αντίστασης και διεκδίκησης στους χώρους δουλειάς

28 Την περίοδο από το 20ό Συνέδριο δώσαμε σημαντικές μάχες μέσα σε συνθήκες όπου υπήρχαν ραγδαίες εξελίξεις στην καπιταλιστική οικονομία και όχι μόνο. Την καπιταλιστική κρίση διαδέχτηκε η αναιμική ανάκαμψη, ενώ ακολούθησε η νέα καπιταλιστική κρίση σε συνθήκες πανδημίας, που αντικειμενικά γέννησε νέες απαιτήσεις στη διαπάλη και στην παρέμβασή μας στο εργατικό - συνδικαλιστικό κίνημα. Το διάστημα που μεσολάβησε επιδιώκαμε έγκαιρα κι εύστοχα να αποσαφηνίσουμε τον χαρακτήρα των εξελίξεων, να δυναμώσουμε τα στοιχεία της διαπάλης σε κάθε φάση, να επεξεργαστούμε τακτική, συνθήματα, πλαίσια πάλης. Αυτό μας έδωσε τη δυνατότητα της πρωτοβουλίας και πρωτοπόρας δράσης. Όμως, έχουμε εκτιμήσει ότι το περιεχόμενο της αντιπαράθεσης και αυτός ο προσανατολισμός δεν γίνονταν έγκαιρα κτήμα όλων των κομματικών δυνάμεων. Παρ' όλα αυτά διαμορφώθηκε μια πλούσια πείρα για το πώς δυνάμωσε η διαπάλη με τη στρατηγική του κεφαλαίου και πώς ανταποκρίθηκαν καθοδηγητικά Όργανα και Κομματικές Ομάδες.

Δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις στις οποίες επιχειρηματικοί όμιλοι ενθάρρυναν ή ακόμα και απροσχημάτιστα δημιουργούσαν «εργατικές κινητοποιήσεις», έβαλαν ως ασπίδα τους εργαζόμενους που απασχολούν, με στόχο να διεκδικήσουν από την κυβέρνηση μεγαλύτερη στήριξη έναντι των ανταγωνιστών τους, εκμεταλλευόμενοι τον υπαρκτό φόβο των εργατών ότι αν η επιχείρηση δεν στηριχτεί θα απολυθούν. Σε τέτοιες συνθήκες, η χειραγώγηση και η πίεση στους εργάτες είναι πολύ μεγάλες. Το «άμεσο» ζήτημα, τι θα γίνει με τις δουλειές, τα δεδουλευμένα τους, το αβέβαιο μέλλον σε συνθήκες μεγάλης ανεργίας, πιέζουν αφόρπητα. Χρειάζεται να έχει προηγηθεί έντονη ιδεολογική και πολιτική παρέμβαση και πείρα αγώνων, ώστε οι εργάτες να αντέξουν, να προβάλουν τις δικές τους διεκδικήσεις και όχι να υποκύψουν στις επιθυμίες των εργοδοτών.

Μεγάλα επενδυτικά σχέδια, στα οποία συγκρούονται μονοπώλια, αξιοποιούν μεθοδικά λαϊκές κινητοποιήσεις για υπαρκτά προβλήματα, επιδιώκοντας να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα, να μπλοκάρουν τον σχεδιασμό των ανταγωνιστών τους, στο λιμάνι του Πειραιά και στα άλλα λιμάνια. Οι συγκρούσεις των μονοπωλίων συχνά καταλήγουν σε επικερδείς συμβιβασμούς, επώδυνους όμως για τα δικαιώματα των εργαζομένων και την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Οι δυνάμεις του ρεφορμισμού - ομορτισμού συνεχώς υπηρετούν τέτοιου είδους επιδιώξεις, αποπροσανατολίζοντας την ταξική πάλη, ενσωματώνοντας στους αστικούς σχεδιασμούς και με το πλαίσιο πάλης που είχαν στο συνδικαλιστικό κίνημα, για να το σύρουν κάτω από τη σημαία επιχειρηματικών συμφερόντων. Η διαπάλη για να μην εγκλωβιστούν οι εργάτες στη μια ή την άλλη εκδοχή του κεφαλαίου απαίτησε και την κατάλληλη επεξεργασία πιο προωθημένου πλαισίου πάλης, όπως με τον συνδυασμό διεκδικήσεων για όλα τα τμήματα εργαζομένων στο λιμάνι του Πειραιά ενάντια στην κλιμακούμενη επίθεση, με αιτήματα που στήριζαν το σύνθημα λιμάνι - λαϊκή περιουσία και την κατεύθυνση της πάλης που απαιτείται για να γίνει πραγματικότητα.

Αστικά και ομορτιστικά κόμματα και οι δυνάμεις του εργοδοτικού και κυβερνητικού συνδικαλισμού προβάλλουν το σύνθημα της «παραγωγικής ανασυγκρότησης», στο πλαίσιο πολυποίκιλων προγραμμάτων. Η «παραγωγική ανασυγκρότηση» ταυτίζεται στην πραγματικότητα με τον στόχο της καπιταλιστικής ανάκαμψης και της αλλαγής του «παραγωγικού μοντέλου», παρά το γεγο-

νός ότι κατά καιρούς καμουφλάρεται με φαινομενικά ριζοσπαστικά συνθήματα. Σήμερα, π.χ., προωθούν την «πράσινη ανάπτυξη», προβάλλοντας στόχους όπως η «απολιγνιτοποίηση» στο όνομα της «κλιματικής αλλαγής». Πρόκειται για στόχους πάλης στο κίνημα, οι οποίοι αξιοποιούνται για τον εγκλωβισμό σε διάφορες εκδοχές της αστικής πολιτικής.

Η ΓΣΕΕ και μεγάλες Ομοσπονδίες του εργοδοτικού - κυβερνητικού συνδικαλισμού προβάλλουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο εξειδίκευσης των στρατηγικών κατευθύνσεων του κεφαλαίου, συμπληρωματικό και σε ορισμένες περιπτώσεις πιο εξειδικευμένο από το «Σχέδιο Πισσαρίδη», αναπαράγοντας αυταπάτες ότι η καπιταλιστική ανάπτυξη μπορεί να είναι επωφελής και για τους εργοδότες, και για τους εργαζόμενους.

Οι δύο δρόμοι ανάπτυξης, ή για το κεφάλαιο ή για τον λαό, θα είναι η βασική γραμμή αντιπαράθεσης και το επόμενο διάστημα στο εργατικό - συνδικαλιστικό κίνημα, βρίσκοντας την έκφρασή της σε κάθε κλάδο. Με επίκεντρο τους κλάδους στρατηγικής σημασίας θα απαιτηθεί μια πιο σταθερή, επίμονη, σχεδιασμένη δράση κατά κλάδο, με εξειδικευμένη γραμμή κατά χώρο και σωματείο, με στόχο τη συσπείρωση δυνάμεων, την αλλαγή του συσχετισμού και την οικοδόμηση γερών Κομματικών Οργανώσεων.

Σε κάθε περίπτωση, επιβεβαιώνεται ότι απαιτείται ανώτερη ιδεολογική - πολιτική και οργανωτική δουλειά στο Κόμμα και συνεχής επεξεργασία της ιδεολογικής - πολιτικής πάλης μέσα στις γραμμές του κινήματος, ενάντια στις αστικές πολιτικές δυνάμεις, στην εργοδοσία, στο κράτος, συνολικά στη στρατηγική του κεφαλαίου, αλλά και στον οπορτουνισμό. Με την ένταση της ιδεολογικής - πολιτικής δουλειάς και την ανάπτυξη της ικανότητας των κομμουνιστών να εξειδικεύουν στο κάθε κίνημα ανά χώρο, κλάδο κ.λπ., μπορεί να προωθούνται η οργάνωση, η συσπείρωση και η διαφώτιση των εργαζομένων, η άνοδος της πολιτικής επιρροής του ΚΚΕ μέσα στην εργατική τάξη, καθοριστικός παράγοντας για τη ριζοσπαστικοποίηση της συνείδησης, την άνοδο της ταξικής πολιτικής δράσης των εργαζομένων, που θα θέσει το θέμα ριζικών ανατροπών στο επίπεδο της εξουσίας.

29 Με το κίνημα σε υποχώρηση και την επίθεση της αστικής τάξης να δυναμώνει, η προσπάθεια για την οργάνωση της πάλης, τη διαμόρφωση αιτημάτων και διεκδικήσεων απαιτεί συνεχή μελέτη, ζωντανή επαφή με τους χώρους δουλειάς και αναγκαίες προσαρμογές, τέτοιες που να αποκαλύπτουν τους σχεδιασμούς του κεφαλαίου και των κυβερνήσεών του, τα αδιέξοδα του καπιταλιστικού συστήματος και να αξιοποιούν την παραμικρή δυνατότητα που εμφανίζεται, για να συσπειρώνονται εργαζόμενοι, να ενώνονται και να βγαίνουν στον συλλογικό αγώνα. Θέτουμε στο επίκεντρο τον στόχο η πρωτοβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση να γίνει αξιόμαχο όργανο πάλης των εργαζομένων, όπλο για να δυναμώσουν η οργάνωση της εργατικής τάξης, η αγωνιστική της στάση για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων της ως μια από τις προϋποθέσεις για να στραφεί ο αγώνας ενάντια στο κεφάλαιο και την εξουσία του, σε συνδυασμό με την επίδραση των κομμουνιστικών ιδεών, αλλά και τις γενικότερες εξελίξεις που θα καθορίσουν την έκβαση της ταξικής πάλης.

Στη φάση που βρισκόμαστε είναι ανάγκη να περάσει ως καθοδηγητικός προσανατολισμός ότι για τη διαμόρφωση των διεκδικητικών πλαισίων απαιτείται να γειωθούμε βαθιά μέσα στην εργατική τάξη, στη σημερινή κατάστασή της, στις ανάγκες της, στα προβλήματά της, χωρίς να ενσωματωθούμε ούτε να αφομοιωθούμε, υπολογίζοντας παντού το επίπεδο, την πείρα στον κλάδο

και τον χώρο δουλειάς. Πρωτοστατούμε στην οργάνωση του αγώνα της εργατικής τάξης, ως προϋπόθεση για να επικοινωνούμε, για να διαμορφώνουμε τις διεκδικήσεις μαζί με τους ίδιους τους εργαζόμενους, που αποτελεί στοιχείο αγωνιστικής διαπαιδαγώγησης και για να την μπολιάσουμε με την ανάγκη της διεκδίκησης όλων των αναγκών και δικαιωμάτων της. Ειδικά στη σημερινή κατάσταση υπάρχουν μεγάλα και οξυμένα προβλήματα των εργαζομένων σε κάθε χώρο δουλειάς και κλάδο. Υπάρχουν χώροι δουλειάς και κλάδοι με πολύ χαμηλούς μισθούς, απληρωσιά, ελαστικά ωράρια κ.λπ., αλλά και άλλοι χώροι και κλάδοι που τα προβλήματα εμφανίζονται με άλλη μορφή, όχι τόσο ακραία. Ταυτόχρονα, τα προβλήματα των εργαζομένων δεν καθορίζονται αποκλειστικά και μόνο από το επίπεδο του μισθού, αλλά και από τη γενικότερη πολιτική, για την Κοινωνική Ασφάλιση, την Υγεία, την Παιδεία κ.ο.κ. Έχουμε επίγνωση ότι το πλαίσιο πάλης για την ικανοποίηση των σύγχρονων αναγκών δεν υιοθετείται μια κι έξω από την αρχή απ' όλα τα σωματεία, από τους εργαζόμενους, μιας και κάθε τμήμα της εργατικής τάξης, αντικειμενικά επηρεάζεται πρώτα απ' όλα από την κατάσταση που ζει στο χώρο δουλειάς του, στον κλάδο του. Με αποφασιστικότητα να ξεπεράσουμε το να απευθυνόμαστε με γενικόλογα συνθήματα ή να περιορίζουμε τη δική μας παρέμβαση στα όρια που θέτει ο αρνητικός συσχετισμός μέσα στο κίνημα ή σε μια κινητοποίηση.

Η άνοδος του βαθμού οργάνωσης της εργατικής τάξης είναι αποτέλεσμα συνδυασμού πολλών παραγόντων, με αποφασιστικής σημασίας την παρέμβαση του Κόμματος. Η απουσία από την πάλη είναι πρόσφορο έδαφος για ηττοπάθεια, ενώ η συμμετοχή διαμορφώνει προϋποθέσεις αγωνιστικής πείρας, αυτοπεποίθηση.

Ιδιαίτερα ο αγώνας ενάντια στις ελαστικές εργασιακές σχέσεις, με όλη την αντιδραστική ποικιλία τους, αντικειμενικά εξελίσσεται σε αντιπαράθεση με μια στρατηγική επιλογή του κεφαλαίου, η οποία προωθείται με διαβαθμίσεις σε όλους τους κλάδους ως γενική τάση, που θα επικρατήσει μέχρι και τις επαναστατικές ανατροπές. Αποτελεί πεδίο αντιπαράθεσης που με την παρέμβαση των κομμουνιστών μπορεί να στερεώνει γενικότερα συμπεράσματα για το σύστημα της εκμετάλλευσης, για το πού πρέπει να στρέψει τα βέλη του το κίνημα.

Η διεκδίκηση της αύξησης του μεροκάματου, του μισθού, η υπογραφή ΣΣΕ, η διεκδίκηση σταθερού ωραρίου, η κατάργηση υπερωριών, η μείωση του εργάσιμου χρόνου είναι ζωτικά αιτήματα που συγκρούονται με την καρδιά των αστικών μεταρρυθμίσεων, ενώ, ταυτόχρονα, οι συνολικές ανάγκες της εργατικής - λαϊκής οικογένειας είναι η γραμμή συσπείρωσης, ενδυνάμωσης της πάλης, αντιπαράθεσης με τη στρατηγική του κεφαλαίου. Είναι ταξικές διεκδικήσεις που μπορεί να οδηγούν σε άνοδο της πάλης, στη βελτίωση της οργάνωσης, με την προϋπόθεση να τις επεξεργαζόμαστε σωστά, όχι μηχανιστικά, αλλά παίρνοντας υπόψη όλους τους παράγοντες, στα πλαίσια πάλης μέσα στο συνδικαλιστικό κίνημα. Δουλεύουμε με την πεποίθηση ότι η άνοδος της ταξικής πάλης και της ανασύνταξης μπορεί και να δώσει κάποιες άμεσες κατακτήσεις στον έναν ή τον άλλο βαθμό. Αξιοποιούμε την πάλη και τις όποιες κατακτήσεις, για να συνειδητοποιεί η εργατική τάξη την ανάγκη ριζικών ανατροπών.

30 Σωστά επεξεργαστήκαμε ως Κόμμα και συμβάλαμε να μπολιάζεται το κίνημα με το πλαίσιο για τις σύγχρονες ανάγκες της εργατικής λαϊκής οικογένειας, ζήτημα που με έμφαση τέθηκε στο 20ό Συνέδριο του Κόμματος. Οι σύγχρονες ανάγκες αφορούν όλες τις πτυχές της ζωής (μισθούς, συνθήκες δουλειάς, υγεία, παιδεία, κατοικία, ελεύθερο χρόνο,

ψυχαγωγία, διακοπές, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών για τον άνθρωπο κ.ά.). Παίρνουμε υπόψη ότι η κοινωνική συνείδηση διαμορφώνεται και από ζητήματα που θέτει το αστικό πολιτικό σύστημα, όπως ο ατομικός δικαιωματισμός, οι ανορθολογικές θεωρίες περί «κοινωνικού φύλου» κ.λπ. Όλα αυτά είναι ζητήματα που αφορούν και το εργατικό - λαϊκό κίνημα, με απήχηση σε νεότερες ηλικίες. Η προβολή όλων των σύγχρονων αναγκών δίνει τη δυνατότητα να δυναμώνει η απαιτητικότητα, να προσανατολίζεται η πάλη ενάντια στις πραγματικές αιτίες, δείχνοντας τα όρια του καπιταλιστικού συστήματος, φωτίζοντας τις δυνατότητες και τους όρους για να ικανοποιηθούν. Επιδιώκουμε αυτό να γίνει υπόθεση της εργατικής τάξης και των άλλων σύμμαχων κοινωνικών δυνάμεων. Οπωσδήποτε, η υιοθέτησή του δεν θα γίνεται μια κι έξω. Θα υιοθετούνται αιχμές, θα κλιμακώνεται, θα υπάρχουν καιπισωγυρίσματα ανάλογα με την πορεία της ταξικής πάλης. Η συνολική διεκδίκησή του θα γίνεται στην πορεία της ταξικής πάλης, πιο εμφανούς βελτίωσης του συσχετισμού της πολιτικής πάλης, κλονισμού της αστικής εξουσίας και, οπωσδήποτε, σε συνθήκες επαναστατικής ανόδου. Η τελική ικανοποίηση των συνεχώς διευρυνόμενων σύγχρονων κοινωνικών αναγκών είναι ζήτημα της επαναστατικής εξουσίας και της σοσιαλιστικής - κομμουνιστικής οικοδόμησης.

31 Επεξεργαστήκαμε κι επικαιροποιήσαμε στόχους για σημαντικά μέτωπα πάλης, στο ζήτημα του μισθού και των ΣΣΕ, στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα, στα ζητήματα υγείας και ασφάλειας στους χώρους δουλειάς, στις ελαστικές σχέσεις, στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου και τα προγράμματα ανακύκλωσης της ανεργίας στο δημόσιο, στον κατώτερο μισθό, ενάντια στην ιδιωτικοποίηση μεγάλων παραγωγικών μονάδων, ΔΕΗ, ΛΑΡΚΟ κ.ά. Προσπαθήσαμε να εντάξουμε την πάλη για να αντιμετωπιστούν προβλήματα που οξύνονταν σε επιχειρήσεις και κλάδους (ιδιωτικοποιήσεις, απολύσεις, απληρωσιά κ.λπ.), στον γενικότερο αγώνα για τα δικαιώματα των εργαζομένων και των λαϊκών μεσαίων στρωμάτων.

Σε μια σειρά από κλάδους, όπου υπήρχαν καλύτερες δυνατότητες από άποψη δικών μας δυνάμεων, οργάνωσης, πείρας, πιο σταθερής παρέμβασης, είχαμε και ορισμένα αποτελέσματα (Ναυπηγοεπισκευαστική, Οικοδόμοι, επιχειρήσεις στον κλάδο του Χρηματοπιστωτικού, όπως «Mellon», «First Data» κ.ά.). Τα αποτελέσματα αφορούν και το σπάσιμο της συνεχούς υποχώρησης των απαιτήσεων, το ανέβασμα του διεκδικητικού αγώνα, την αναζωογόνηση και ανασύνταξη, την κατοχύρωση πρωτοβάθμιων σωματείων. Η επεξεργασία κλαδικών ΣΣΕ σε ορισμένους κλάδους, όπου υπάρχουν κομματικές δυνάμεις και σωματεία, όπως στις Τηλεπικοινωνίες και το Χρηματοπιστωτικό, επέδρασε ως ένα βαθμό στη βελτίωση της συμμετοχής και νέων σε ηλικία εργαζομένων και ιδιαίτερα γυναικών, επιβεβαιώνοντας ότι μπορούμε να τραβάμε στην πάλη νέες ηλικιακά γενιές εργαζομένων χωρίς πείρα κοινωνικών αγώνων.

Η παρέμβασή μας και η πρωτοβουλία μας στην κατεύθυνση να αναπτύξουν τα συνδικάτα τέτοιους αγώνες δεν γενικεύτηκαν πέρα από μεγάλα συνδικάτα που δρουν κυρίως στην Αττική. Μια τέτοια παρέμβαση κι εξέλιξη δεν είναι εύκολο μέτωπο πάλης, δεν εξασφαλίζει οπωσδήποτε κλιμάκωση. Έχει διαμορφωθεί μια νέα κατάσταση. Μεγαλώνει η μάζα νέων ανθρώπων, οι οποίοι εργάζονται χωρίς να έχουν γνωρίσει ΣΣΕ και άλλα δικαιώματα προηγούμενων γενιών και αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία. Κατά κανόνα, το ύψος και οι τρόποι αμοιβής εδράζονται σε μια πανσπερμία ευέλικτων εργασιακών σχέσεων, οι ατομικές συμβάσεις κυριαρχούν.

Μέσα σε αυτήν την αντικειμενική κατάσταση, ήρθαμε αντιμέτωποι με τη σχηματοποίηση και τον προσωρινό εγκλωβισμό σε παλαιότερα αιτήματα. Η αναγκαία προσαρμογή συνάντησε δυσκολίες κατανόησης, η γενική αρνητική κατάσταση και οι δικές μας αδυναμίες δεν μας επέτρεψαν να οργανώσουμε σε κλαδικό επίπεδο την πάλη με σταθερότητα και αξιοποιώντας την πρωτοβουλία της συσπείρωσης 530 συνδικάτων με αίτημα την υπογραφή ΕΓΣΣΕ και την αύξηση στους μισθούς.

Στα ζητήματα προσανατολισμού κι εξειδίκευσης του πλαισίου πάλης χρειάζεται να επιμείνουν τα καθοδηγητικά όργανα και οι κομματικές ομάδες και για συγκεκριμένα τμήματα της εργατικής τάξης, όπως οι γυναίκες, οι μετανάστες, η νέα βάρδια των εργαζομένων και της μαθητείας - κατάρτισης ώστε να ανέβουν πιο αποφασιστικά η οργάνωση και η συμμετοχή αυτών των τμημάτων στα συνδικάτα, αλλά και η ανάδειξη συνδικαλιστικών στελεχών, ειδικά γυναικών και μεταναστών, δηλαδή σε κρίσιμους τομείς όπου υστερούμε.

Αντίστοιχα, καθοδηγητικά ζητήματα μας απασχόλησαν στην παρέμβασή μας και σε άλλα προβλήματα που αφορούν το σύνολο των εργατικών και λαϊκών δυνάμεων, όπως είναι η Κοινωνική Ασφάλιση, το μέτωπο της Υγείας. Πριν από την πανδημία, αλλά και κατά την εκδήλωσή της, ανοίξαμε το θέμα για την κατάσταση του δημόσιου συστήματος Υγείας, των διεκδικήσεων για τα Νοσοκομεία και την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ). Έγινε προσπάθεια να αναπτυχθούν κινητοποιήσεις που συνέβαλαν στην αλλαγή συσχετισμού σε σωματεία μεγάλων δημόσιων μονάδων Υγείας, στην Ομοσπονδία Νοσοκομειακών Γιατρών, αλλά και να συντονιστούν εργατικά σωματεία, φορείς των ΕΒΕ, σύλλογοι της ΟΓΕ, αγροτικοί σύλλογοι. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις κινητοποιήσεων, κυρίως σε γειτονίες με Κέντρα Υγείας ή άλλες δομές της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, που δεν είχαν γιατρούς, νοσηλευτές, υποδομές κ.ά., δεν αποφύγαμε το λάθος της μηχανιστικής μεταφοράς της θέσης του Κόμματος για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, θέτοντας ως προϋπόθεση υιοθέτησης από ΔΣ Σωματείων την αναγκαιότητα για ριζικές κοινωνικές και πολιτικές ανατροπές στο επίπεδο της εξουσίας, που κατοχυρώνουν το δικαίωμα στην υγεία του λαού. Έτσι, ακυρώθηκε στην πράξη η προσπάθεια για τη μέγιστη συσπείρωση των φορέων του μαζικού κινήματος της περιοχής.

32 Σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίζεται η αντίληψη που ταυτίζει την προβολή των θέσεων του Κόμματος από τους κομμουνιστές με τη διαμόρφωση των πλαισίων πάλης, χωρίς καμία επεξεργασία και κλιμάκωση, γιατί θεωρείται ότι κάτι τέτοιο μας προφυλάσσει κατά την παρέμβαση σε μια κινητοποίηση για οξυμένα προβλήματα που την πρωτοβουλία τους έχουν άλλες πολιτικές δυνάμεις, κυρίως σοσιαλδημοκρατικές και οπορτουνιστικές. Σίγουρα, ο συνδυασμός διαμόρφωσης πλαισίων πάλης και η διαπάλη στο κίνημα έχει μεγάλες απαιτήσεις. Απαιτεί καλή παρακολούθηση των εξελίξεων, γνώση των προβλημάτων κι επεξεργασία των επιχειρημάτων που αναδεικνύουν τις αιτίες τους και συμβάλλουν στη συσπείρωση εργατικών - λαϊκών δυνάμεων στον αγώνα σύγκρουσης με τη στρατηγική του κεφαλαίου και τις πολιτικές των αστικών κυβερνήσεων.

Είναι κρίσιμο ζήτημα για την παρέμβασή μας να αφομοιωθεί και να εκφραστεί στην πράξη ότι η δράση των κομμουνιστών και η διαπάλη με την επίδραση των αστικών δυνάμεων στο κίνημα, η πάλη με την ίδια την εργοδοσία, τους διάφορους κρατικούς μηχανισμούς που παρεμβαίνουν οργανωμένα, με σχέδιο κι επεξεργασία μέσα στο κίνημα, δεν είναι λιγότερο απαιτητική από την αυτο-

τελή ιδεολογική - πολιτική δράση του Κόμματος. Αντίθετα, είναι πιο σύνθετη, ιδιαίτερα σε συνθήκες ενός εξαιρετικά αρνητικού συσχετισμού δυνάμεων, απομαζικοποίησης των σωματείων, αποστράτευσης και συντηρητικοποίησης. Να κατανοηθεί σε βάθος ότι η διαπάλη μέσα στις γραμμές του κινήματος δεν μπορεί να γίνεται με τη μηχανιστική μεταφορά ή την απλή αντιγραφή της κεντρικής κομματικής προπαγάνδας, τις κεντρικές ή τοπικές πολιτικές πρωτοβουλίες του Κόμματος. Τα συνδικάτα αποτελούνται από εργάτες κι εργάτριες με διαφορετικό βαθμό ταξικής συνειδητοποίησης, που εκφράζεται με τις διαφορετικές ιδεολογικές - πολιτικές αντιλήψεις κι επιρροές, με διαφορετική συνδικαλιστική πείρα και δράση, ενώ η συνδικαλιστική πάλη από τη φύση της περιστρέφεται γύρω από τους όρους πώλησης της εργατικής δύναμης και μόνο με την παρέμβαση των κομμουνιστών είναι δυνατό συνδικάτα να βαδίσουν στον δρόμο της αντιμονοπωλιακής - αντικαπιταλιστικής πάλης.

Τα στελέχη και μέλη του Κόμματος, που δρουν μέσα στις γραμμές του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος, με την πρωτοπόρα δράση τους οφείλουν να κατακτούν την ικανότητα να διεξάγουν την ιδεολογική διαπάλη ζωντανά με όρους μαζικού κινήματος, απευθυνόμενοι σε εργατικές δυνάμεις που δύσκολα αποβάλλουν τις εμπεδωμένες φιλελεύθερες αστικές, σοσιαλδημοκρατικές και οπορτουνιστικές αντιλήψεις. Πρέπει να αναπτύσσουν την ικανότητά τους να υπολογίζουν τις εργατικές - λαϊκές μάζες που δεν συμμετέχουν, είναι απογοητευμένες, απαθείς, κλεισμένες στην ατομική λύση, αντιπαλεύοντας τους παράγοντες που τις αδρανοποιούν. Η διαπάλη μέσα στις συνδικαλιστικές οργανώσεις επιδιώκουμε να στηρίζει τα κριτήρια επιλογής των αιτημάτων, να αποκαλύπτει τον μηχανισμό της εκμετάλλευσης, να εμπλουτίζει και να βαθαιίνει τον αντικαπιταλιστικό - αντιμονοπωλιακό χαρακτήρα της πάλης, να συμβάλλει στην οργάνωση και ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων, να αντιμετωπίζει, όσο εξαρτάται από τα μέλη και τα στελέχη του Κόμματος, τη ρεφορμιστική - κυβερνητική ή συνδικαλιστική - οπορτουνιστική επίδραση. Η παρέμβασή μας να σημαδεύει τον ταξικό αντίπαλο και όχι μόνο την εκάστοτε αστική κυβέρνηση, να καλλιεργεί την ανάγκη διεύρυνσης του αγώνα για ευρύτερα δικαιώματα και ανάγκες, για σύνθεση διαφορετικών μετώπων πάλης (Υγεία, Παιδεία κ.λπ.). Να αναδεικνύει τους όρους και τις προϋποθέσεις αντίστασης και αντεπίθεσης στην επεξεργασμένη στρατηγική του κεφαλαίου, να φωτίζει τις δυνατότητες να ικανοποιηθούν οι αυξανόμενες λαϊκές ανάγκες.

Αποτελεί κεντρικό πρόβλημα της καθοδηγητικής δουλειάς των οργάνων το πώς αξιοποιούνται τα ιδεολογικά όπλα κι εφόδια που έχει δημιουργήσει το Κόμμα, γιατί τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σχετίζονται με κενά, ελλείψεις αφομοίωσης σοβαρών ιδεολογικών θέσεων κι επεξεργασιών του Κόμματος, δυσκολίες εξειδίκευσης της πολιτικής του Κόμματος κατά κλάδο και χώρο δουλειάς. Σε αυτήν την κατεύθυνση, θα συμβάλει αποφασιστικά η συνεχής μελέτη και γενίκευση της πείρας στο πώς δουλεύουμε στην πράξη με τη γραμμή και τις θέσεις του Κόμματος.

33 Την περίοδο της πανδημίας βρεθήκαμε σε μια πρωτόγνωρη κατάσταση, όπου έπρεπε να συνεχιστεί η δράση του Κόμματος μέσα στην εργατική τάξη και να σχεδιαστεί η απάντηση του εργατικού κινήματος στην αστική πολιτική, που θυσιάζει τις κοινωνικές ανάγκες για να διασφαλιστούν η λειτουργία του καπιταλιστικού συστήματος, η κερδοφορία των επιχειρηματικών ομίλων. Η πείρα που αποκτήθηκε από την κλιμάκωση στο περριεχόμενο και τις μορφές πάλης σε συνθήκες περιορισμών στην κυκλοφορία,

φόβου κι εμποδίων στη μαζική πολιτική πάλη, είναι κρίσιμη για τη συνέχεια. Από την πρώτη συγκέντρωση γιατρών μέχρι τη συγκέντρωση της Πρωτομαγιάς και στη συνέχεια την πρώτη πανεργατική απεργία τον Νοέμβριο σε συνθήκες πανδημίας, υπήρχε μεγάλος όγκος δουλειάς, διαμόρφωσης στόχων, αιτημάτων, διαρκής εμπλουτισμός και κλιμάκωση των μορφών πάλης, των μορφών προπαγάνδας.

Η συγκεντρωμένη πείρα που έχουμε από κινητοποιήσεις δείχνει ότι είναι πολύ σημαντικό το Κόμμα, με τη δράση των στελεχών και μελών του, να έχει την πρωτοβουλία όχι μόνο στην ανάδειξη ζητημάτων, αλλά και στη μαζική παρέμβαση μέσα στους εργαζόμενους, για να βάζει από την αρχή σε σωστή βάση τα αιτήματα, σχέδιο και προσανατολισμό, ανεξάρτητα από τη διάσταση που θα πάρουν. Η καθοδηγητική βοήθεια να ενθαρρύνει την πρωτοβουλία από τα κάτω, το στοιχείο της καλής γνώσης της κατάστασης σε κάθε χώρο, χωρίς να υποτιμούμε κανένα πρόβλημα, το οποίο μπορεί να γίνει η σταγόνα που ξεχειλίζει το ποτήρι κάθε φορά, ώστε με αμεσότητα να αναπτύσσεται δράση εκεί όπου οξύνεται η κατάσταση. Ιδιαίτερα απαιτείται διαρκής ετοιμότητα για παρεμβάσεις πάνω σε προβλήματα που δημιουργούνται από τη γενικότερη πολιτική κατάσταση, όπως πρόσφατα με την πανδημία. Σε τέτοιες περιπτώσεις μπορούν να υπάρχουν και κάποια άμεσα αποτελέσματα σε αγώνες, κυρίως στην άνοδο της ταξικής πολιτικής συνειδητοποίησης.

Όταν διαμορφώνονται όροι μικρότερης ή μεγαλύτερης κινητοποίησης γύρω από οξυμένα προβλήματα, τα μέλη του Κόμματος πρωτοστατούν και παρεμβαίνουν, ακόμα και όταν αναπτύσσονται από φορείς και συσπειρώσεις όπου εμείς δεν έχουμε πλειοψηφία ή δεν έχουμε εκπροσώπους. Με συλλογικό τρόπο και συγκεκριμένα εξετάζουμε κάθε φορά τη μορφή και την κλιμάκωση της παρέμβασής μας. Αυτό αφορά και τη στάση μας σε κινητοποιήσεις που κρίνουμε απαραίτητες, σε απεργιακές συγκεντρώσεις κλάδων που οργανώνονται από Ομοσπονδίες και πολύ περισσότερο από πρωτοβάθμια σωματεία, ώστε οι κομμουνιστές με τους οπαδούς και τους συνδικαλιστές που συσπειρώνονται στο ΠΑΜΕ να παρεμβαίνουν, συμμετέχοντας στο μπλοκ των σωματείων τους. Σε τέτοια ζητήματα τακτικής είναι λάθος η οποιαδήποτε σχηματοποίηση ή η αντιγραφή περιπτώσεων, όπου ο διαχωρισμός κρίνεται και στον τόπο και τον χρόνο μιας συγκέντρωσης.

Έχουμε τη δυνατότητα και είναι απαραίτητο να εκτιμάμε έγκαιρα και αντικειμενικά τις διαθέσεις των μαζών, οι κομμουνιστές να παρεμβαίνουν σχεδιασμένα και οργανωμένα ως πρωτοπορία στο περιεχόμενο, στην κατεύθυνση, στις μορφές οργάνωσης και πάλης, πρωτοστατώντας σε μαζικές συλλογικές διαδικασίες του κινήματος, με προσοχή κι ευελιξία στη διεύρυνση, χωρίς να ατονεί το στοιχείο της επαγρύπνησης, της διαπάλης, ιδεολογικής και πολιτικής.

ΚΡΙΣΙΜΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗΣ ΕΙΝΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΜΕ ΚΑΙ Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΣΥΣΠΕΙΡΩΝΕΙ

34 Η δημιουργία και η δράση του ΠΑΜΕ όλα αυτά τα χρόνια αποδείχτηκε απόφαση μεγάλης σημασίας. Ιδρύθηκε με πρωτοβουλία των κομμουνιστών που αναπτύσσουν πρωτοπόρα δράση στο εργατικό - συνδικαλιστικό κίνημα και αποτελεί ταξική συσπεί-

ρωση Ομοσπονδιών, Εργατικών Κέντρων, σωματείων και συνδικαλιστών με γραμμή πάλης σε αντικαπιταλιστική - αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση, μια μεγάλη κατάκτηση του κινήματος, όπως εκτιμήσαμε και στο 20ό Συνέδριο.

Η εξέλιξη της πορείας και της εμβέλειάς του είναι σημαντική. Έχει γίνει σημείο αναφοράς, εκφράζει την αναγκαιότητα της ανασύνταξης και αντεπίθεσης του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος, της ύπαρξης διακριτού ταξικού πόλου σε διαπάλη με τον εργοδοτικό - κυβερνητικό συνδικαλισμό και τη γραμμή του οπορτουνιστικού ρεύματος.

Στην ίδρυσή του, το 1999, που πραγματοποιήθηκε με σύσκεψη συνδικαλιστών στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, εκπροσωπούσαν 230 πρωτοβάθμια σωματεία και 18 δευτεροβάθμιες οργανώσεις, Ομοσπονδίες και Εργατικά Κέντρα.

Σήμερα, μετά την 4η Πανελλαδική Συνδιάσκεψή του το 2016, στο ΠΑΜΕ συσπειρώνονται 335 πρωτοβάθμια σωματεία, 25 δευτεροβάθμιες οργανώσεις (9 Ομοσπονδίες και 16 Εργατικά Κέντρα). Αυτή, όμως, η θετική πορεία δεν πρέπει να δημιουργεί κανέναν εφησυχασμό, γιατί δεν αναιρεί την απομαζικοποίηση συνδικάτων και προβλήματα στη λειτουργία και τη δράση τους.

Τα χρόνια που μεσολάβησαν έγιναν σοβαρά βήματα για να αντιμετωπιστούν ξεπερασμένες αντιλήψεις και συνήθειες, φαινόμενα παραταξιοποίησης του ΠΑΜΕ, να ξεκαθαριστεί πρώτα απ' όλα σε κομματικές δυνάμεις ο χαρακτήρας του ως μετώπου συσπείρωσης συνδικαλιστικών οργανώσεων και συνδικαλιστών, που συσπειρώνονται σε πανελλαδικό επίπεδο με βάση το πλαίσιο πάλης που έχει διαμορφωθεί κι εμπλουτίζεται, παίρνοντας υπόψη τις εξελίξεις. Υπάρχει πλούσια πείρα, αλλά απαιτείται σταθερός προσανατολισμός σε όλα τα καθοδηγητικά Όργανα, τις ΚΟΒ και τις Κομματικές Ομάδες, ώστε, λόγω και της ίδιας της κατάστασης του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος, να αντιμετωπίζονται λάθη, δισταγμοί και καθυστερήσεις που παγιδεύουν την υπαρκτή δυναμική.

Αν και οργανωτικά λύθηκαν μπερδέματα, όπως για το πού και αν συγκροτούνται τοπικές Γραμματείες, ότι αυτές δεν υποκαθιστούν σωματεία, συνεχίζουν να υπάρχουν προβλήματα με την ύπαρξη και τη λειτουργία κλαδικών Γραμματειών που είχαν συγκροτηθεί τα προηγούμενα χρόνια. Σήμερα, μπορούμε από καλύτερες θέσεις πλέον να αντιμετωπίσουμε τέτοια προβλήματα.

Είναι ευθύνη των στελεχών και των μελών του ΚΚΕ που εκλέγονται στα όργανα και δρουν στις συνδικαλιστικές οργανώσεις της εργατικής τάξης να ενισχύεται ο ρόλος των ίδιων των σωματείων που συμμετέχουν στο ΠΑΜΕ, για να κατοχυρώνεται και να διευρύνεται ως ταξική συσπείρωση στο συνδικαλιστικό κίνημα που δρα με όρους συλλογικών μαζικών διαδικασιών, με την ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων και δεν περιορίζεται στα ασφυκτικά πλαίσια που επιβάλλει ο κρατικός έλεγχος της μαζικής δράσης. Να εξασφαλίζεται η λειτουργία και η δράση των σωματείων και μέσα από τη δική μας δράση να ωριμάζει στις γραμμές τους και να επιβεβαιώνεται η συσπείρωσή τους στο ΠΑΜΕ, να βαθιάίνει η συμφωνία με τη γραμμή πάλης σε αντικαπιταλιστικό προσανατολισμό.

Πρέπει να παίρνουμε υπόψη, να μην υποτιμούμε το γεγονός, ότι στο σύνολο των μελών ενός σωματείου, που έχει πάρει συλλογική απόφαση συμμετοχής στο ΠΑΜΕ, υπάρχουν διαφορετικές απόψεις και φυσικά διαφωνίες, προκαταλήψεις, συγχύσεις. Ακόμα κι εκεί που πλειοψηφική ή πρώτη δύναμη αποτελούν οι κομμουνιστές, δεν είναι σωστό να ερμηνεύεται ως συνολική

συμφωνία με το πλαίσιο και τη γραμμή του ΠΑΜΕ, ακόμα και αν στο καταστατικό του σωματείου αναγνωρίζεται η αρχή της ταξικής πάλης και γίνεται αποδεκτός ως διακηρυκτικός στόχος η κατάργηση της εκμετάλλευσης.

Η δουλειά των κομμουνιστών για την επεξεργασία των θέσεων και των συνθημάτων σε κάθε κλάδο, σε κάθε σωματείο, για τη διαμόρφωση των κατάλληλων αιτημάτων κι επιχειρημάτων, του πλαισίου πάλης, ο σχεδιασμός δράσης, η επιλογή των κατάλληλων μορφών πάλης είναι αναγκαία και μέσα στα σωματεία που συμμετέχουν στο ΠΑΜΕ. Έχει ακόμα μεγαλύτερες απαιτήσεις σε σωματεία που δεν ανήκουν στο ΠΑΜΕ, σε συνδικαλιστικές οργανώσεις που οι κομμουνιστές είναι μειοψηφία ή δεν έχουν εκπροσώπους, πολύ περισσότερο σε εργασιακούς χώρους χωρίς συνδικαλιστική εκπροσώπηση. Να συνειδητοποιούμε και να διαχωρίζουμε την κριτική σε απόψεις των εργαζομένων από την κριτική στις ηγεσίες του κυβερνητικού - εργοδοτικού συνδικαλισμού ή και στη γραμμή οπορτουνιστικών δυνάμεων, γιατί στην πρώτη περίπτωση δεν απευθύνεσαι στον ταξικό αντίπαλο, αλλά σε εργάτες και εργάτριες που αντικειμενικά έχουν συμφέρον να συγκρουστούν με τους καπιταλιστές και το κράτος τους, να παλέψουν μαζί μας για την ανατροπή του καπιταλισμού.

Είκοσι ένα χρόνια από την ίδρυση του ΠΑΜΕ, είναι ανάγκη να δώσουμε συνέχεια με νέες πρωτοβουλίες, με στόχους και σχέδιο, κεντρικά και κατά κλάδο, να γινόμαστε ολοένα και πιο ικανοί μέσα από τη δράση στο εργατικό - συνδικαλιστικό κίνημα, να συμβάλλουμε ώστε το ΠΑΜΕ να γίνει ο κύριος φορέας του, εκφράζοντας ευρύτερα τμήματα της εργατικής τάξης. Άρα να διευρυνθεί με μάχες για την κατάκτηση πλειοψηφιών σε νέα σωματεία, Ομοσπονδίες, Εργατικά Κέντρα, με σχέδιο μαζικοποίησης σωματείων και ίδρυσης νέων, οργάνωσης νέων εργατικών μαζών, ενισχύοντας παραπέρα την επιρροή του, τραβώντας στην κοινή πάλη και σωματεία όπου δεν πλειοψηφούν οι κομμουνιστές. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την ιδεολογική - πολιτική παρέμβαση των κομμουνιστών στον χώρο δουλειάς, άνθρωπο τον άνθρωπο, ώστε σταθερά να κερδίζουμε τμήματα της εργατικής τάξης με την πολιτική του ΚΚΕ, απεγκλωβίζοντάς τα από την κυρίαρχη ιδεολογία και πολιτική.

Η κατανόηση αυτού του ζητήματος είναι όρος για να αντιμετωπιστεί ένας υπαρκτός κίνδυνος, να υπάρξει εφησυχασμός και συμβιβασμός σε καθοδηγητικά Όργανα και Κομματικές Ομάδες, κάτω από το βάρος της υποχώρησης του κινήματος, για τα πολύ μικρά βήματα που γίνονται στη μαζικοποίηση των συνδικάτων και στη διεύρυνση του ΠΑΜΕ με νέα.

35 Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις που συμμετέχουν στο ΠΑΜΕ ανέλαβαν πρωτοβουλίες που οδήγησαν σε κοινή δράση με άλλα σωματεία που δεν συμμετείχαν στο ΠΑΜΕ γύρω από μεγάλα μέτωπα πάλης, γεγονός που έδειξε νέες δυνατότητες. Συνολικά, σε όλες τις πρωτοβουλίες, περίπου 165 συνδικάτα που δεν συσπειρώνονται στο ΠΑΜΕ αποφάσισαν τη συμμετοχή τους σε κοινή δράση. Ο αγωνιστικός συntonισμός έφτασε στο σημείο να πραγματοποιηθούν γενικές απεργίες τέσσερις φορές τα τελευταία χρόνια, με αποφάσεις σωματείων και δευτεροβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων, ξεπερνώντας την υπονομευτική και ανοικτά απεργοσπαστική στάση της πλειοψηφίας στη διοίκηση της ΓΣΕΕ. Αυτή η προσπάθεια και η κοινή δράση με τις ριζοσπαστικές συσπειρώσεις στα κινήματα των αγροτών, ΕΒΕ, γυναικών, νεολαίας αποτελούν παράγοντα αφύπνισης, πίεσης στις συνδικαλιστικές οργανώσεις στις οποίες πλειοψηφούν

δυνάμεις που αντιστρατεύονται ή δεν κατανοούν την ανάγκη του ταξικού προσανατολισμού του κινήματος.

Είναι αναγκαίο να συνεχιστεί η διατήρηση και διεύρυνση μιας στεφάνης σωματείων και άλλων συλλογικών φορέων γύρω από το ΠΑΜΕ (που δεν ανήκουν στο ΠΑΜΕ), μέσα από μαζικές διαδικασίες, με διαπάλη, με διαρκή προσπάθεια, με σχεδιασμό κατά κλάδο και περιοχή. Άλλοτε θα είναι περισσότερα, άλλοτε λιγότερα, επιδιώκοντας η κάθε πρωτοβουλία του ταξικού κινήματος να γίνεται αντικείμενο διαπάλης με τις άλλες δυνάμεις, να δημιουργεί ρήγματα.

Υπάρχουν, όμως, περιπτώσεις σωματείων όπου οι ταξικά προσανατολισμένες δυνάμεις μειοψηφούν, στα οποία δεν γίνεται δουλειά με αυτό τον προσανατολισμό, γιατί θεωρείται ότι μια πρόταση συνάντησης ενός σωματείου με το ΠΑΜΕ θα καταψηφιστεί ή αν παρθεί θετική απόφαση, αυτή θα ξεπλύνει τον εργοδοτικό συνδικαλισμό και θα βρουν ευκαιρία δυνάμεις που ευθύνονται για την κατάσταση του κινήματος να αναβαθμιστούν. Τελικά, αυτή η στάση στην πράξη στερεί και αποδυναμώνει τη διαπάλη, βάζει εμπόδια στην ενιαία υλοποίηση της κατεύθυνσης να δώσουμε χτύπημα στον εργοδοτικό - κυβερνητικό συνδικαλισμό.

Επιδιώκουμε με σχεδιασμένη δράση να συσπειρώσουμε συνδικαλιστές και σωματεία, όπου είναι δυνατό, μέσα από συλλογικές αποφάσεις, αλλά και να αποκαλύπτουμε στους εργαζόμενους τις δυνάμεις που μπαίνουν εμπόδιο στην οργάνωση της πάλης τους ή που προσπαθούν να υποτάξουν το περιεχόμενο και τη διεξαγωγή της στα καπιταλιστικά συμφέροντα. Αυτός είναι ο πιο ουσιαστικός τρόπος για να βγάζουν οι εργαζόμενοι συμπεράσματα μέσα από την ίδια τους την πείρα, διαδικασία που βέβαια από μόνη της δεν αρκεί για την ωρίμανση επαναστατικής εργατικής συνείδησης, αλλά είναι μια σημαντική προϋπόθεση.

Η διαπάλη με την εργοδοτική, κυβερνητική γραμμή, αλλά και με την οπορτουνιστική στάση, να διεξάγεται με μαζικές διαδικασίες στο πρωτοβάθμιο σωματείο, κλαδικό κι επιχειρησιακό. Να μην υποχωρούμε μπροστά στις μεγάλες απαιτήσεις που έχουν οι μαζικές διαδικασίες των σωματείων (γενικές συνελεύσεις, συγκεντρώσεις, συσκέψεις), με τις οποίες και δικές μας δυνάμεις γίνονται πιο έμπειρες, πιο ικανές. Εδώ βρίσκεται το έδαφος αλλαγής της κατάστασης σε συνδικάτα και της εκπαίδευσης νέων δυνάμεων για το κίνημα.

Αυτός ο προσανατολισμός δεν είναι κατακτημένος σε βάθος κι ενιαία από το σύνολο των καθοδηγητικών Οργάνων και των κεντρικών Κομματικών Ομάδων. Έχουμε διαμορφώσει μια θετική πείρα γύρω από ορισμένες κλαδικές παρεμβάσεις, όπως στον Τουρισμό και στα Νοσοκομεία, όπου τα ταξικά προσανατολισμένα συνδικάτα έπαιξαν πρωτοπόρο ρόλο στη συμπόρευση και στη δράση πολλών συνδικάτων του κλάδου τους. Όμως, δεν υπάρχει αντίστοιχο σχέδιο και προσανατολισμός σε όλες τις Ομοσπονδίες και τα Εργατικά Κέντρα όπου πλειοψηφούν οι δυνάμεις μας και οι πρωτοβουλίες που παίρνουν απευθύνονται και συσπειρώνουν ελάχιστα σωματεία σε σχέση με αυτά που είναι μέλη τους.

Ο κυβερνητικός κι εργοδοτικός συνδικαλισμός, ο «κοινωνικός εταιρισμός», παρά την ανυποληψία της ΓΣΕΕ, κυριαρχεί στις βασικές Ομοσπονδίες και στα σωματεία στρατηγικών κλάδων (Ενέργεια, Τράπεζες, Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες), από τα οποία αντλεί και τη δύναμή του στη ΓΣΕΕ. Είναι στοιχείο που θα βαραίνει και θα εμποδίζει την ανασύνταξη και τα επόμενα χρόνια. Σε αυτούς τους χώρους εκφράζεται σχεδόν το σύνολο των προβλημάτων για το πώς δουλεύουμε σε σωματεία από θέση μειοψηφίας. Βέβαια, βαραίνουν και οι αντικει-

μενικές δυσκολίες, γιατί παρά την αλλαγή στη σύνθεση των χώρων και τις εργασιακές σχέσεις, τη μείωση των μόνιμων εργαζομένων που προσλαμβάνονταν από τις συνδικαλιστικές παρατάξεις των κυβερνητικών κομμάτων, συνεχίζουν να είναι χώροι με το πιο σκληρό τμήμα της εργατικής αριστοκρατίας, που διατήρησε επίπεδο παροχών και εισοδήματος ακόμα και μέσα στη δεκαετία της κρίσης.

36 Τα χρόνια από το 20ό Συνέδριο του Κόμματος ενισχύθηκε η διαπάλη για τον ρόλο των συνδικάτων, τον προσανατολισμό της πάλης, την άνοδο του βαθμού οργάνωσης. Εκφράστηκε με μάχες στις οποίες πρωτοστάτησαν οι κομμουνιστές σε συνέδρια Εργατικών Κέντρων, Ομοσπονδιών, στο ίδιο το Συνέδριο της ΓΣΕΕ σε Καλαμάτα, Ρόδο, Καβούρι, όπου συνέβαλαν να αποκαλυφθούν οι μηχανισμοί και οι μέθοδοι της εργοδοσίας και του αστικού κράτους για τη χειραγώγηση του συνδικαλιστικού - εργατικού κινήματος, για την ανοιχτή και καλυμμένη εξαγορά συνειδήσεων, την απροσχημάτιστη παρέμβαση της εργοδοσίας. Δυνάμωσε η αντιπαράθεση με τις αστικές και οπορτουνιστικές δυνάμεις που συνασπίζονται ενάντια στο Κόμμα, αλλά και στο ΠΑΜΕ, αξιοποιώντας μορφές και μέσα του κινήματος (διαμαρτυρίες, ψηφίσματα, διαδηλώσεις, καταλήψεις, εξώδικα και αγωγές, συνεντεύξεις, άρθρα, κοινοβουλευτικές ερωτήσεις).

Μέσα και από αυτές τις αναμετρήσεις αναδείχτηκε η δυνατότητα να συμπορευτούν με τους κομμουνιστές και συνδικαλιστές που δεν συμφωνούν με το σύνολο της πολιτικής μας. Άλλοι περισσότερο, άλλοι λιγότερο άντεξαν και σε μεγάλες πιέσεις, συμπορεύτηκαν με τιμιότητα, αναγνωρίζοντας στους πρωτόπóρους κομμουνιστές ότι μπορούν να οργανώσουν με συνέπεια τον αγώνα και να υπερασπιστούν τα συμφέροντα των εργαζομένων, αναγνώρισαν κι εμπιστεύτηκαν την παρέμβαση για να αλλάξει η άσχημη κατάσταση του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος, την πάλη κόντρα στον εργοδοτικό ρόλο όπου είναι βυθισμένες οι συνδικαλιστικές ηγεσίες.

Σε όλες τις περιπτώσεις, οι δυνάμεις μας βγήκαν πιο ενισχυμένες σε πείρα, αναδείχτηκαν νέα στελέχη, στήριγμα για τα επόμενα χρόνια. Θετικές αλλαγές στις διοικήσεις σε Εργατικά Κέντρα διαμόρφωσαν ευνοϊκότερες συνθήκες για την κλιμάκωση της πάλης και της διαπάλης, μπορούν να συμβάλουν στην κύρια προσπάθεια ανόδου της οργάνωσης στις πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις, ζήτημα που βεβαίως δεν λύνεται αυτόματα, θέλει σταθερό προσανατολισμό και αντίστοιχες πρωτοβουλίες. Παρ' όλα αυτά, παραμένουν πολλές Ομοσπονδίες κι Εργατικά Κέντρα όπου δεν παρεμβαίνουμε, δεν έχουμε κανέναν εκλεγμένο.

Η κατάσταση δεν είναι ίδια από πόλη σε πόλη και από σωματείο σε σωματείο, όσον αφορά και τα σωματεία που συσπειρώνονται στο ΠΑΜΕ, αλλά και αυτά όπου οι κομμουνιστές είναι μειοψηφία ή δεν υπάρχει εκλεγμένος κομμουνιστής. Υπάρχουν, δηλαδή, σωματεία που έχουν προβλήματα λειτουργίας και ικανότητας κινητοποίησης των εργαζομένων.

Η οργανωτική δύναμη και επιρροή του ΚΚΕ σε κάθε κλάδο και χώρο δουλειάς είναι καθοριστικό στοιχείο για να αλλάξει η κατάσταση, απαιτεί έγκαιρη πρόβλεψη, σταθερό προσανατολισμό και σχεδιασμό από τα καθοδηγητικά όργανα και τις Κομματικές Ομάδες, γερούς δεσμούς με μάζες, ιδεολογική πολιτική συγκρότηση, ικανότητα ελιγμών, τόλμη και πρωτοβουλία για να τα βγάλουμε πέρα.

37 Στην πορεία υποχώρησης του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος στη χώρα μας βαραίνει και η κατάσταση στο διεθνές συνδικαλιστικό κίνημα, η κυριαρχία των «Ελεύθερων» Συνδικάτων σε παγκόσμιο επίπεδο και στην Ευρώπη η κυριαρχία της ETUC (Συνομοσπονδία Ευρωπαϊκών Συνδικάτων - ΣΕΣ), η οποία αποτελεί οργανικό τμήμα της ΕΕ. Η ΓΣΕΕ συμμετέχει και είναι μέλος της ΣΕΣ.

Το Κόμμα μας στηρίζει τη δράση της Παγκόσμιας Συνδικαλιστικής Ομοσπονδίας (ΠΣΟ). Το ΠΑΜΕ, ως μέτωπο συσπείρωσης συνδικάτων και συνδικαλιστών, συμμετέχει στην ΠΣΟ, όπως επίσης και στις κλαδικές Ομοσπονδίες της ΠΣΟ και στο προεδρείο της.

Όλα τα προηγούμενα χρόνια αναπτύχθηκε πολύ σημαντική διεθνής δράση με καμπάνιες ενημέρωσης, συντονισμό αγωνιστικών κινητοποιήσεων, αλληλεγγύη σε μεγάλους απεργιακούς αγώνες, στους οποίους οι οργανώσεις που συμμετέχουν στην ΠΣΟ πρωτοστάτησαν, π.χ. Ινδία με εκατομμύρια απεργούς, Νότια Αφρική, Γαλλία κ.α.

Η ΠΣΟ ενισχύθηκε με νέες οργανώσεις απ' όλες τις ηπείρους (π.χ. Νότια Αφρική COSATU, Ινδία και σε επίπεδο Ευρώπης), που ήταν το ζητούμενο τα προηγούμενα χρόνια, με ανάπτυξη κοινής δράσης με δευτεροβάθμιες οργανώσεις, όπως είναι το Εργατικό Κέντρο Μασσαλίας, Εργατικά Κέντρα διαμερισμάτων στο Παρίσι, Ομοσπονδία Πετροχημικών της CGT, συνδικάτα σε Ιταλία και Ισπανία.

Η αναγνώριση του ΠΑΜΕ σε διεθνές επίπεδο είναι μεγάλη. Ενδεικτική είναι η Πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση του 2020 που έκανε τον γύρο του κόσμου.

Η ΠΣΟ συγκροτήθηκε αμέσως μετά το τέλος του ιμπεριαλιστικού Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, με την Αντιφασιστική Νίκη των λαών, στις 3 Οκτώβρη του 1945 στο Παρίσι. Άντεξε μετά την αντεπανάσταση και με τη συμβολή των δυνάμεων του ΚΚΕ και άλλων αγωνιστών συνδικαλιστών σε παγκόσμιο επίπεδο ανέπτυξε νέα δράση, φανερώνοντας δυνατότητες συσπείρωσης και κοινού συντονισμού.

Η ιδεολογική - πολιτική διαπάλη αναπτύσσεται και μέσα στους κόλπους της ΠΣΟ, όπου αντανakλάται η κατάσταση του Διεθνούς Κομμουνιστικού Κινήματος. Ακόμα και αστικές δυνάμεις επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν την άμβλυση των αντικαπιταλιστικών αντανakλαστικών, την ιδεολογική σύγχυση που επικρατεί και σε κομμουνιστικές δυνάμεις που δρουν στο διεθνές συνδικαλιστικό κίνημα. Ωστόσο, έχουν διαμορφωθεί καλύτεροι όροι για να αναπτυχθεί συζήτηση για τον συσχετισμό σε κάθε μια από αυτές τις οργανώσεις που συμμετέχουν στην ΠΣΟ, την προοπτική τους, το πλαίσιο πάλης τους, την παρέμβασή μας.

ΒΑΣΙΚΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

38 Σήμερα είναι πιο επιτακτική η ανάγκη να μας απασχολήσει πρώτα απ' όλα πώς θα δυναμώσει η συνδικαλιστική οργάνωση των εργαζομένων μέσα στους χώρους δουλειάς. Είναι καθήκον πρωταρχικής σημασίας και βασικό κριτήριο αποτελεσματικής δράσης. Η οργάνωση στον τόπο δουλειάς, η αύξηση του βαθμού οργάνωσης της εργατικής τάξης και οι αλλαγές συσχετισμών είναι βασικοί στόχοι και πρέπει να παλεύονται

ενιαία, σε κάθε κλάδο, σε κάθε περιοχή.

Δουλεύουμε δραστήρια σε όλα τα συνδικάτα, ανεξάρτητα από τη μορφή οργάνωσής τους (κλαδικά ή επιχειρησιακά ή ομοιοεπαγγελματικά). Η κατάσταση από τις μεγάλες περιοχές της χώρας, όπου συγκεντρώνεται η πλειοψηφία της εργατικής τάξης, Αττική και Θεσσαλονίκη, με βάση τα σωματεία που βρίσκονται στη δύναμη των Εργατικών Κέντρων αυτών των περιοχών, δείχνει ότι η μεγάλη πλειοψηφία των συνδικαλισμένων εργαζομένων (με κριτήριο την οικονομική τακτοποίηση και τη συμμετοχή τους σε αρχαιρεσίες) βρίσκεται στα επιχειρησιακά σωματεία. Από τους ψηφισάντες στα Εργατικά Κέντρα της Αττικής, το 60% βρίσκεται στα επιχειρησιακά σωματεία, το 23% στα ομοιοεπαγγελματικά και το 18% στα κλαδικά. Αντίστοιχα, το ποσοστό των ψηφισάντων στις αρχαιρεσίες των σωματείων είναι 61% στα επιχειρησιακά, 31% στα κλαδικά και 21% στα ομοιοεπαγγελματικά σωματεία.

Τα κλαδικά σωματεία μπορούν να αγκαλιάζουν τη μεγάλη μάζα των νέων κυρίως εργαζομένων που εργάζονται σε καθεστώς μεγάλης κινητικότητας και ευελιξίας, με νέες μορφές απασχόλησης, χωρίς βεβαίως να αφήνουν έξω από τη δράση τους το σύνολο των εργαζομένων. Επιδιώκουμε τα κλαδικά σωματεία να συμβάλλουν κυρίως στην οργάνωση μέσα σε μεγάλους χώρους δουλειάς, να συνενώνουν την πάλη με τα σωματεία στις μεγάλες επιχειρήσεις σε κάθε κλάδο και να συντονίζουν συνδικάτα ανάμεσα σε διαφορετικούς κλάδους. Παλιότερη και σύγχρονη πείρα έχει αποδείξει ότι είναι δύσκολο να αναπτυχθούν αγώνες με επιτυχία, αν δεν πατάνε σε γερή οργάνωση μέσα σε κάθε επιχείρηση. Μπορούμε να συγκεκριμενοποιήσουμε κατά κλάδο πιο εύστοχα αυτόν τον προσανατολισμό.

Υπάρχουν χώροι σε όλη τη χώρα, που η ανάγκη να στηθούν νέα σωματεία είναι καθοριστικής σημασίας, όπως είναι το συγκεντρωμένο λιανικό εμπόριο (εμπορικά κέντρα παντός τύπου), αλυσίδες τροφίμων (σούπερ μάρκετ), στον Τουρισμό με εκατοντάδες ξενοδοχεία, στη βιομηχανία μεταποίησης τροφίμων κ.ά. Όπου υπάρχουν σωματεία αναπτύσσουμε πρωτοπόρα δράση μέσα σε αυτά, ακόμα και αν οι δυνάμεις μας είναι ελάχιστες. Διαφορετικά, συμβάλλουμε με σχέδιο στη δημιουργία κλαδικών αλλά και επιχειρησιακών σωματείων σε μεγάλους χώρους δουλειάς, που μπορούν να συνενώνουν όλες τις κατηγορίες των εργαζομένων μέσα στην κάθε επιχείρηση, σε εμπορικά κέντρα, συστοιχίες επιχειρήσεων.

Απαιτείται να μελετήσουμε πιο ουσιαστικά το περιεχόμενο και την παρέμβασή μας σε κλάδους που έχουν δυναμική εξέλιξη, ιεραρχούνται από το κεφάλαιο και είναι σε φάση συγκέντρωσης νέου εργατικού δυναμικού. Ανάλογα, να μελετήσουμε τις εσωτερικές μεταβολές σε κλάδους που επίσης είναι στρατηγικής σημασίας. Τέτοιοι κλάδοι και τομείς είναι η Ενέργεια, οι Μεταφορές, οι επιχειρήσεις διαμεταφοράς και τα Logistics, το Μέταλλο, η σύγχρονη Πολεμική Βιομηχανία, οι Τηλεπικοινωνίες και η Πληροφορική, η Ανακύκλωση. Να μελετήσουμε τα στοιχεία της εξέλιξης, της αντιπροσώπευσής τους στην κομματική και συνδικαλιστική υποδομή, τις απαιτήσεις, εντοπίζοντας τα αντικειμενικά στοιχεία που επιδρούν και δυσκολεύουν, π.χ., τη διάταξη του συνδικαλιστικού κινήματος σε επίπεδο Ομοσπονδιών, αλλά και πρωτοβάθμιων σωματείων που δεν ανταποκρίνεται στις εξελίξεις ενός κλάδου και δεν καλύπτουν το σύνολο των εργαζομένων σε αυτό, αλλά και αντίστοιχες πρωτοβουλίες για ίδρυση νέων σωματείων, προσαρμογές, ακόμα και αλλαγές που χρειάζεται να κάνουμε στη διάταξη των δυνάμεών μας ή των σωματείων που συσπειρώνονται στο ΠΑΜΕ ενός κλάδου.

Στο επίπεδο των δευτεροβάθμιων Ομοσπονδιών, προκρίνουμε την κλαδική Ομοσπονδία και όχι τις Ομοιοεπαγγελματικές Ομοσπονδίες που προκαλούν πολυδιάσπαση και κατακερματισμό.

Να συμβάλουμε και στην ίδρυση σωματείων σε περιοχές που να συνδυάζουν αρμονικά τη δουλειά στον τόπο εργασίας και στον τόπο κατοικίας με καλή προετοιμασία και συγκέντρωση δυνάμεων, αλλά προσέχοντας να μη στήνονται πρόχειρα σωματεία σε κάθε δήμο και περιοχή. Ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα Αθήνας, Θεσσαλονίκης, υπάρχουν δήμοι με πολύ μεγάλο πληθυσμό και συγκέντρωση χιλιάδων εργαζομένων σε κλάδους, όπως το Εμπόριο, ο Επισιτισμός - Τουρισμός, που δεν μπορούν να καλυφθούν από τα υπάρχοντα σωματεία, με έδρα πολύ μακριά και με δεδομένο το σημερινό επίπεδο πείρας των εργαζομένων από συμμετοχή σε σωματεία. Ωστόσο, όπου και όσο δεν θα υπάρχουν σωματεία, να ενδιαφερθούμε στην κατεύθυνση συγκρότησης Επιτροπών Αγώνα εργαζομένων, που μπορούν να αποτελούν το πρόπλασμα σωματείων.

Ταυτόχρονα, στηρίζουμε και προωθούμε νέες μορφές οργάνωσης, δίπλα στα σωματεία, που θα αγκαλιάσουν το μεγάλο τμήμα των εργαζομένων, που βρίσκεται στην «επισφάλεια», με ελαστικές σχέσεις, στη «μαύρη» εργασία, με διαρκή κινητικότητα, χωρίς κλαδική συνείδηση. Τέτοιες πρωτοβουλίες οργάνωσης και συλλογικής δράσης είναι τα στέκια και οι λέσχες εργαζομένων και νεολαίας, τα στέκια Ελλήνων και Μεταναστών εργατών που λειτουργούν στο πλαίσιο της αλληλεγγύης, της συλλογικής έκφρασης και δράσης, της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες εργάτες και πρόσφυγες, που μπορεί να μην είναι μορφές οργάνωσης μέσα στην επίσημη διάρθρωση του συνδικαλιστικού κινήματος, αλλά μπορούν να ενώσουν τους εργαζόμενους, να τους διαπαιδαγωγήσουν στη συλλογική οργάνωση.

Πρωταρχικό ζήτημα είναι η δράση των συνδικάτων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των μεταναστών, παίρνοντας υπόψη ότι αντικειμενικά αποτελούν κομμάτι της εργατικής τάξης της Ελλάδας. Η πείρα μάς έχει δείξει ότι δεν είναι εύκολο ζήτημα. Όμως η δράση μας σε αυτό το μέτωπο, από την περίοδο της αντεπανάστασης που άρχισαν να καταφθάνουν μαζικά μετανάστες από πρώην σοσιαλιστικές χώρες, ιδιαίτερα από την Αλβανία, αλλά και από ασιατικές (Μπαγκλαντές, Πακιστάν, Ινδία), έχει και θετικά αποτελέσματα, στους κλάδους των Κατασκευών, της Κλωστοϋφαντουργίας, των Τροφίμων και αλλού. Βεβαίως, την περίοδο της καπιταλιστικής οικονομικής κρίσης εμφανίζεται το φαινόμενο να φεύγουν μετανάστες για τις χώρες τους ή για άλλες χώρες της ΕΕ, ενώ ταυτόχρονα οι ιμπεριαλιστικοί πόλεμοι στη Μέση Ανατολή αυξάνουν τις ροές προσφύγων και μεταναστών από ασιατικές χώρες (Πακιστάν, Αφγανιστάν, Ιράκ, Συρία), αλλά και από χώρες της Βόρειας Αφρικής.

Χρειάζεται να ασχοληθούμε ακόμη πιο συστηματικά με τους μετανάστες, ως τμήμα της εργατικής τάξης στην Ελλάδα, ώστε να ενσωματωθούν και να παλέψουν μαζί με τους Έλληνες εργαζόμενους, τόσο για τα δικά τους προβλήματα που γεννά το σύστημα της εκμετάλλευσης όσο και για τα συνολικά ζητήματα της εργατικής τάξης.

Επίσης, εκτός από τη δράση που πρέπει να αναπτύσσουν τα συνδικάτα, με την παρέμβαση των κομμουνιστών, για την οργάνωση σε αυτά των γυναικών και των νέων εργαζομένων, πρέπει να αξιοποιούνται περισσότερο και οι δυνατότητες και οι επαφές των Συλλόγων Γυναικών με εργαζόμενες γυναίκες στο Εμπόριο, στην Υγεία, στην Εκπαίδευση. Αυτό θα δώσει ώθηση και στα σωματεία και θα επιδράσει θετικά στη μαζικοποίησή τους, στο βαθμό που

αυτά συντονίζουν τη δράση τους και ασχολούνται ενεργά με όλα τα ζητήματα που αφορούν την εργατική - λαϊκή οικογένεια και τη νεολαία. Υπάρχει πλήθος ζητημάτων δράσης με αφητηρία τον χώρο κατοικίας σε συνδυασμό με τη δράση σε προβλήματα στη δουλειά. Επίσης, οι δράσεις στον πολιτισμό (μουσική, θέατρο, βιβλία), στον αθλητισμό, δράσεις αλληλεγγύης, με οργανωμένη παρέμβαση στον ελεύθερο χρόνο, επιδιώκουμε να γίνουν κυψέλες συσπείρωσης.

39 Η μάχη για τον ρόλο των συνδικάτων είναι μια σκληρή ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική μάχη, πρώτα απ' όλα με τους καπιταλιστές και τις ενώσεις τους, τις αστικές κυβερνήσεις, τα αστικά κόμματα και κατ' επέκταση με τις δυνάμεις τους στο κίνημα. Σήμερα, τα αστικά κόμματα και η κυβέρνηση αναφέρονται ξανά στην κατάσταση του συνδικαλιστικού κινήματος, θέλοντας να ανανεώσουν τη χειραγώγησή του, να επενδύσουν για δυσκολότερες περιόδους.

Η επίκληση του ακομμάτιστου, ανεξάρτητου, χωρίς πολιτική κομματική ταυτότητα, επανήλθε. Ασφαλώς, το συνδικάτο έχει οργανωτική αυτοτέλεια, την οποία εμείς μαχητικά την υπερασπιζόμαστε απέναντι στην πολύμορφη παρέμβαση της εργοδοσίας και του κράτους. Επίσης, είναι καθαρό ότι το συνδικαλιστικό κίνημα, τα σωματεία δεν είναι κόμμα για να έχουν αυτοτελές πρόγραμμα εξουσίας. Απευθύνονται σε όλους τους εργαζόμενους, ανεξαρτήτως πολιτικής και ιδεολογικής επιλογής. Όμως, έρχονται συνεχώς αντιμέτωπα με τις συνέπειες της εκμεταλλευτικής οικονομίας κι εξουσίας, επομένως σε αντιπαράθεση και σύγκρουση όχι μόνο με τον κάθε καπιταλιστή, αλλά και με την κυβέρνηση, τα αστικά κόμματα. Δεν υπάρχει ουδετερότητα στα συνδικάτα. Βέβαια, αυτή η αντιπαράθεση δεν γίνεται ενιαία, αφού δεν υπάρχει ενιαία αναπτυγμένη ταξική πολιτική συνείδηση. Η επιδίωξη αυτή να ωριμάζει μέσα από τους αγώνες, να εκφράζεται στον έναν ή στον άλλο βαθμό μέσα από τις παρεμβάσεις των συνδικάτων είναι ένα σύνθετο ζήτημα στην ευθύνη των κομμουνιστών.

Ωστόσο, το κράτος επιδιώκει βαρύ χτύπημα στην καρδιά της λειτουργίας των συνδικάτων, επικαλούμενο ή προφασισζόμενο υπαρκτά προβλήματα. Η απουσία Γενικών Συνελεύσεων, συγκεντρώσεων και περιοδίων των συνδικαλιστών στους εργασιακούς χώρους, τα απονεκρωμένα συνέδρια με άδειες αίθουσες μόνο για την εκλογή ΔΣ και αντιπροσώπων, χωρίς συζήτηση και διαπάλη, είναι εκφυλισμός στον οποίο οδήγησε συνειδητή επιλογή. Χρησιμοποιεί μέσα, όπως τις επιστολικές ηλεκτρονικές ψηφοφορίες, τις οποίες παρουσιάζει ως εκσυγχρονισμό για να καταργήσει τις Γενικές Συνελεύσεις.

Η κατεύθυνση αυτή θα υλοποιείται και θα συνυπάρχει με την κλιμάκωση της καταστολής και των εμποδίων στη δράση των κομμουνιστών στο συνδικαλιστικό εργατικό κίνημα, για τον περιορισμό της συνδικαλιστικής οργάνωσης και δράσης, ιδιαίτερα απέναντι στη συσπείρωση των ταξικά προσανατολισμένων σωματείων, στο ΠΑΜΕ.

Με βάση τη νέα «νομιμότητα» που διαμορφώνεται, το επόμενο διάστημα θα πληθύνουν ακόμη περισσότερο φαινόμενα όπου θεσμοί του αστικού κράτους (δικαστήρια κ.ά.) και η εργοδοσία δεν θα αναγνωρίζουν σωματεία και συλλογικές αποφάσεις, θα απορρίπτουν με νομικά προσχήματα την υπογραφή ΣΣΕ, θα ποινικοποιούν τη δράση, ακόμη και τις μαζικές διαδικασίες συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η αντιπαράθεση του συνδικαλιστικού - εργατικού κινήματος με τον πιο ασφυκτικό κρατικό έλεγχο των συνδικάτων είναι

σοβαρό μέτωπο ιδεολογικής, πολιτικής, μαζικής παρέμβασης και πάλης.

Την περίοδο της πανδημίας συγκεντρώθηκε μια πλούσια πείρα από την «οργανωμένη απειθαρχία» και δράση σωματείων ενάντια στις απαγορεύσεις και τα κατασταλτικά μέτρα που πήρε η κυβέρνηση με πρόσχημα την «υγειονομική κρίση».

Μέσα από την οργάνωση και μαζική συμμετοχή εργαζομένων στις συλλογικές διαδικασίες και τη δράση των σωματείων, επιδιώκουμε όχι μόνο να αμφισβητείται το νομοθετικό αντιδραστικό πλαίσιο, αλλά και σε περιπτώσεις ποικιλόμορφων απαγορεύσεων να κατοχυρώνονται de facto η υπόσταση, η λειτουργία, οι συλλογικές διαδικασίες των συνδικάτων, να ασκείται η μεγαλύτερη δυνατή πίεση στους κρατικούς κι εργοδοτικούς φορείς για να εξαναγκάζονται να ανεχτούν, ακόμη και νομικά να αναγνωρίσουν, τη δράση σωματείων, αλλά και να αποκαλύπτονται τα όρια της αστικής νομιμότητας.

Με πρόφαση την πανδημία έγινε προσπάθεια να προχωρήσουν με ηλεκτρονική ψηφοφορία οι διαδικασίες εκλογής αιρετών για τα υπηρεσιακά συμβούλια στην Εκπαίδευση και σε ορισμένους άλλους τομείς του Δημοσίου. Η καθολική σχεδόν αποχή, άνω του 90%, των εκπαιδευτικών από τη διαδικασία αυτή δείχνει ότι υπάρχουν αντιστάσεις και αντανάκλαστικά στους εργαζόμενους, που αντιλαμβάνονται την αντιδραστικότητα αυτών των ρυθμίσεων.

40 Η πείρα από τις μάχες στο συνδικαλιστικό - εργατικό κίνημα έφερε στην επιφάνεια ως δυσκολία, αδυναμία την καθοδήγηση των κομμουνιστών για το περιεχόμενο της δράσης στα πρωτοβάθμια σωματεία, ώστε αυτά να αποτελούν πραγματικά οργανώσεις συγκέντρωσης της πλειοψηφίας των εργαζομένων και φορείς ταξικής πάλης. Είναι καθοδηγητικό πρόβλημα τόσο των κομματικών Οργάνων, ιδιαίτερα των Τομεακών Επιτροπών, όσο και των Κομματικών Ομάδων των Ομοσπονδιών, στην αντιμετώπιση του οποίου θα πρέπει να συμβάλει και η ίδια η ΚΕ, το Τμήμα για την Εργατική - Συνδικαλιστική Δουλειά. Πρέπει να έχουμε επίγνωση των προβλημάτων στην καθοδήγηση των κομματικών μελών, για να αλλάξει η λειτουργία των πρωτοβάθμιων σωματείων, η οποία δεν είναι καλή, με κίνδυνο σε συνθήκες μεγαλύτερης οπισθοχώρησης του κινήματος να γίνει ακόμα χειρότερη.

Η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου δικτύου συνδικαλιστικών οργανώσεων και η συγκέντρωση δυνάμεων ενάντια στον ταξικό αντίπαλο δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν εάν, με ευθύνη των κομμουνιστών, δεν βελτιωθεί και αναβαθμιστεί η λειτουργία των σωματείων, ώστε τα ΔΣ να έχουν εικόνα των προβλημάτων των μελών τους, της κατάστασης των εργασιακών χώρων και των κλάδων, σταθερό σχεδιασμό πρωτοβουλιών που προωθούν το πλαίσιο πάλης, ανησυχία εξεύρεσης τρόπων και μορφών που διευκολύνουν τη συμμετοχή των εργαζομένων. Να αξιοποιούνται όλες οι μορφές και οι δυνατότητες, ώστε ο συνδικαλισμένος εργάτης, είτε στο κλαδικό είτε στο επιχειρησιακό σωματείο, να παίζει τον ρόλο του, να μην εξαντλείται απλώς η συμμετοχή στις αρχαιρεσίες. Να βοηθιέται ώστε μέσα στον χώρο δουλειάς, στο τμήμα παραγωγής που δουλεύει, να είναι το «μάτι και το αυτί» του σωματείου. Μαζί με τους υπόλοιπους συνδικαλισμένους αρχικά εργάτες να συγκροτεί έστω μια άτυπη στην αρχή ομάδα, επιτροπή του συνδικάτου που θα ενημερώνει, θα απευθύνεται αγωνιστικά στην εργοδοσία, θα κινητοποιεί τους συναδέλφους. Να αποτελεί το πρόπλασμα μιας ενδεχόμενης σωματειακής επιτροπής ή μιας επιτροπής για την υγιεινή και ασφάλεια. Να γράφει και άλλους εργάτες στο σωματείο. Αποτελεί καθοδηγητικό ζήτημα μεγάλης σημασίας για τα επόμενα

χρόνια να διευρυνθεί ο κύκλος των εργατών που δουλεύουν δραστήρια στο πλάι των ΔΣ των σωματείων, μεγαλώνοντας έτσι την υποδομή των συνδικαλιστικών οργανώσεων, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα σχέδιο και προϋποθέσεις για απόσπαση πλειοψηφιών σε σωματεία και Ομοσπονδίες, ζήτημα που δεν αφορά μονόπλευρα τη μάχη λίγο πριν από τις αρχαιρεσίες.

Θέμα που πρέπει να μας απασχολήσει είναι η καθοδήγηση των μελών του ΚΚΕ και της ΚΝΕ για τη συμμετοχή και τη δράση τους τόσο στα σωματεία όσο και για τα οξυμένα προβλήματα που αντιμετωπίζει η λαϊκή οικογένεια στον τόπο κατοικίας. Χρειάζεται επιμονή να σπάσουν τα όποια στεγανά επιβιώνουν μεταξύ της δράσης του κομμουνιστή συνδικαλιστή στον χώρο δουλειάς και στον χώρο κατοικίας, η λογική που έρχεται από παλιά και λέει ότι το σωματείο ασχολείται με τα προβλήματα στους χώρους δουλειάς και τα άλλα είναι ζητήματα κάποιων άλλων συντρόφων των εδαφικών ΚΟΒ ή συντρόφων χρεωμένων στην Τοπική Διοίκηση.

Η δουλειά, π.χ., για την εγγραφή, τη συμμετοχή στη δράση ενός εργαζόμενου στο σωματείο του είναι πιο πολύπλοκη και δύσκολη από τα προηγούμενα χρόνια. Η μεγάλη απαξίωση των συνδικάτων, η γενικότερη υποχώρηση, είναι σοβαροί ανασταλτικοί παράγοντες. Για να γίνουν τα βήματα που απαιτούνται, χρειάζεται να αναπτυχθεί η αναγκαία εμπιστοσύνη προς τον πρωτοπόρο αγωνιστή - κομμουνιστή - συνδικαλιστή. Χρειάζεται, συνεπώς, δράση σε όλα, να μας βλέπει στη δουλειά, στη γειτονιά, στον Σύλλογο Γονέων, στο Κέντρο Υγείας, για κάθε μικρό και μεγάλο πρόβλημα να πρωτοστατούμε, να γίνεται συζήτηση για όλα τα προβλήματα στον χώρο δουλειάς και να είναι συνεχής η παρότρυνση με μορφές και πρωτοβουλίες για συμμετοχή στο σωματείο. Με πρωτοπόρα δράση, που σημαίνει κι εύστοχη, σωστή ιδεολογική - πολιτική δουλειά για να αφομοιώνεται ευρύτερα η ανάγκη οργάνωσης του αγώνα σε αντιπαράθεση με τη στρατηγική του κεφαλαίου.

ΑΝΑΓΚΗ ΝΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΟΥΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ Ή ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΑΓΩΝΑ ΣΕ ΕΔΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ, ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ, ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

41 Ο συντονισμός και η κοινή δράση εργατικών σωματείων με άλλες μαζικές οργανώσεις έχουν συμβάλει ως τρόπος παρέμβασης. Οργανώθηκαν κινητοποιήσεις και μορφές αλληλεγγύης σε περιοχές που επλήγησαν από φυσικές καταστροφές (Μάνδρα, Μάτι, Λέσβος, Καρδίτσα, Σάμος). Οι κομμουνιστές πρωτοστάτησαν στην οργάνωση της αλληλεγγύης μέσα από τα σωματεία, αλλά και στην προβολή των αιτιών της καταστροφής, της διεκδίκησης υποδομών και υπηρεσιών για την προστασία από φυσικές καταστροφές (φωτιές, πλημμύρες, σεισμούς). Πραγματοποιήθηκαν πιο σχεδιασμένες παρεμβάσεις, που εκφράστηκαν και σε μαζικές κινητοποιήσεις ενάντια στην πολιτική των αστικών κυβερνήσεων, Περιφερειών και δήμων για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των εργατικών - λαϊκών στρωμάτων, για τη διαχείριση απορριμμάτων, βιομηχανίες που μολύνουν, Αττική, Πειραιά, Δυτική Θεσσαλονίκη, Βόλο και πρόσφατα στη Θεσσαλία για τις ανεμογεννήτριες. Είναι παραδείγματα πάλης του εργατικού κινήματος σε διευρυμένα μέτωπα που πήραν και τον χαρακτήρα συντονισμένης δράσης

εργατικών σωματείων με σωματεία αυτοαπασχολούμενων, Αγροτικών Συλλόγων, Συλλόγων Γυναικών, νεολαίας, μαθητικών συμβουλίων, Ενώσεων Γονέων κ.ά.

Ιδιαίτερη σημασία είχαν η παρέμβαση και ο ρόλος του Κόμματος στην όξυνση του προσφυγικού προβλήματος στα νησιά και σε περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας, η πρωτοπόρα δράση ενάντια στον εγκλωβισμό των προσφύγων, για να αντιμετωπιστούν αντιδραστικές δυνάμεις που δρούσαν και δρουν με στήριξη πολυπλόκαμων κρατικών και άλλων μηχανισμών, ΜΚΟ, που επιδιώκουν να ενσωματώσουν εργατικές - λαϊκές δυνάμεις. Πολύτιμη πείρα για την καθοδηγητική δουλειά δίνει η δράση των Εργατικών Κέντρων Λέσβου, Σάμου, Βόρειου Συγκροτήματος Δωδεκανήσου, το Νομαρχιακό Τμήμα Χίου της ΑΔΕΔΥ, που πρωτοστάτησαν στη δικαιολογημένη αντίδραση πλατιών τμημάτων του λαού ενάντια στην κυβερνητική κι ευρωενωσιακή πολιτική, τις ιμπεριαλιστικές συμφωνίες και σχεδιασμούς που ευθύνονται για τον εγκλωβισμό των προσφύγων. Αντέδρασαν στην παρουσία ενισχυμένων κατασταλτικών δυνάμεων στα νησιά, εξέφρασαν την αλληλεγγύη τους στους πρόσφυγες, ενώ απομόνωσαν φασιστικές ομάδες και ανάλογα συνθήματα.

42 Επιδιώκουμε με τη σχεδιασμένη και πρωτοπόρα δράση των δυνάμεων του Κόμματος και της ΚΝΕ να συμβάλλουμε ώστε στον εδαφικό χώρο, πόλης ή συνοικίας, με βάση τα οξυμένα προβλήματα να συγκροτείται ένα αγωνιστικό κίνημα που θα συσπειρώνει ευρύτερα λαϊκό κόσμο και μέσα στην πάλη θα ενισχύεται η κατεύθυνσή του. Ταυτόχρονα να δημιουργηθούν ερείσματα και υποδομές των κλαδικών και των επιχειρησιακών σωματείων στον εδαφικό χώρο. Μέσα από τη διεύρυνση του πλαισίου πάλης των σωματείων, δηλαδή πέρα από τις οικονομικές εργασιακές διεκδικήσεις, να παλεύονται όλα τα εργατικά - λαϊκά προβλήματα, παίρνοντας υπόψη την όξυνσή τους, την αναγκαία κλιμάκωση. Να δημιουργήσουμε προϋποθέσεις κοινής δράσης με τις οργανώσεις των αυτοαπασχολούμενων, με άλλες μαζικές οργανώσεις, τους Συλλόγους Γυναικών, Συλλόγους Γονέων κ.ά. Επιδιώκουμε να βρεθούμε παντού στην πρώτη γραμμή, μέσα από τα συνδικάτα και τους άλλους φορείς του κινήματος, για να οργανωθούν και να παλέψουν οι εργαζόμενοι για τη ζωή και την επιβίωσή τους, να δυναμώσει η αλληλεγγύη, να συντονιστούν τα διάφορα τμήματα μεταξύ τους.

Η πρωτοβουλία των κομμουνιστών σε κάθε χώρο να πατήσει πάνω σε υπαρκτές δυνατότητες, να συσπειρωθούν και να κινητοποιηθούν και άλλοι φορείς πάνω σε δίκαια αιτήματα, που θα ανοίγουν δρόμο να επικοινωνήσουμε και να παλέψουμε μαζί με ευρύτερες λαϊκές δυνάμεις. Είναι πιθανό να συμμετέχουν και άλλες πολιτικές δυνάμεις, αφού πρόκειται για μαζικές οργανώσεις, μέσω των εκπροσώπων τους σε φορείς του κινήματος. Γι' αυτόν το λόγο απαιτείται καλή προετοιμασία για όλα τα ζητήματα, τα αιτήματα, τα πλαίσια και τις μορφές πάλης.

Μέσα από αυτήν την παρέμβαση, το κίνημα μπορεί να βγει πιο μαζικό και ισχυρό οργανωτικά, να γίνουν βήματα στην απόσπαση εργατικών - λαϊκών δυνάμεων από την καπιταλιστική χειραγώγηση, να μην παγιδεύονται στο σύστημα ούτε σε σοσιαλδημοκρατικές και ομορτοουνιστικές αυταπάτες, να συσπειρώνονται με το Κόμμα και την ΚΝΕ. Να γίνουν βήματα στην προώθηση της κοινωνικής συμμαχίας, να αποκτά αντικαπιταλιστικό - αντιμονοπωλιακό προσανατολισμό η κατεύθυνση της πάλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ

43 Στο πλαίσιο υλοποίησης της Πολιτικής Απόφασης του 20ού Συνεδρίου οργανώθηκε και πραγματοποιήθηκε Πανελλαδική Συνδιάσκεψη για την παρέμβαση του Κόμματος στους αυτοαπασχολούμενους της πόλης και Διευρυμένη Ολομέλεια της ΚΕ για τη δουλειά στους βιοπαλαιστές αγρότες. Τα ντοκουμέντα και των δύο Σωμάτων κυκλοφορούν σε έκδοση της «Σύγχρονης Εποχής». Στην πρώτη περίπτωση, προηγήθηκε η διαδικασία εσωκομματικής συζήτησης, στη δεύτερη ακολούθησε, αλλά ακόμη δεν ολοκληρώθηκε η συζήτηση στις ανάλογες ΚΟΒ. Και στις δύο περιπτώσεις επιβεβαιώνεται η ανάγκη μιας τέτοιας συζήτησης, ώστε να διαμορφωθεί πιο ενιαία αντίληψη σχετικά με τον προσδιορισμό των δυνάμει συμμαχών της εργατικής τάξης, την κατεύθυνση της παρέμβασής μας στα κινήματά τους και για την προώθηση της κοινής δράσης στην προοπτική της κοινωνικής συμμαχίας σε αντιμονοπωλιακή - αντικαπιταλιστική κατεύθυνση.

Οι Αποφάσεις θα πρέπει να παλέψουμε να υλοποιηθούν στην πορεία προς το 21ο Συνέδριο και κυρίως μετά από αυτό. Η όλη συζήτηση επιβεβαιώνει ότι πρώτα απ' όλα τα καθοδηγητικά όργανα θα πρέπει να αποκτήσουν την ικανότητα καθοδήγησης της παρέμβασής μας και σε αυτές τις κοινωνικές δυνάμεις και ότι αυτό το καθήκον δεν είναι στενά καθήκον των αντίστοιχων κομματικών δυνάμεων αυτοαπασχολούμενων της πόλης ή αγρωτών. Από αυτήν την άποψη, περιλαμβάνουμε στις Θέσεις για το 21ο Συνέδριο ήδη επεξεργασμένες θέσεις - αποφάσεις, προκειμένου να επικεντρώσουν την προσοχή όλου του κομματικού δυναμικού κατά την προσυεδριακή συζήτηση.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΣΥΜΜΑΧΩΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

44 Στην κοινωνική συμμαχία εντάσσονται οι αυτοαπασχολούμενοι κυρίως των πόλεων και των κωμοπόλεων που έχουν χαρακτηριστικό την ατομική ιδιοκτησία μέσων παραγωγής κι ενδεχομένως περιορισμένο εμπορευματικό ή άλλης μορφής κεφάλαιο, περιορισμένη απόσπαση υπεραξίας.

Η προσοχή του Κόμματος επικεντρώνεται στους αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό, εν γνώσει ότι μπορεί να απασχολούν και μέλη της οικογένειάς τους ή άλλο μη καταγεγραμμένο εργατικό δυναμικό, κυρίως σε εποχική βάση. Η θεωρητική αντίληψη και η πολιτική δράση του Κόμματος παίρνουν υπόψη και τη διαστρωμάτωση κατά κλάδο, π.χ. στους κλάδους επιστημονικών - τεχνικών υπηρεσιών, όπου στα γραφεία νομικών υπηρεσιών, στα τεχνικά - μελετητικά γραφεία, στα λογιστικά γραφεία κ.λπ. συνυπάρχουν μισθωτοί με μπλοκάκι, μισοπρολετάριοι με κύρια απασχόληση σε έναν εργοδότη, άλλοι ουσιαστικά αυτοαπασχολούμενοι, αλλά και εργοδότες. Η Συνδιάσκεψη ανέδειξε την ανάγκη να προσανατολιστούμε περισσότερο και στα νέα τμήματα των αυτοαπασχολούμενων των πόλεων, όπως είναι οι επιστήμονες, καλλιτέχνες, ορισμένοι υγειονομικοί α/α (π.χ. φυσιοθεραπευτές).

Στα κατώτερα μεσαία στρώματα υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση από κλάδο σε κλάδο και από είδος σε είδος εργασίας σε έναν κλάδο, ενώ τα ανώτερα είναι εμφανώς συνδεδεμένα με τα συμφέροντα της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας. Τα κομματικά Όργανα και οι ΚΟΒ πρέπει να ιεραρχούν τη δουλειά τους σε αυτές τις κοινωνικές δυνάμεις, γνωρίζοντας τη σύνθεσή τους, αξιολογώντας τα διάφορα τμήματά τους με βάση τα γενικά λενινιστικά κριτήρια (δηλαδή τη σχέση τους ως προς τα μέσα παραγωγής, τον ρόλο τους στην κοινωνική οργάνωση της εργασίας, τον τρόπο απόκτησης και τις διαστάσεις του μεριδίου του κοινωνικού πλούτου που διαθέτουν), αλλά και με βάση τις σύγχρονες αναλύσεις - εκτιμήσεις του Κόμματος, όπως διαμορφώθηκαν στα δύο κομματικά Σώματα.

Σε ό,τι αφορά στους αγρότες, ιεραρχούμε την παρέμβασή μας σε αυτούς που δίνουν αγώνα επιβίωσης ως ατομικοί αγροτοπαραγωγοί, σε αυτούς δηλαδή που εξαρτούν την επιβίωσή τους από την ενασχόλησή τους με την αγροτική παραγωγή. Ένα τμήμα τους μπορεί να ενισχύει το μερίδιό του στη συνολική παραγωγή, είτε επεκτείνοντας τη δραστηριότητά του, είτε αλλάζοντας καλλιέργειες, είτε προωθώντας μια μικρή μεταποίηση της παραγωγής του, αναπαράγοντας όμως σχεδόν το σύνολο των χρεών του μαζί με την αναπαραγωγή του.

Συνολικά το σχετικά εκτεταμένο στρώμα των αυτοαπασχολούμενων αγροτών συντηρείται κυρίως μέσω της καταβολής των άμεσων ενισχύσεων, από τη στιγμή που η ύπαρξή του είναι απαραίτητη στα μονοπώλια της μεταποίησης και της εμπορίας. Το στρώμα αυτό υφίσταται τις συνέπειες της καπιταλιστικής εκμεταλλευτικής οικονομίας, συνθλίβεται από τα μονοπώλια, τις συμμαχίες και το κράτος τους, έχει αντικειμενικά συμφέρον να παλέψει εναντίον τους και σε αυτήν τη βάση έχει κοινά συμφέροντα με την εργατική τάξη. Αυτό το τμήμα των αγροτοπαραγωγών παράγει ακόμα το μεγαλύτερο μέρος κυρίως της γεωργικής παραγωγής και αυτός είναι λόγος η εργατική τάξη να ενδιαφέρεται για τη συμμαχία του.

Οι Κομματικές Οργανώσεις θα πρέπει να επιμείνουν στα συνδυασμένα κριτήρια που έχουμε προσδιορίσει, εκτιμώντας και το οικονομικό μέγεθος της εκμετάλλευσης, τον βαθμό επέκτασης της μισθωτής εργασίας και κυρίως της μόνιμης, το ύψος των επιδοτήσεων.

Η πείρα επιβεβαιώνει ότι η κομματική προσέγγιση και η συνδικαλιστική οργάνωση των πολύ μικρών αγροτοπαραγωγών, που διατηρούν αγροτική εκμετάλλευση με σκοπό την άντληση συμπληρωματικού εισοδήματος, θα πρέπει να γίνονται από την πλευρά της κύριας εργασιακής τους σχέσης και όχι ως αγροτών. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τους εργάτες γης, μόνιμους ή εποχικούς, κυρίως μετανάστες, αλλά και τις εργάτριες στη διαδικασία πρώτης διαλογής - συσκευασίας, μια προσέγγιση των οποίων έχουν ορισμένοι σύλλογοι/ομάδες γυναικών.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΜΑΣ ΣΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΠΩΛΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΟΠΑΛΛΙΣΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ, ΓΙΑ ΤΗ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΩΛΗΣ

45 Καταρχάς, τα Όργανα δεν πρέπει να θεωρούν ως αποτρεπτικό της παρέμβασής μας το γεγονός του πολύ περιορισμένου αριθμού κομματικών δυνάμεων αυτοαπασχολούμενων και κυρίως

αγροτών. Έχει αποδειχτεί ότι έχουμε τέτοιες δυνάμεις αυτοαπασχολούμενων πόλεων και αγρότες στον περίγυρο των ΚΟΒ, στους οποίους απευθυνόμαστε με τη γενική πολιτική δουλειά μας, αλλά δεν είμαστε προσανατολισμένοι να εκλαϊκεύουμε σωστά και ολοκληρωμένα τις θέσεις μας γι' αυτούς, καθώς και να τους καθοδηγούμε να πρωτοστατήσουν στην ίδρυση συνδικαλιστικών οργανώσεων ή να δράσουν πρωτοπόρα σε υπάρχουσες κ.λπ.

Επιβεβαιώνεται ότι για τη διεύρυνση βημάτων στη δουλειά με τους συμμάχους της εργατικής τάξης είναι αναγκαία η εξειδικευμένη κομματική παρέμβαση αυτοτελώς και στο κίνημά τους, με σταθερή προσήλωση στην ανάπτυξη της πάλης γύρω από τα βασικά τους προβλήματα, π.χ. στους αυτοαπασχολούμενους με το φορολογικό/χρέη, το Ασφαλιστικό κ.λπ., στους βιοπαλαιστές αγρότες με βασικούς άξονες το κόστος παραγωγής, το εισόδημα/τιμές, την προστασία της παραγωγής κ.λπ.

Έχει αποδειχτεί ότι με επεξεργασμένα αιτήματα μπορούμε να ανοίγουμε δουλειά με απήκηση σε αυτοαπασχολούμενους και βιοπαλαιστές αγρότες άλλων πολιτικών πεποιθήσεων. Παραμένει ζητούμενο να μάθουμε να απευθυνόμαστε με βάση το πλαίσιο πάλης, τη συμφωνία πάνω στα ζητήματα που ανοίγονται στο κίνημα, τις διεκδικήσεις, ώστε να κατακτιέται ένας τρόπος δουλειάς που να αγκαλιάζει δυνάμεις που ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες, ωστόσο συμφωνούν σε ορισμένα βασικά ζητήματα και είναι διατεθειμένοι να αγωνιστούν.

Πρόκειται για μια βάση που αξιοποιούμε για να ανοίξει δουλειά με προοπτική, με το συνολικότερο πλαίσιο της ιδεολογικής - πολιτικής μας πάλης. Χρειάζεται προετοιμασία ώστε να διευρύνεται η συζήτηση για τις αιτίες των προβλημάτων, ώστε αυτά να συσχετίζονται με το κοινωνικοοικονομικό και κατά συνέπεια το πολιτικό σύστημα, συνολικά τον καπιταλισμό, έτσι ώστε να απαντά στη λογική της «εθνικής ενότητας και παραγωγικής ανάπτυξης» της εκάστοτε κυβέρνησης, να αναδεικνύει την ανάγκη σταθερότητας στην κατεύθυνση του περιεχομένου και των μορφών της πάλης κ.λπ.

Κλειδί είναι η ενασχόληση των οργάνων και η λειτουργία των εκάστοτε Κομματικών Ομάδων που πρέπει να επικεντρώνονται στην καλύτερη μελέτη του χώρου, στην παρακολούθηση των εξελίξεων και της διαπάλης, στην επεξεργασία κι εξειδίκευση πλαισίων, θέσεων, γενίκευσης της πείρας από τη δράση.

Τα Όργανα θα πρέπει να γνωρίζουν πώς είναι διαμορφωμένο το κίνημα από άποψη δομής, συσχετισμού, μαζικότητας, σχέσης με οργανώσεις καπιταλιστών, με κρατικές δομές κ.λπ. Μόνο τότε μπορούμε να αξιολογήσουμε σε ποια συνδικαλιστική οργάνωση προσανατολίζουμε τις δυνάμεις μας –κομματικά μέλη, οπαδούς κλπ.– και πώς, σε σχέση με την παρέμβαση καπιταλιστών, παρατάξεων των αστικών κομμάτων, επιμελητηρίων, ινστιτούτων τριτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων, συνεταιριστικών οργανώσεων, τοπικής και περιφερειακής διοίκησης κ.λπ.

Στις Αποφάσεις των δύο κομματικών Σωμάτων δίνονται αναλυτικά τα κριτήρια και διευκρινίζεται ότι το κύριο είναι να διεισδύσουμε σε πολιτικά αποπροσανατολισμένες και χειραγωγημένες λαϊκές δυνάμεις και όχι με «εύκολες», «βολικές» διαδικασίες να συγκεντρώνουμε σε νέες συνδικαλιστικές οργανώσεις μόνο περιορισμένο αριθμό κομματικών μελών και οπαδών.

Απαράβατος όρος για τις κομματικές δυνάμεις, είτε δουλεύουν με βάση τον καταμερισμό στην εργατική τάξη είτε στους αυτοαπασχολούμενους, πρέπει να είναι η σε βάθος γνώση της στρατηγικής της αστικής τάξης και της ΕΕ, της γενικής κατεύθυνσης της πολιτικής τους για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που στο-

χεύει συνδυασμένα στη στήριξη επιχειρήσεων σε ορισμένους τομείς και στην ανάπτυξη των συμμαχιών της αστικής τάξης. Οι ευρωενωσιακές επιδοτήσεις στους βιοπαλαιστές αγρότες, αν και δεν έχουν τα ίδια αποτελέσματα με το παρελθόν, παραμένουν ως παράγοντας αυταπατών και αποπροσανατολισμού, κυρίως για τους άμεσους κατόχους γης και παραγωγούς, στους οποίους οι ενισχύσεις ουσιαστικά παρατείνουν την επιβίωσή τους, ώστε να εξασφαλίζουν φθηνή πρώτη ύλη και εξαρτημένη καλλιέργεια υπέρ των εμποροβιομηχάνων.

Παράλληλα, αναγκαία είναι η κατάλληλη καθοδηγητική στήριξη στις Κομματικές Ομάδες των ενώσεων αυτοαπασχολούμενων και των Αγροτικών Συλλόγων, ώστε να ενισχυθεί η προσέλευση νέων αλλά και γυναικών στα αντίστοιχα κινήματα.

Το ζήτημα της αγωνιστικής μαζικής γραμμής συσπείρωσης με αντικαπιταλιστικό - αντιμονοπωλιακό χαρακτήρα ή έστω της σποράς ριζοσπαστικών ιδεών σε πιο δύσκολους χώρους απαιτεί έναν σχετικά μακροπρόθεσμο σχεδιασμό με εξειδίκευση, ιεράρχηση βημάτων, προσαρμογές με βάση την επικαιρότητα. Η στάθμη της παρέμβασης των κομμουνιστών, σε συνδυασμό βέβαια με τα αντίστοιχα μέτρα, για να βελτιώνονται η διοχέτευση και η εμβέλεια των θέσεών μας σε αυτά τα στρώματα, είναι διαδικασία σύνθετη με επιτυχίες και οπισθοχωρήσεις.

Καμιά μορφή συσπείρωσης ή καμιά κινηματική μορφή δεν μπορεί να έχει έναν χαρακτήρα εσαεί νομοτελειακό. Μια μορφή συσπείρωσης μπορεί να παίρνει κατά διαστήματα αντιμονοπωλιακά χαρακτηριστικά, άλλοτε πιο αβασθή, άλλοτε με πιο προωθημένα αιτήματα. Η επιλογή των εκάστοτε μορφών πανελλαδικών συσπειρώσεων, με βάση και τον γενικότερο συσχετισμό κυρίως σε τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις, γίνεται με στόχο τη συγκέντρωση συνδικαλισμένων, τη μαζικοποίηση συλλόγων, επιτροπών αγώνα, ομοσπονδιών σε αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση, που στην ουσία της είναι αντικαπιταλιστική, με στόχο να συντονίζουν τη δράση τους. Στόχος είναι να μαζικοποιούνται, να μαχητικοποιούνται, να απλώνουν τη δράση τους, ενισχύοντας τη συμμαχία με όλους τους καταπιεσμένους, τους εργάτες, τους αγρότες, τους αυτοαπασχολούμενους των πόλεων, τις γυναίκες και τους νέους των λαϊκών οικογενειών.

Όλα αυτά δεν είναι εξαρχής ούτε μια κι έξω δεδομένα. Είναι αποτέλεσμα μιας συνεχούς πάλης, δράσης, επικοινωνίας πρώτα απ' όλα των κομμουνιστών με αυτές τις κοινωνικές δυνάμεις, με τις συνδικαλιστικές τους οργανώσεις, ιδιαίτερα τις πρωτοβάθμιες, με την προσπάθεια οι μορφές συσπείρωσης να κρατιούνται ζωντανές, αντιπροσωπευτικές. Όσον αφορά την κοινή δράση από συσπειρώσεις διαφορετικών κινημάτων, όπως, π.χ., μεταξύ δυνάμεων του ΠΑΜΕ, της Πανελλαδικής Επιτροπής των Μπλόκων (ΠΕΜ) στους αγρότες, της Ομοσπονδίας Βιοτεχνικών Σωματείων Αττικής (ΟΒΣΑ) στους αυτοαπασχολούμενους της Αττικής, της Ομοσπονδίας Γυναικών Ελλάδας (ΟΓΕ), του Μετώπου Αγώνα Σπουδαστών (ΜΑΣ) στο φοιτητικό κίνημα, Συντονιστικών Επιτροπών Μαθητών, οι κομμουνιστικές πρωτοπορίες πρέπει να κινούνται με ευελιξία, συμβάλλοντας στην ωρίμανση της αναγκαιότητας μιας τέτοιας κοινής δράσης, χωρίς να παραβιάζουν τη λειτουργία - απόφαση των ίδιων των οργάνων και επιμέρους συσπειρώσεων.

Βέβαια, οι κομμουνιστικές πρωτοπορίες παλεύουν για να συνειδητοποιούνται ευρύτερα τα κοινά συμφέροντα σύγκρουσης με τα μονοπώλια, τις κυβερνήσεις, το κράτος, την ΕΕ, η αποκάλυψη των συνεπειών από τη συμμετοχή στο ΝΑΤΟ και τους ιμπεριαλιστικούς σχεδιασμούς στην περιοχή, γνωρίζοντας ότι δεν είναι εύκολη διαδικασία, ούτε ισόβαθμη για όλους, έχει προωθητικά

βήματα, αλλά και οπισθοχωρήσεις κάτω από την καλλιέργεια εκφοβιστικών διλημμάτων, κάτω από την επίθεση των αστικών κομμάτων κ.λπ.

Στο κίνημα των αυτοαπασχολούμενων των πόλεων κρίσιμο ζήτημα στο οποίο θα πρέπει να εστιάσει ο κομματικός προβληματισμός –λαμβάνοντας υπόψη και την πορεία κι εξέλιξη της ΠΑΣΕΒΕ, την επιδείνωση του συσχετισμού τα τελευταία χρόνια– είναι η ανάγκη να βελτιωθεί «από τα κάτω», ώστε να δημιουργηθούν εκ νέου προϋποθέσεις πανελλαδικού συντονισμού σε ριζοσπαστική αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση. Αυτή η διαδικασία προϋποθέτει ενίσχυση των δυνάμεων του Κόμματος, απόκτηση θέσεων, πλειοψηφιών σε σωματεία και τις ομοσπονδίες τους, στόχο από τον οποίο σήμερα απέχουμε αρκετά στη μεγάλη πλειοψηφία των αστικών κέντρων.

Σύμφωνα με την Απόφαση της Πανελλαδικής Συνδιάσκεψης, σήμερα στο επίκεντρο της προσοχής μας πρέπει να είναι η αναβάθμιση της λειτουργίας και η μαζικοποίηση των σωματείων και των ομοσπονδιών στις διοικήσεις των οποίων έχουμε την πλειοψηφία, το άνοιγμα νέων δρόμων επαφής και συσπείρωσης νέων δυνάμεων, σωματείων και ομοσπονδιών, η ενίσχυση των επαφών με συνδικαλισμένους αυτοαπασχολούμενους, άλλους συνδικαλιστές που διαφοροποιούνται από τη γραμμή των ΓΣΕΒΕΕ - ΕΣΕΕ, η ενίσχυση των δεσμών με δευτεροβάθμιες ομοσπονδίες στις διοικήσεις των οποίων πλειοψηφούν δυνάμεις επηρεασμένες από τις καπιταλιστικές δυνάμεις αλλά συμφωνούν σε ορισμένο προσανατολισμό πάλης. Να παίρνουμε πρωτοβουλίες που να πυκνώνουν τις αγωνιστικές δράσεις και να συμβάλλουν στη συσπείρωση νέων δυνάμεων.

Σε αυτήν την κατεύθυνση προσανατολιζόμαστε να προτείνουμε νέες μορφές συντονισμού. Σε επίπεδο Αττικής στηρίζουμε αυτήν την προσπάθεια της Ομοσπονδίας Βιοτεχνικών Σωματείων Αττικής - ΟΒΣΑ. Η πάλη θα ριζοσπαστικοποιείται στον βαθμό που η σταθεροποίηση και η διεύρυνση των δυνάμεών μας στις μεγάλες πόλεις και τους μαζικούς κλάδους θα συνδυάζουν την άμεση πρωτοβουλία διεκδίκησης για ορισμένα προβλήματα με την τεκμηριωμένη ανάδειξη των αιτιών των προβλημάτων, επομένως της ιδεολογικής - πολιτικής πάλης στο κίνημα.

Αντίστοιχα, στους βιοπαλαιστές αγρότες επιδιώκουμε την οργάνωση των αγροτών που έχουν κίνητρο επιβίωσης ως αγροτοπαραγωγοί, ανά χωριό ή ανά ομάδα χωριών, με τη μορφή Αγροτικού Συλλόγου. Ένα πρώτο βήμα μπορεί να είναι η Επιτροπή Αγώνα, ιδιαίτερα σε φάση κινητοποιήσεων. Στόχο έχουμε τη συγκρότηση Ομοσπονδιών Αγροτικών Συλλόγων σε επίπεδο νομού ή και γειτονικών νομών. Η απόσπαση των λαϊκών τμημάτων της αγροτιάς από την επιρροή των ισχυρότερων δεν αντιμετωπίζεται σχηματικά με τη δημιουργία Αγροτικού Συλλόγου που συσπειρώνει στις γραμμές του κυρίως κομματικά μέλη και οπαδούς κι έναν πολύ περιορισμένο αριθμό πολύ φτωχών αγροτών, ενώ οι πιο ενεργοί αγροτοπαραγωγοί είναι σε άλλον αγροτικό σύλλογο. Βέβαια το ζήτημα προσέγγισής τους είναι απαιτητικό, θέλει σχεδιασμό, ευελιξία, κλιμάκωση της διαρκούς ιδεολογικής - πολιτικής και μαζικής παρέμβασης, της πρωτοπόρας δράσης των κομμουνιστών με κατάλληλο πλαίσιο πάλης, συνθήματα, προτεινόμενες μορφές πάλης.

Με τις δυνάμεις μας στηρίζουμε την Πανελλαδική Επιτροπή των Μπλόκων (ΠΕΜ) και το πλαίσιο πάλης της, την προσπάθεια ο πανελλαδικός συντονισμός να εκφράζεται με πιο σταθερές μορφές οργάνωσης και εναλλασσόμενες μορφές πάλης, στην κατεύθυνση ανασυγκρότησης του αγροτικού κινήματος, της συνεχόμενης διεύρυνσης της συσπείρωσης σε αντιμονοπωλιακή, αντιΚΑΠ

κατεύθυνση. Παλεύουμε για την προώθηση της κοινής δράσης με την εργατική τάξη, τους αυτοαπασχολούμενους των πόλεων, ως αποτέλεσμα της κατανόησης από τα ίδια τα συνδικαλιστικά όργανα, από τους ίδιους τους συνδικαλισμένους ότι έτσι ενισχύεται ο αγώνας τους.

Οι κομμουνιστές έχουν την πείρα ώστε να μη βλέπουν στατικά οποιαδήποτε μορφή πανελλαδικής συνδικαλιστικής συσπείρωσης. Το κύριο είναι η κατανόηση (με βάση τη θετική και αρνητική πείρα) του πώς πρέπει να δουλεύουμε οι κομμουνιστές και να συμβάλλουμε στην οργάνωση της πάλης.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΙΣΧΥΡΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ

46 Η προώθηση της συμμαχίας της εργατικής τάξης με τους αυτοαπασχολούμενους και τους αγρότες, όπως την προσδιορίσαμε, είναι πρώτ' απ' όλα καθήκον των κομμουνιστών. Με τη δική τους ευθύνη το ταξικά προσανατολισμένο συνδικαλιστικό εργατικό κίνημα θα πετυχαίνει πιο σταθερούς κοινούς αγωνιστικούς βηματισμούς με μορφές οργάνωσης κοινωνικών δυνάμεων που η ίδια η κοινωνική τους θέση τις σπρώχνει σε μεγαλύτερες ταλαντεύσεις και διστακτικότητα.

Δεν είναι σωστή η αντίληψη ότι η κοινωνική συμμαχία θα αναπτύσσεται εξαρχής στο έδαφος της αποδοχής των διεκδικήσεων της εργατικής τάξης από τα λαϊκά τμήματα των μεσαίων στρωμάτων ως ένδειξη αλληλεγγύης ή γιατί, σε τελευταία ανάλυση και προοπτική, τα γενικά συμφέροντα της εργατικής τάξης –κοινωνική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής– συνιστούν την κοινωνική πρόοδο και γι' αυτές τις δυνάμεις, ότι σε αυτήν τη βάση είναι δεδομένη η ηγετική θέση της εργατικής τάξης στη συμμαχία. Αυτή η παραπάνω αντικειμενική θέση της εργατικής τάξης στην επαναστατική κοινωνική πρόοδο, στην κοινωνική πρακτική πρέπει να κατακτιέται, με ευθύνη της ιδεολογικής - πολιτικής οργάνωμένης πρωτοπορίας της.

Η κατάκτησή της προϋποθέτει την κατανόηση της αντικειμενικής βάσης των ταλαντεύσεων των λαϊκών τμημάτων των μεσαίων στρωμάτων, την υπομονή στην προσπάθεια να κερδίζονται, να αποσπώνται από την επίδραση των ανώτερων μεσαίων στρωμάτων και της τάξης των καπιταλιστών, προϋποθέτει την πρωτοπόρα αντίληψη και στάση για την υπεράσπιση των εισοδηματικών και άλλων κοινωνικών αναγκών τους σε καπιταλιστικές συνθήκες. Το γεγονός ότι αντικειμενικά αυτά τα στρώματα υφίστανται την τάση συγκεντροποίησης στην αγροτική παραγωγή, στη μεταποίηση, αλλά και στο εμπόριο, στην εστίαση - τουρισμό κ.λπ., δεν δικαιώνει απλουστευτικές προσεγγίσεις για το πώς διαμορφώνονται η συνείδηση και η στάση τους. Ούτε αυτονόητη και αυτόματη είναι η συνειδητοποίηση του κοινού συμφέροντος με την εργατική τάξη, ούτε χωρίς ταλαντεύσεις. Τέτοιες αντιλήψεις και πρακτικές παραποιούν τον ουσιαστικό και μοναδικό χαρακτήρα της εργατικής τάξης, από τον οποίο απορρέει και ο ηγετικός της ρόλος στην ανατροπή της καπιταλιστικής εξουσίας και στην οικοδόμηση της νέας, της σοσιαλιστικής - κομμουνιστικής.

Ο τρόπος με τον οποίο τα όργανα του εργατικού - συνδικαλιστικού κινήματος –με ευθύνη πρώτ' απ' όλα των κομμουνιστών– απευθύνονται στους φορείς των αυτοαπασχολούμενων, των βιοπαλαιστών αγροτών, αποτελεί ουσι-

αστικό στοιχείο που πρέπει να κατακτηθεί. Να υπολογίζουν ότι απευθύνονται σε κινήματα μικροϊδιοκτητών, δηλαδή που από τη θέση τους ως ιδιοκτήτες μέσω παραγωγής, γης, κεφαλαίου σε εμπορευματική ή χρηματική μορφή δεν μπορούν να είναι συνεπής επαναστατική κοινωνική δύναμη. Άρα είναι αδύνατη η πλήρης ταύτιση και αντιστοίχιση σε στόχους και διεκδικήσεις της εργατικής τάξης και μάλιστα σε συνθήκες γενικής υποχώρησης του κινήματος. Γι' αυτό είναι ανάγκη η επεξεργασία εξειδικευμένης γραμμής και πλαισίου πάλης και η αντιμετώπιση της μηχανιστικής μεταφοράς θέσεων, μορφών πάλης κι εμπειριών που κατακτιούνται στο εργατικό κίνημα.

Το καθήκον αυτό δεν είναι εύκολο στις σημερινές συνθήκες που ο συσχετισμός παραμένει εξαιρετικά αρνητικός, δεν σημαίνει όμως ότι δεν υπάρχουν και δυνατότητες που διαμορφώνονται στο ίδιο το έδαφος της αντικειμενικής εξέλιξης της καπιταλιστικής οικονομίας. Αυτό αποδεικνύουν ορισμένες θετικές προσπάθειες κοινής δράσης, όπου έγκαιρα φροντίσαμε να διαμορφώσουμε κατάλληλο πλαίσιο που διευκόλυνε την κοινή δράση, πρώτα απ' όλα τα κοινά συλλαλητήρια στην Αθήνα μεταξύ ΠΕΜ και ΠΑΜΕ, στη συνέχεια μεταξύ εργατικών, ΕΒΕ και γυναικείων οργανώσεων για την Κυριακάτικη Αργία, για ζητήματα Υγείας. Στη θετική πείρα περιλαμβάνεται η μορφή πάλης οι ΕΒΕ να κλείνουν τα καταστήματά τους σε αγροτικές περιοχές σε φάση αγροτικών μπλόκων στους εθνικούς δρόμους, κοινή δράση για μεγάλα λαϊκά προβλήματα, π.χ. διαχείριση απορριμμάτων (Μενίδι), καταστροφών από πυρκαγιά (Ανατολική Αττική), από πλημμύρες (Μάνδρα) και τον τυφώνα «Ιανό» (Καρδίτσα), για τα καζάνια (Πέραμα) κ.ά.

Σε κάποιες από αυτές τις περιπτώσεις της κοινής δράσης για μεγάλα λαϊκά προβλήματα συσπειρώθηκαν και άλλες μορφές μαζικών οργανώσεων (π.χ. γονέων, μαθητών, εξωραϊστικών, περιβάλλοντος, επιστημόνων, καλλιτεχνών κ.λπ.), πέραν των συνδικαλιστικών φορέων των κοινωνικών συμμάχων, πήραν τη μορφή ευρύτερων λαϊκών συσπειρώσεων. Σε κάποιες περιπτώσεις, με μεγαλύτερη ταχύτητα πέρασαν και σε άλλο στόχο πάλης, πέτυχαν στον έναν ή στον άλλο βαθμό μια πιο σταθερή επικοινωνία - συνεργασία μεταξύ μαζικών οργανώσεων. Και στην περίοδο της όξυνσης της προηγούμενης οικονομικής κρίσης, κυρίως στα χρόνια 2011 - 2014, υπήρχαν μορφές αγωνιστικών λαϊκών συσπειρώσεων –λαϊκές επιτροπές– που ανέπτυξαν δράση για οξυμένα προβλήματα, π.χ. το κόψιμο ηλεκτρικού ρεύματος, τις κατασχέσεις λαϊκής στέγης κ.λπ. Και στο άμεσο μέλλον θα γεννηθεί η ανάγκη μαζικής λαϊκής υπεράσπισης της λαϊκής και μικροεπαγγελματικής στέγης από πλειστηριασμούς, αλληλεγγύης για την επιβίωση κ.ά. Όλες αυτές είναι θεμιτές και χρήσιμες μορφές οργάνωσης και πάλης λαϊκών δυνάμεων, που δεν πρέπει να θεωρηθούν όμως μόνιμα σχήματα των κοινωνικών κινήσεων και της συμμαχίας τους, αλλά ούτε και να υποτιμάται η αξιοποίηση και συμβολή τους στη μαχητικοποίηση κι ένταξη νέων δυνάμεων στα κινήματα.

Είναι υπόθεση της παρέμβασης των κομμουνιστών στο συνδικαλιστικό εργατικό κίνημα, ώστε αυτό με ουσιαστικές συλλογικές διαδικασίες (απεύθυνση σε ΔΣ, κοινές συσκέψεις κ.λπ.) να θέτει στο επίκεντρο ζητήματα επιβίωσης και όρων ζωής (Υγεία, Ασφάλιση, Παιδεία, Πρόνοια, κοινωνικές υποδομές, διατροφικές ανάγκες και υπηρεσίες προστασίας από φυσικά φαινόμενα) που αφορούν ευρύτερα τις εργατικές - λαϊκές οικογένειες, που αφορούν την πλειοψηφία των αυτοασπασχολούμενων και βιοπαλαιστών αγροτών, να υποστηρίζει τα αιτήματά τους για προστασία από πλειστηριασμούς, κατασχέσεις κ.λπ., να αντιμάχεται τους ιμπεριαλιστικούς πολέμους, επεμβάσεις και πιέσεις. Αυτός

είναι ο δρόμος για να κατακτιέται η κοινή δράση, να συνειδητοποιείται η αναγκαιότητα, το όφελός της.

Τα σημαντικά κοινωνικά προβλήματα είναι η βάση για να αναπτυχθεί πιο σταθερά η κοινή πάλη από εργατικά σωματεία, αγροτικούς συλλόγους, φορείς αυτοαπασχολουμένων, αλλά και συλλόγους και ομάδες γυναικών της ΟΓΕ, φορείς επιστημόνων α/α, καλλιτεχνών, να συσπειρωθούν μαθητές, φοιτητές - σπουδαστές, να προωθηθεί η κοινωνική συμμαχία στην πράξη.

Η ανάπτυξη κοινής δράσης των συλλόγων και των ομάδων γυναικών της ΟΓΕ με τα εργατικά σωματεία, τις Ομοσπονδίες, τα Εργατικά Κέντρα που ήδη συσπειρώνονται στο ΠΑΜΕ, αλλά και με σωματεία, με συνδικαλιστές που επιδιώκουμε να αναπτύξουμε διαύλους επικοινωνίας, μπορεί να βοηθήσει ώστε οι θέσεις, τα αιτήματα για τους εργατοϋπαλλήλους να διαχέονται στις θέσεις και στη λειτουργία των εργατικών συνδικαλιστικών οργανώσεων, για την άνοδο της συμμετοχής των γυναικών στις οργανώσεις αυτές. Το ίδιο αφορά και τη σχέση των συλλόγων και ομάδων της ΟΓΕ με αγροτικούς συλλόγους, όργανα του μαθητικού και φοιτητικού κινήματος, με φορείς α/α πόλεων ως διάχυση θέσεων και αιτημάτων για την ισοτιμία και χειραφέτηση της γυναίκας.

Σε κάθε περίπτωση, η προώθηση της κοινωνικής συμμαχίας προϋποθέτει διεύρυνση των δυνάμεων που συσπειρώνονται στο ΠΑΜΕ, αλλά και βελτίωση των θέσεων των κομμουνιστών στο αγροτικό κίνημα και κυρίως στο κίνημα των α/α των πόλεων, ώστε να διαμορφωθούν, να λειτουργούν αγροτικοί σύλλογοι και αγροτικές ομοσπονδίες, σύλλογοι - ενώσεις - ομοσπονδίες α/α πόλεων, να απεγκλωβίζονται από την καπιταλιστική επιρροή. Να σχεδιάζεται και η ιδιαίτερη δουλειά που πρέπει να γίνεται στους ίδιους τους φορείς των αυτοαπασχολουμένων και των βιοπαλαιστών αγροτών, ώστε να ωριμάζει αυτή η συμμετοχή, να συσπειρώνονται υπαρκτές δυνάμεις και όχι απλά να εξασφαλίζεται μια τυπική απόφαση.

Η ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

47 Όλα τα παραπάνω προϋποθέτουν ξεχωριστά σχεδιασμένα και με τα ανάλογα μέτρα (χρεώσεις στα Όργανα, συγκρότηση ΚΟ, συζητήσεις στις ΚΟΒ) υλοποίηση της ιδεολογικής - πολιτικής παρέμβασης στους αγρότες και στους αυτοαπασχολούμενους των πόλεων, την κεντρική στήριξή τους με προπαγανδιστικά υλικά, αρθρογραφία, εσωκομματικά σημειώματα θέσεων, κριτικής σε άλλες δυνάμεις, παρεμβάσεις στη Βουλή, στα Δημοτικά και Περιφερειακά Συμβούλια κ.λπ.

Χρειάζεται καθοδηγητική φροντίδα για την ανάδειξη συνδικαλιστών, για το κομμουνιστικό τους ατσάλωμα με συμμετοχή τους σε όλες τις μορφές των ταξικών αγώνων, δουλειά για την ανάπτυξη της κομμουνιστικής τους συνείδησης μέσω εσωκομματικών - μορφωτικών σχολών, μαθημάτων, σεμιναρίων κ.λπ. Χρειάζεται πρόγραμμα εξειδικευμένων κομματικών περιοδειών, συσκέψεων, εκδηλώσεων. Πρόγραμμα στρατολογιών ιεραρχώντας τον κλάδο, το χωριό, την καλλιέργεια που έχει σχετική δυναμική, όπου πρέπει να αποκτήσουμε δυνάμεις, να διαμορφώσουμε Κομματική Ομάδα που θα πρωτοστατήσει στην απόκτηση επαφών σε συλλόγους ή στην ίδρυσή τους.

Ειδική δουλειά απαιτείται με πρωτοπόρους αγρότες, αυτούς που μπορούν να καταλάβουν ότι το μέλλον της αγροτικής παραγωγής, συνολικότερα της παραγωγής, δεν βρίσκεται ούτε στον ατομικό εμπορευματοπαραγωγό, ούτε στον

καπιταλιστή αγρότη, αλλά στη μεγάλη, μηχανοποιημένη αγροτική παραγωγή, με κοινωνική ιδιοκτησία και κεντρικό σχεδιασμό, ότι ο αγροτικός παραγωγικός συνεταιρισμός είναι ένα σκαλοπάτι προετοιμασίας για ένα μέρος μικρών αγροτών. Αντίστοιχη ειδική δουλειά απαιτείται και για τους α/α της πόλης, ιδιαίτερα για τους επιστήμονες α/α, αλλά και για τεχνίτες σε νέους δυναμικούς κλάδους.

Απαιτούνται στελέχη σε όλα τα επίπεδα, από την ΚΕ έως τα Γραφεία ΚΟΒ, ικανά να προσανατολίσουν Όργανα και ΚΟΒ, να καθοδηγήσουν εκλεγμένους στα ΔΣ των μαζικών οργανώσεων αγροτών και α/α των πόλεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΓΙΑ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΡΙΩΝ ΣΤΟ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΚΙΝΗΜΑ (ΟΓΕ)

48 Οι κομμουνίστριες σε μαζικό επίπεδο δραστηριοποιούνται μέσω των γυναικείων συλλόγων της ΟΓΕ, που συνιστά ριζοσπαστική γυναικεία πανελλαδική οργάνωση με ιστορία 44 χρόνων. Είναι η γυναικεία οργάνωση που από την ίδρυσή της αντιμάχεται την αταξική προσέγγιση των ανισοτιμιών σε βάρος της γυναίκας, τον μονόπλευρο προσανατολισμό σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σε επίπεδο νομοθεσίας και συμπεριφοράς εκ μέρους των ανδρών. Βεβαίως, η δράση των κομμουνιστριών μέσα σε αυτήν τη μαζική οργάνωση δεν μπορεί να θεωρεί ότι η συσπείρωση των γυναικών γίνεται με βάση μια ενιαία πολιτική αντίληψη ούτε με βάση τον βαθμό συνειδητοποίησης του προβλήματος της ανισοτιμίας της γυναίκας. Το ενοποιητικό στοιχείο είναι –τουλάχιστον στην κεντρική παρέμβαση της ΟΓΕ– η ταξική θεώρηση των προβλημάτων ανισοτιμίας της γυναίκας, γενικότερα των οξυμένων λαϊκών προβλημάτων, η αγωνιστική διεκδίκηση των σύγχρονων αναγκών τους, η συμμετοχή στους εργατικούς - λαϊκούς αγώνες.

Ο προσανατολισμός ορισμένων καθοδηγητικών οργάνων για την ενίσχυση της συμμετοχής γυναικείων κομματικών μελών από κλάδους και των μελών της ΚΝΕ, όπως και στη συγκρότηση νέων ομάδων της ΟΓΕ σε κάποιες περιοχές, εκφράστηκε σε ένα βαθμό στην άνοδο της συσπείρωσης γυναικών στους συλλόγους και ομάδες της, σε σχέση με το προηγούμενο συνέδριο της ΟΓΕ. Όμως, δεν έχουν αξιοποιηθεί όλες οι δυνατότητες για προσέγγιση εργαζόμενων γυναικών, μητέρων, νεότερων ηλικιών, πολύ περισσότερο κοριτσιών σε περίοδο σπουδών, που πολιτικά δεν προσεγγίζουν το Κόμμα. Χρειάζεται να αντιμετωπιστεί η δυσκολία που εκφράζεται να υπάρχει αντικειμενική εικόνα στα Όργανα της κατάστασης των Συλλόγων/Ομάδων της ΟΓΕ και των ΔΣ τους, μέσα από την ουσιαστική λειτουργία των Κομματικών Ομάδων των γυναικείων συλλόγων και τον δημιουργικό έλεγχο της συμβολής των κομμουνιστριών στο ριζοσπαστικό γυναικείο κίνημα. Με ευθύνη τους, χρειάζεται να κατανοηθεί ο ρόλος αυτού του κινήματος που μετά τη φάση της πανδημίας θα πρέπει να μπει σε μια νέα φάση ανάπτυξης, ξεπερνώντας τα προβλήματα που έφερε η πανδημία. Τα μέλη του Κόμματος και της ΚΝΕ θα πρέπει να πρωτοστατήσουν ώστε να γίνουν μαζικές και με ουσιαστική συζήτηση και δράση συνελεύσεις των Συλλόγων/Ομάδων της ΟΓΕ στην προοπτική του συνεδρίου που αναβλήθηκε.

Οι κομμουνίστριες που συμμετέχουν σε πανελλαδικό επίπεδο και σε άλλα όργανα του γυναικείου κινήματος δουλεύουν ώστε να εξασφαλίζουν έναν

καλό προσανατολισμό στη δράση του Διοικητικού Συμβουλίου, για τη συμμετοχή εργατριών, υπαλλήλων, γυναικών από τους αυτοαπασχολούμενους της πόλης και αγρότισσες στους Συλλόγους και τις Ομάδες της ΟΓΕ. Αν και με ανομοιομορφίες από περιοχή σε περιοχή, όλο το προηγούμενο διάστημα αναπτύχθηκε πολύμορφη αγωνιστική δραστηριότητα των Συλλόγων/Ομάδων με σταθερότητα στο Εμπόριο, στην Υγεία και άλλους κλάδους, η οποία είχε στο επίκεντρο τις διεκδικήσεις για την εργασία των γυναικών ως καθολικό κοινωνικό δικαίωμα, για την κοινωνική ευθύνη προστασίας της μητρότητας και στήριξης της οικογένειας, για την ισότιμη συμμετοχή της γυναίκας στην κοινωνική ζωή και δράση.

Αποτελούν μεγάλη συμβολή στην εξειδίκευση της δουλειάς των κομμουνιστών στις γυναίκες οι διάφορες κεντρικές επεξεργασίες και η δράση του ριζοσπαστικού γυναικείου κινήματος για ενημέρωση - αγωνιστική διεκδίκηση με βάση το τρίπτυχο εργασιακή σταθερότητα - εργασιακό εισόδημα - κοινωνικές υπηρεσίες, από το οποίο εξαρτάται η ποιότητα ζωής, ο ελεύθερος χρόνος, με αιτήματα για μόνιμη και σταθερή εργασία, για σταθερό ωράριο εργασίας, για κατάργηση των ελαστικών σχέσεων εργασίας, για υπεράσπιση της Κυριακάτικης Αργίας, με διεκδικήσεις απέναντι στο αστικό κράτος και τους αστικούς θεσμούς, την καπιταλιστική εργοδοσία. Η ζύμωσή τους διαμορφώνει κριτήρια, αποκαλύπτει τις οικονομικές, κοινωνικές αιτίες που ευθύνονται για τη μη ικανοποίηση των σύγχρονων κοινωνικών αναγκών των γυναικών, παίρνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες τους λόγω του ρόλου τους στην αναπαραγωγική διαδικασία, φωτίζοντας τις σημερινές δυνατότητες στον 21ο αιώνα. Σε αυτό συνίσταται και η ιδιαιτερότητά του ως ριζοσπαστικό γυναικείο κίνημα, το οποίο, όχι μόνο δεν έρχεται σε αντιπαράθεση με το συνδικαλιστικό - εργατικό και τα άλλα ριζοσπαστικά κοινωνικά κινήματα (αυτοαπασχολούμενων πόλεων, αγροτών), αλλά και συνεργάζεται με αυτά, από κοινού παλεύει για την άνοδο της συμμετοχής της εργαζόμενης γυναίκας στους εργατικούς - λαϊκούς αγώνες.

Σημαντικό μέτωπο ιδεολογικής - πολιτικής δουλειάς στις γυναίκες, που απαιτεί παραπέρα εξειδίκευση, αποτελεί η αποκάλυψη και καταδίκη των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων, του ΝΑΤΟ, των ξένων βάσεων στην Ελλάδα, των σχετικά πρόσφατων συμφωνιών ΗΠΑ - Ελλάδας, η κοινή δράση με την ΕΕΔΥΕ, το μέτωπο ενάντια στη χρήση ναρκωτικών, συχνά σε κοινή δράση με αντίστοιχες οργανώσεις, η αλληλεγγύη στους πρόσφυγες και ιδιαίτερα στις γυναίκες και τα παιδιά.

Χρειάζεται να απασχολήσουν τα καθοδηγητικά όργανα και τις Κομματικές Ομάδες των Συλλόγων/Ομάδων της ΟΓΕ τα συμπεράσματα από τις καμπάνιές της τα τελευταία χρόνια. Έχουν βοηθήσει να ανοίξει η συζήτηση με νέο περίγυρο γυναικών από χώρους εργασίας, σχολές, γειτονίες, για το πλαίσιο πάλης που φωτίζει ότι τα προβλήματα των γυναικών σε κάθε πλευρά της κοινωνικής τους ζωής σχετίζονται με τη σύμφυση της γυναικείας ανισοτιμίας και του ταξικού διαχωρισμού της κοινωνίας, της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης.

Χρειάζεται επιμονή των καθοδηγητικών οργάνων για τη συσπείρωση φοιτητριών στο ριζοσπαστικό κίνημα, για την κοινή αγωνιστική δράση του με τους φοιτητικούς συλλόγους, κάτι που μπορεί να γίνει πράξη με την ευαισθητοποίηση μελών και φίλων της ΚΝΕ στον χώρο των ΑΕΙ.

Από τα γυναικεία στελέχη και κομματικά μέλη, ανεξάρτητα από χρέωση, αλλά και από Κομματικές Ομάδες σωματείων σε κλάδους με μεγάλη συμμετοχή γυναικών (π.χ. Εμπόριο, Υπηρεσίες, Τηλεπικοινωνίες, Τουρισμός, Υγεία,

Εκπαίδευση) μπορεί να αξιοποιηθεί πιο ουσιαστικά το Δελτίο της ΟΓΕ. Αποτελεί ένα έντυπο που μπορεί ευρύτερα να διαφωτίσει γυναίκες εργατικής λαϊκής θέσης σε ζητήματα των σύγχρονων κοινωνικών αναγκών της γυναίκας, όπως της Υγείας και ιδιαίτερα των αναγκών για ΠΦΥ, της φιλίας των λαών σε αντίθεση με τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, της αλληλεγγύης σε πρόσφυγες, επιδιώκοντας να προβάλει αγωνιστικές διεκδικήσεις και πρωτοβουλίες. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια έχει αναβαθμιστεί στο περιεχόμενο και τη μορφή του, έχει εμπλουτιστεί με άρθρα συνδικαλιστριών από χώρους δουλειάς.

Περισσότερο χρειάζεται να απασχολήσει τα καθοδηγητικά όργανα ο προσανατολισμός των κομμουνιστριών στα ΔΣ των γυναικείων συλλόγων για ανάπτυξη κοινής δράσης με εργατικά σωματεία, με τις ενώσεις των ΕΒΕ, με τους αγροτικούς συλλόγους, ώστε να αποκτήσει ουσιαστικό περιεχόμενο η παρέμβασή τους. Σε αυτήν την κατεύθυνση έγινε προσπάθεια με αφορμή την Παγκόσμια Μέρα της Γυναίκας το 2020, με ορισμένα αποτελέσματα στην Αττική και περιορισμένα στη Θεσσαλονίκη, στη Θεσσαλία, στην Κρήτη. Εν μέρει συνέβαλε ώστε να διαχέονται οι θέσεις, τα αιτήματα για τις εργατοϋπαλλήλους στη ζωή και λειτουργία των εργατικών συνδικαλιστικών οργανώσεων. Χρειάζεται να αξιοποιηθεί πανελλαδικά η πείρα της κοινής δράσης που έχει συγκεντρωθεί στην Αττική, που γίνονται πιο σταθερά βήματα σε αυτόν τον προσανατολισμό, κυρίως στο εμπόριο με την ανάπτυξη κοινής δράσης για την Κυριακή Αργία από το Σωματείο Εμποροϋπαλλήλων, την ΟΒΣΑ και την ΟΓΕ.

Ιδιαίτερα την περίοδο των περιοριστικών μέτρων, αναδείχτηκε η ανάγκη με καθοδηγητική επιμονή να στηριχτεί η παρέμβαση των κομμουνιστριών στα ΔΣ και των γυναικείων συλλόγων, με βάση τις δυσκολίες στη λειτουργία τους, ώστε να αναπτύσσουν πολύμορφη δράση, με πρωτοβουλία για κάθε λαϊκό πρόβλημα, όπως εκφράστηκε και στις μέρες πανελλαδικής δράσης στην Υγεία, στο Εμπόριο, στον Επισιτισμό - Τουρισμό κ.α.

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΠΑΛΗ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (ΠΔΟΓ)

49 Ο υπάρχων συσχετισμός αποτυπώνει τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού οργανώσεων με σοσιαλδημοκρατική κατεύθυνση, αποτυπώνει την αρνητική κατάσταση του κομμουνιστικού κινήματος, μιας και σε πολλές χώρες τα ΚΚ δεν έχουν διαμορφώσει προσανατολισμό δουλειάς των κομμουνιστριών στη δημιουργία κι ενεργοποίηση ριζοσπαστικών γυναικείων οργανώσεων, ενώ σε άλλες χώρες πολλές οργανώσεις της ΠΔΟΓ, και αυτές που είναι συνδεδεμένες με Κομμουνιστικά Κόμματα, ακολουθούν θέσεις που αναπαράγουν λαθεμένες αντιλήψεις και μια πολιτική ενσωμάτωσης του γυναικείου κινήματος.

Νέο στοιχείο της τελευταίας περιόδου είναι ότι όλο και περισσότερες γυναικείες οργανώσεις της ΠΔΟΓ υιοθετούν τις αστικές και οπορτουνιστικές απόψεις του φεμινιστικού ρεύματος στο γυναικείο κίνημα, όπως και για το «κοινωνικό φύλο». Μέσα από την παρέμβαση της ΟΓΕ αναδείχτηκε η ανάγκη ενίσχυσης του ριζοσπαστικού προσανατολισμού στο γυναικείο κίνημα, με μαζικές, κινηματικές γυναικείες οργανώσεις που να στηρίζονται σε συλλόγους γυναικών και στα μέλη τους. Με την αγωνιστική δράση τους να στηρίζουν τα συμφέροντα, τις διεκδικήσεις των γυναικών εργατικής, λαϊκής έντα-

ξης ή καταγωγής. Εκτιμάμε ότι στο πλαίσιο της ΠΔΟΓ δυνάμεις της ΟΓΕ άνοιξαν μέτωπο με τον προσανατολισμό αρκετών γυναικείων οργανώσεων που βάζουν πλάτη κυρίως σε αστικές σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις, σε αντιπαράθεση με το φιλελεύθερο μείγμα αστικής διαχείρισης καθώς και με τις ιμπεριαλιστικές ενώσεις. Από αυτήν τη σκοπιά, υπήρξε επιμονή στην ανάγκη καταδίκης των ιμπεριαλιστικών σχεδιασμών ΗΠΑ - ΝΑΤΟ - ΕΕ, στη στάση των γυναικείων οργανώσεων απέναντι στις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, ώστε να απορρίψουν τα παζάρια των αστικών τάξεων και τον εγκλωβισμό σε κάποια από τα διαφορετικά ιμπεριαλιστικά κέντρα. Οι δυνάμεις της ΟΓΕ, μέσα σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες, επεδίωξαν κοινή δράση με άλλες οργανώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΚΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΝΕ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ - ΛΑΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ

50 Η παρέμβαση του Κόμματος και της ΚΝΕ στους νέους και τις νέες των εργατικών - λαϊκών οικογενειών μπορεί να δώσει ουσιαστική διέξοδο στις ανησυχίες που αφορούν το παρόν και το μέλλον τους. Παρέμβαση ιδεολογική - πολιτική που, μέσα από τη δράση και την επεξεργασία περιεχομένου και μορφών πάλης στο μαζικό κίνημα, μπορεί να είναι καθοριστική, ώστε τα προβλήματα που συναντούν στην προσπάθεια για μόρφωση, εργασία, δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, στην ανάπτυξη κοινωνικής δραστηριότητας, στις προσωπικές σχέσεις, στη δημιουργία οικογένειας, να γίνουν έδαφος διεκδίκησης, συλλογικής οργανωμένης δράσης, η νεολαία να έχει δικαιώματα, να διεκδικεί τις σύγχρονες ανάγκες της.

Για τους νέους εργαζόμενους, ως τμήμα της εργατικής τάξης της χώρας, με ιδιαίτερη σημασία για την πορεία του εργατικού κινήματος, έγινε αναλυτική αναφορά στα προηγούμενα κεφάλαια. Το Κόμμα εξίσου ενδιαφέρεται και ασχολείται με τους νέους και τις νέες που βρίσκονται σήμερα σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης, που αύριο θα πυκνώσουν κυρίως τις γραμμές της μισθωτής εργασίας, αλλά και της αυτοαπασχόλησης, τις γραμμές των σύμμαχων στρωμάτων της εργατικής τάξης.

Από το 20ό Συνέδριο αναπτύχθηκαν αγώνες που έχουν πιο έντονο το στοιχείο της πρωτοβουλίας των δυνάμεων του Κόμματος και της ΚΝΕ, όχι μόνο αυτοτελώς αλλά και σε μαζικές οργανώσεις, βέβαια με διαφοροποιήσεις και στο επίπεδο κίνησης μαζών (μαθητικοί αγώνες, φοιτητικά ξεσπάσματα, κινητοποιήσεις ιδιαίτερα αναπληρωτών εκπαιδευτικών, συμμετοχή γονιών σε εκπαιδευτικά συλλαλητήρια κ.ά.). Αναδεικνύονται ορισμένα πιο μόνιμα θετικά χαρακτηριστικά στην αντίληψή μας για την παρέμβαση των κομμουνιστών στο κίνημα, ειδικά στους χώρους της Εκπαίδευσης, που χρειάζεται να διατηρηθούν και να επεκταθούν ως τρόπος σκέψης και δράσης.

Προκύπτει το συμπέρασμα ότι η δουλειά με τις προγραμματικές εξειδικεύσεις σε κάθε χώρο και εκπαιδευτική βαθμίδα συμβάλλει αποφασιστικά στην ικανότητα επεξεργασίας στόχων πάλης μέσα στη ζωντανή δράση στο κίνημα. Δίνει τη δυνατότητα να αντιμετωπίζεται ταξικά κι επιχειρηματολογημένα η εκάστοτε κυβερνητική πολιτική στο χώρο της Παιδείας. Λειτουργεί προωθητικά

και στην ενασχόληση με μια σειρά από νέα ζητήματα που εμφανίζονται ή και προβλήματα που με οξύτητα ανακύπτουν στην Εκπαίδευση, αν κι εκφράζουν τα προβλήματα της εξέλιξης της αστικής κοινωνίας (π.χ. γλωσσική φτώχεια, bullying, επίδραση στις νεανικές συνειδήσεις από την καπιταλιστική αξιοποίηση του διαδικτύου κ.ά.).

Τα παραπάνω συμπεράσματα επιβεβαιώθηκαν περίτρανα και σε σχέση με τους μαθητικούς αγώνες, όπου το θέμα της ιδεολογικής υποδομής των νέων κομμουνιστών έγινε από τα πράγματα στοιχείο αναγκαίο, αλλά και παράγοντας που συνέβαλε –στο βαθμό που είναι ανεπτυγμένο– ώστε να δίνεται στο κίνημα αντοχή και προοπτική.

Έχουν γίνει βήματα στην κατανόηση, πρώτα απ' όλα «από τα πάνω», δηλαδή καθοδηγητικά, ότι το εκπαιδευτικό πρόβλημα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως κοινωνικό - πολιτικό πρόβλημα, και από την άποψη της γενικής θεωρητικής τοποθέτησης, αλλά και από την άποψη διατύπωσης κι επεξεργασίας στόχων πάλης που ενοποιούν τα επιμέρους κινήματα και φορείς στο μέτωπο της Παιδείας.

Η ΔΡΑΣΗ ΣΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ, ΣΤΑ ΛΥΚΕΙΑ, ΣΤΑ ΕΠΑΛ, ΣΤΙΣ ΣΧΟΛΕΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ

51 Στους χώρους των σχολείων (Γυμνάσια - Λύκεια - ΕΠΑΛ) αντικειμενικά, λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης νεολαίας, η ΚΝΕ έχει μια ιδιαίτερη ευθύνη στην εξειδίκευση της παρέμβασής μας, στη συγκέντρωση και μελέτη της πείρας που προκύπτει.

Στα χρόνια που μεσολάβησαν έγιναν βήματα στον συντονισμό των Οργανώσεων της ΚΝΕ με τις αντίστοιχες Κομματικές Οργανώσεις για την αναζωγόηση του μαθητικού κινήματος. Βέβαια, η κατάσταση στα μαθητικά συμβούλια, στην «καρδιά» δηλαδή του μαθητικού κινήματος, παραμένει αδύνατη και μάλιστα έχει ενταθεί η προσπάθεια κυβέρνησης, κρατικού μηχανισμού, άλλων πολιτικών κομμάτων, να παρέμβουν στο περιεχόμενο και τη λειτουργία τους.

Η ΚΝΕ, μέσω των εκλεγμένων μελών και φίλων της, πρωτοστάτησε στα μαθητικά συμβούλια, ώστε αυτά να λειτουργούν ως όργανα αγώνα για τα οξυμένα προβλήματα και τις ανάγκες των μαθητών όλα αυτά τα χρόνια κι έχει επίδραση, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο, στο σύνολο των σχολείων της χώρας.

Οι συνεχιζόμενες αλλαγές στο σχολείο και ιδιαίτερα στο εξεταστικό σύστημα είναι βασικός παράγοντας ανάπτυξης μαθητικών αγώνων. Η ολοένα και πιο αποστεωμένη γνώση που παρέχει το σχολείο, η μονότονη και πιεστική καθημερινότητα που δημιουργεί άγχος στους μαθητές, είναι το έδαφος πάνω στο οποίο η ΚΝΕ και το Κόμμα δούλεψαν, αξιοποιώντας την επεξεργασία της θέσης μας για το «Ενιαίο Δωδεκάχρονο Σχολείο Σύγχρονης Γενικής Παιδείας», πιο ειδικά την επεξεργασμένη για μαθητές μπροσούρα της μαθητικής επιτροπής του ΚΣ που επικαιροποιήθηκε. Κάτω και από τη δική μας παρέμβαση, απασχολούν και προβληματίζουν η εναντίωση στις πολεμικές επεμβάσεις, εκφράζεται αλληλεγγύη στα θύματά τους, στους πρόσφυγες και, συνολικότερα, εκδηλώνονται δράσεις ενάντια στον φασισμό, στον ρατσισμό και την περιθωριοποίηση ανθρώπων με βάση το φύλο, τη θρησκεία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον, την αξιοποίηση ελεύθερων χώρων κ.λπ. Σε όλα τα παραπάνω αναπτύσσεται διαπάλη με την πολύπλευρη παρέμβαση του αντιπάλου από πολλά κανάλια και με νέες προσαρμοσμένες μορφές γι' αυτές τις ηλικίες.

Παραμένει επιτακτική η ανάγκη να γίνουν πιο αποφασιστικά βήματα στην όξυνση της διαπάλης με την κυρίαρχη ιδεολογία, που εκφράζεται τόσο στα σχολικά βιβλία όσο και στα διάφορα σχολικά προγράμματα, από μεγάλη γκάμα χορηγών, εμπνευστών κι επιτελείων (ΜΚΟ, πρεσβείες κ.λπ.), με προγράμματα που «τρέχουν» ολοένα και περισσότερο.

Επιβεβαιώθηκε πως η πολύμορφη δράση των εκλεγμένων μελών και φίλων της ΚΝΕ μέσα στο σχολείο και την τάξη τους για οτιδήποτε απασχολεί τη μαθητική κοινότητα είναι αυτή που δίνει αγωνιστικό πρόσημο στα μαθητικά συμβούλια, δίνει πνοή και ζωντάνια στη λειτουργία τους, ανεβάζει τη συλλογική συζήτηση και οργάνωση των μαθητών, κατοχυρώνει και τις δικές μας δυνάμεις.

Με αυτόν τον τρόπο γίνεται κατορθωτό σταθερά να υπάρχει επίδραση τόσο στο περιεχόμενο και το πλαίσιο αιτημάτων που υιοθετεί σε διάφορες φάσεις το μαθητικό κίνημα όσο και στο να κατοχυρώνονται και νέες μορφές οργάνωσης του μαθητικού κινήματος, με κύρια αυτή των Συντονιστικών Επιτροπών Σχολείων σε δήμους. Οι δυνάμεις της ΚΝΕ στηρίζουν τη Συντονιστική Επιτροπή Μαθητών Αθήνας, η οποία έχει αναγνωριστεί πλατιά, έχει καταξιωθεί η δράση της και σε πανελλαδικό επίπεδο.

Αυτή η προσπάθεια πρέπει να στηριχτεί καλύτερα με τη συντονισμένη δράση των δυνάμεών μας σε γονείς και εκπαιδευτικούς σε πανελλαδικό επίπεδο, ανά περιοχή ή και σχολική μονάδα.

Έχουν ιδιαίτερη αξία οι μαθητικές κινητοποιήσεις πριν από το δεύτερο κύμα της πανδημίας στην αντιπαράθεση με την κυβέρνηση για τα ζητήματα της Υγείας, είναι συνολικά σημαντική η πείρα που βγαίνει, κυρίως σε πλευρές που αφορούν επεξεργασία πλαισίων πάλης, συνθημάτων, κλιμάκωσης και εναλλαγής μορφών, μαχητικοποίησης των δυνάμεων της ΚΝΕ με επιχειρηματολογία που πατάει στον προβληματισμό και τις σκέψεις των μαθητών, σε καλύτερη συνεργασία με τις ΚΟ, με γονείς κι εκπαιδευτικούς. Αποκαλύφτηκε ένα συνολικότερο σχέδιο που βόλευε την κυβέρνηση να χαρακτηρίζει τους μαθητικούς αγώνες ως «αντιμασκικό κίνημα».

Χωρίς υποτίμηση αδυναμιών, έχουν διαμορφωθεί ορισμένες προϋποθέσεις για να γίνει διακριτό βήμα στη διεύρυνση δεσμών της ΚΝΕ στα σχολεία, με την ανάδειξη μελών της σε μαθητικά συμβούλια, σε καταξιωμένες μέσα από τη δράση συντονιστικές επιτροπές. Έχει μεγάλη σημασία να στηριχτεί αυτή η δουλειά όλο το επόμενο διάστημα, με πολυμορφία, βάρος στη μαθητική ΟΒ, στο περιεχόμενό της, στη δυνατότητα να ανοίγει νέους δρόμους μαζικά με μαθητές, με το μάτι στη σχολική μονάδα.

Έχει σημασία οι ίδιοι οι μαθητές μέλη της ΚΝΕ να συνεχίσουν να ηγούνται για τη δημιουργία κι ενίσχυση αγωνιστικών διαθέσεων, οι ίδιοι να στρατολογούν, να μπαίνουν πιο γερά και με αυτοπεποίθηση στην πολιτική αντιπαράθεση, προσαρμοσμένα στην κοινωνική πείρα αυτών των ηλικιών. Η βοήθεια σε αυτήν την κατεύθυνση είναι δουλειά των κομματικών και των ΚΝίτικων καθοδηγητικών οργάνων, περισσότερο απαιτητική από τα προηγούμενα χρόνια.

ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

52 Η δουλειά στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και τη Μαθητεία είναι δουλειά προοπτικής στην εργατική τάξη, στην ανασύνταξη του εργατικού κινήματος και για την παρέμβαση σε αυτοαπασχολούμενους. Είμαστε ακόμα μακριά από τον συντονισμό Κόμματος και ΚΝΕ ανά κατηγορία σχολής, κλάδο, ειδικότητα και περιοχή. Τα Τμήματα της ΚΕ, οι Κομματικές Ομάδες

των Ομοσπονδιών, των Εργατικών Κέντρων και των κλαδικών σωματείων από κοινού με τις δυνάμεις της ΚΝΕ πρέπει να έχουν σχέδιο παρακολούθησης, επεξεργασίας ζητημάτων, παρέμβασης και τελικά οικοδόμησης στην Επαγγελματική Εκπαίδευση.

Ιδιαίτερα οι μαθητές στα ΕΠΑΛ, ως κομμάτι του μαθητικού κινήματος, έχουν πάρει ενεργά μέρος στους μαθητικούς αγώνες των τελευταίων χρόνων για τα κοινά προβλήματα. Στην ανάπτυξη αγωνιστικών διαθέσεων οπωσδήποτε επιδρούν οι δυσκολίες στην απόκτηση επαγγελματικής - τεχνικής ειδικότητας λόγω της υποβάθμισης των σπουδών τους. Η παρέμβασή μας στα ΕΠΑΛ μπορεί να εμπλουτιστεί πάνω σε αυτά τα ζητήματα, με βάση και τη συνέχεια της επεξεργασίας της θέσης μας για την Επαγγελματική Εκπαίδευση. Είναι χώρος με ιδιαίτερη σημασία, αφού επιδρά η ίδια η ταξική προέλευση των παιδιών αυτών, ενώ συχνά εργάζονται παράλληλα με το σχολείο. Χρειάζεται να παίρνουμε υπόψη τη στοχευμένη από κυκλώματα διακίνηση ναρκωτικών, τη δράση διάφορων ομάδων, συνδέσμων οπαδών ποδοσφαιρικών ομάδων κ.λπ.

Τα τελευταία χρόνια, υπάρχει μια μαζικοποίηση των διαδικασιών των Συλλόγων Σπουδαστών Δημοσίων ΙΕΚ, των συνελεύσεων σε σχολές, με την καθοριστική παρέμβαση των δυνάμεων της ΚΝΕ, δυνάμεων νέων και άπειρων που χρειάζονται σημαντική στήριξη.

ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

53 Οι προσπάθειες του Κόμματος και της ΚΝΕ μέσα στο φοιτητικό κίνημα προωθήθηκαν σε ιδιαίτερες συνθήκες, αποδεικνύεται όμως απαιτητικό καθήκον. Καθοριστικούς όρους για να γίνουν διακριτά βήματα στην αγωνιστική ανασυγκρότηση του φοιτητικού κινήματος σε αντιμονοπωλιακή - αντικαπιταλιστική κατεύθυνση, αποτελούν η ανάπτυξη των οργανωμένων μας δυνάμεων στα πανεπιστήμια, η ενίσχυση της πολύπλευρης ιδεολογικοπολιτικής παρέμβασης σε σύνδεση με το επιστημονικό τους αντικείμενο, η μελέτη της πείρας από την παρέμβασή μας για ανάπτυξη αγωνιστικών διεργασιών τα προηγούμενα χρόνια.

Τα όποια θετικά βήματα έγιναν έχουν τη σφραγίδα των δυνάμεών μας, όμως δεν είναι στέρεα. Το φοιτητικό κίνημα εξακολουθεί να βρίσκεται σε βαθιά κρίση και υποχώρηση. Στη χρόνια ανυπαρξία οργανωμένης δομής, στη χαμηλή συμμετοχή στις διαδικασίες του κινήματος, στην επικράτηση συνολικά της γραμμής του συμβιβασμού και της συναίνεσης με την κυρίαρχη πολιτική μέσα από την πολύμορφη παρέμβαση του αντιπάλου, προστέθηκε η πιο έντονη προσπάθεια συκοφάντησης των φοιτητικών αγώνων με πολλούς τρόπους. Εντάθηκε ο εκφυλισμός και λόγω της μη πραγματοποίησης για έναν περίπου χρόνο μαζικών διαδικασιών (γενικές συνελεύσεις, φοιτητικές εκλογές κ.λπ.), με τις κλειστές επί της ουσίας σχολές από το ξέσπασμα της πανδημίας. Ταυτόχρονα, έχει εμπλουτιστεί και συνεχίζει να εμπλουτίζεται το νομικό - καταστατικό πλαίσιο για να εμποδιστούν θετικές διεργασίες στους αγώνες, στη ριζοσπαστικοποίηση συνειδήσεων. Είναι στις προτεραιότητες οι παραπέρα προσπάθειες διάλυσης με όπλο και τις ηλεκτρονικές ψηφοφορίες.

Η ενίσχυση του Μετώπου Αγώνα Σπουδαστών με νέους συλλόγους αυτά τα χρόνια εκφράζει ορισμένα θετικά στοιχεία που αναπτύχθηκαν στους φοιτητικούς συλλόγους. Σήμερα, 11 χρόνια μετά την ίδρυσή του, έχουν γίνει σημαντικά βήματα στην εδραίωσή του, αναγνωρίζεται από πλατιά τμήματα φοιτητών. Αυτό αποτυπώνεται και στο ότι συσπειρώνει μεγαλύτερο αριθμό φοιτητικών συλλόγων (69

φοιτητικούς συλλόγους, συλλόγους σπουδαστών των πρώην ΤΕΙ, συλλόγους οικότροφων και ορισμένες επιτροπές αγώνα, επιτροπές ετών κ.λπ.). Η αύξηση αυτή στηρίζεται κυρίως σε έναν ευνοϊκότερο συσχετισμό στα διοικητικά συμβούλια των συλλόγων όπου αναδείχτηκε πρώτη δύναμη η Πανσπουδαστική ΚΣ.

Οι σύλλογοι αυτοί μπήκαν μπροστά σε προσπάθειες συντονισμού, κοινής δράσης και διεκδίκησης, συνέβαλαν στην κατεύθυνση οργάνωσης, απάντησης του φοιτητικού κινήματος στην κλιμακούμενη πολιτική των κυβερνήσεων απέναντι στα δικαιώματα των φοιτητών.

Καθοδηγητικά είναι για αξιοποίηση η πείρα που συγκεντρώνεται σε ορισμένες οργανώσεις από την επεξεργασία πλαισίων πάλης, διεκδικήσεων, αιχμών, πείρα που μπορεί να γενικευτεί. Η ενασχόληση με το σύνολο της ζωής των φοιτητών, των όρων σπουδών, μόρφωσης, πτυχίου, επαγγελματικής προοπτικής, για ζητήματα επιστήμης - έρευνας, ψυχαγωγίας, αθλητισμού, πολιτισμού είναι κατεύθυνση που βοηθά να δραστηριοποιηθούν ευρύτερες δυνάμεις, βοηθά σε αρκετές περιπτώσεις να αναδεικτούν και να διεκδικηθούν οι σύγχρονες ανάγκες των φοιτητών. Μπορούμε να χτίσουμε πιο αποφασιστικά στα μέλη κυρίως της ΚΝΕ υπεροχή στηριγμένη στη μαρξιστική μόρφωση και γνώση, στην ικανότητα παρακολούθησης του αντικειμένου σπουδών και ανάπτυξης κριτικής ματιάς, που μπορεί στα παραπάνω να ξεχωρίσει, να μπολιάσει με τις ριζοσπαστικές - επαναστατικές ιδέες τους νεανικούς προβληματισμούς και ανησυχίες, να επιδράσει στα βήματα του κινήματος.

Βεβαίως, δεν αφαιρούμαστε από το γεγονός ότι απέχει πολύ αυτή η επεξεργασμένη δουλειά να ακουμπάει κάτω, μαζικά στους φοιτητές, κι αυτό αφορά και συλλόγους που συμμετέχουν στο ΜΑΣ.

Είναι καθοδηγητικό ζήτημα προς κατάκτηση και αφορά τη βοήθεια στα μέλη του Κόμματος και της ΚΝΕ στα Πανεπιστήμια, να μην είναι αποσπασματικές οι προσπάθειες ζύμωσης, ενημέρωσης, διαπάλης με τις άλλες δυνάμεις για τον προσανατολισμό της πάλης και φυσικά αγωνιστικής δράσης σε αυτό το έδαφος.

Δεν χωράει καμία υποτίμηση στη συζήτηση για την αξία του αγώνα και της συλλογικής - συνδικαλιστικής οργάνωσης, για την ανάγκη να υπάρχει φοιτητικός σύλλογος, με τη μαζική συμμετοχή φοιτητών, που είναι όπλο στην αγωνιστική, συλλογική, οργανωμένη πάλη για τα δικαιώματά τους. Να αναδεικνύεται αυτό με πολύμορφη δραστηριότητα σε όλα τα επίπεδα (για το μέλλον των αποφοίτων, δράσεις με βάση επιστημονικό αντικείμενο, για θέματα Πολιτισμού, Αθλητισμού, Ιστορίας κ.λπ.), ξεχωρίζοντας την ευθύνη μας πρώτα και κύρια εκεί όπου οι δυνάμεις μας είναι πλειοψηφία στα ΔΣ. Χρειάζεται μεγαλύτερη στήριξη η προσπάθεια για μαζικοποίηση των συλλόγων, για αλλαγή συσχετισμών εκεί όπου είμαστε μειοψηφία, η μελέτη και αξιοποίηση των υποδομών που διαμορφώνονται στο φοιτητικό κίνημα, η δυνατότητα δημιουργίας μορφών οργάνωσης στο έτος και το τμήμα, ιδιαίτερα εκεί όπου υπάρχει πλήρης απουσία συλλογικής διεκδίκησης λόγω και της διαλυτικής κατάστασης σε συλλόγους, η διαδικασία διαμόρφωσης των νέων συλλόγων στα πρώην ΤΕΙ.

ΜΕ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΡΑΜΜΕΝΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

54 Η πάλη των μελών του Κόμματος και της ΚΝΕ, ιδιαίτερα μέσα στα κινήματα της νεολαίας, έχει αδιάσπαστο στοιχείο τον αγώνα για τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, συνολικά τη δημιουργική και ποιοτική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, της αναψυχής, του δικαιώματος

στις διακοπές κ.λπ. Επιδιώκουμε να απλωθεί πιο πλατιά και πολύμορφη δραστηριότητα που θα έρχεται σε αντιπαράθεση με τις συνέπειες της κυριαρχίας της εμπορευματοποίησης και το ότι τα παραπάνω είναι σήμερα για πολλούς νέους και νέες πανάκριβη «πολυτέλεια» ή χόμπι για όσους προλαβαίνουν. Θα κοντράρεται και στην προσπάθεια αξιοποίησής τους με πολλούς τρόπους για την προβολή των αξιών και των προτύπων του καπιταλισμού, του ανταγωνισμού, της αστικής ιδεολογίας.

Από αυτήν την άποψη είναι αναγκαία συνολικά η παρακολούθηση των εξελίξεων και η παρέμβασή μας σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο. Ακόμα πιο επιτακτικό όμως είναι να θέσουμε στην προσοχή μας πώς θα ενταχθούν τα μέτωπα αυτά στις διεκδικήσεις του μαζικού κινήματος, πώς θα δουλέψουμε μέσα σε πολιτιστικούς, τοπικούς συλλόγους, αθλητικά σωματεία και χώρους άθλησης, πώς θα αναπτύξουμε και άλλο πρωτοβουλίες, όπως στέκια πολιτισμού για τη νεολαία και όχι μόνο, αθλητικές δραστηριότητες που θα συσπειρώνουν δυνάμεις, θα στέλνουν αγωνιστικό μήνυμα. Οι πρωτοβουλίες που σποραδικά αναπτύσσουμε είναι ιδιαίτερα πετυχημένες, δεν υπάρχει όμως ολοκληρωμένο σχέδιο στην πλειοψηφία των Οργανώσεων.

ΠΑΛΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

55 Η πολιτική της αστικής τάξης απέναντι στο κοινωνικό φαινόμενο της τοξικομανίας κινείται στον άξονα των πολιτικών «νομιμοποίησης», καταστολής, «μείωσης της βλάβης», γενίκευσης της χορήγησης υποκατάστατων ηρωίνης, Χώρους Εποπτευόμενης Χρήσης, του αντιεπιστημονικού διαχωρισμού των ναρκωτικών σε «σκληρά» - «μαλακά». Ουσιαστικά στοχεύει στη διαχείριση του προβλήματος και όχι στην αντιμετώπισή του.

Ως Κόμμα έχουμε κάνει βήματα στην ενίσχυση του ιδεολογικού - πολιτικού και κοινωνικού μετώπου απέναντι στη διάδοση των ναρκωτικών και στον τρόπο ζωής που αυτά συμβολίζουν.

Στο επίκεντρο της προσοχής μας χρειάζεται να τεθεί:

α) Η ενίσχυση της πλατιάς συζήτησης με κατεύθυνση την ανάδειξη των αιτιών του φαινομένου, στο πλαίσιο του κινήματος και των δομών του (τα εργατικά σωματεία, τους φορείς της νεολαίας, τους Συλλόγους Γονέων, τα αθλητικά και πολιτιστικά σωματεία).

β) Η μελέτη των συνεπειών της εξάρτησης στη διαμόρφωση συνείδησης και δράσης στους νέους ανθρώπους, αλλά και πώς διαμορφώνεται αντίληψη ανοχής από ανθρώπους που κάνουν περιστασιακή ή και καθόλου χρήση, γεγονός που επιδρά πολλαπλασιαστικά και βαραίνει αρνητικά στην εξοικείωση με το φαινόμενο.

γ) Η ολοκληρωμένη προβολή του πλαισίου αιτημάτων και διεκδικήσεων που προβάλλουν το ΚΚΕ και η ΚΝΕ σε όλο το φάσμα της πρόληψης, της θεραπείας, της κοινωνικής επανένταξης και της έρευνας, που θέτει στο επίκεντρο τις αιτίες του φαινομένου και τις σύγχρονες ανάγκες του ανθρώπου.

δ) Η ανάδειξη ότι μόνο η εργατική εξουσία έχει όλες τις δυνατότητες να εξαλείψει την εξάρτηση από ψυχοδραστικές ουσίες και γι' αυτό το ΚΚΕ έχει διαμορφωμένο πρόγραμμα για το πώς η εργατική εξουσία θα απαντήσει στο κοινωνικό αυτό φαινόμενο.

56 Το ΚΚΕ αναλαμβάνει μεγάλα καθήκοντα για την ανασυγκρότηση του κινήματος της εργατικής τάξης, για τη συγκρότηση της κοινωνικής συμμαχίας. Η Κεντρική Επιτροπή εκτιμά ότι μαζί με τις αρνητικές εξελίξεις υπάρχουν ταυτόχρονα κι εφεδρείες στο κίνημα, διάφορες εστίες αντίστασης που πρέπει να βοηθήσουμε εμείς να βγουν στην επιφάνεια και να εκφραστούν με δυναμισμό. Μεγαλώνει η ευθύνη του Κόμματος, όλων των μελών και στελεχών μας.

Δίνουμε τη μάχη της μαζικοποίησης του οργανωμένου εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος, πρωτοστατούμε στη σύγκρουση με τη μοιρολατρία και τον φόβο, την απογοήτευση και τον συντηρητισμό, με όλες τις αντιδραστικές αντιλήψεις που δυναμώνουν.

Διανύουμε την τρίτη δεκαετία του 21ου αιώνα. Η σκληρή προσπάθεια των κομμουνιστών και κομμουνιστριών, των αγωνιστών που παλεύουμε μαζί για την επίτευξη των στόχων μας, όλες οι επιμέρους πρωτοβουλίες μας, πρέπει με ενιαίο τρόπο να καταδεικνύουν ότι καμιά εκδοχή της αντιλαϊκής αστικής διαχείρισης στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο δεν δίνει απάντηση και λύση στο βασικό πρόβλημα: Σήμερα, ενώ υπάρχουν όλες οι δυνατότητες για να βελτιωθεί το επίπεδο ζωής για εκατομμύρια εργαζόμενους στη χώρα μας και σε όλον τον κόσμο, τα αποτελέσματα είναι ακριβώς τα αντίθετα.

Το χάσμα, ανάμεσα στο πώς μπορεί να ζει σήμερα ένας εργαζόμενος και στο πώς τελικά ζει όλο και μεγαλώνει. Σήμερα πλέον, στον 21ο αιώνα, η μελετημένη πείρα μαζί με την ίδια την αντικειμενική εξέλιξη των κοινωνιών μπορούν να μας οδηγήσουν στη νέα κοινωνία, αν οι λαοί το βάλουμε στόχο, αν αποφασίσουμε να δείξουμε την πραγματική μας δύναμη. Ο λαός δεν έχει δοκιμάσει ακόμα τη δύναμή του, επομένως δεν πρέπει να υπάρχει απογοήτευση για την αποτελεσματικότητα των αγώνων: Προέχει η προετοιμασία δυνάμεων για την εργατική - λαϊκή αντεπίθεση.

Μέσα στον αγώνα για την ικανοποίηση των σύγχρονων λαϊκών αναγκών, μέσα στον αγώνα ενάντια στον ιμπεριαλιστικό πόλεμο και τη συμμετοχή της χώρας μας στις ιμπεριαλιστικές ενώσεις και σχεδιασμούς, μπορούμε να βρούμε κοινό βηματισμό με χιλιάδες εργαζόμενους, μπορούμε να δημιουργήσουμε ρωγμές στο σημερινό σάπιο εκμεταλλευτικό σύστημα, στον συμβιβασμό και τη μοιρολατρία, μπορούμε να συγκροτήσουμε μια μεγάλη κοινωνική συμμαχία, όχι μόνο για να διεκδικήσουμε ανακούφιση από τα σημερινά οξυμένα προβλήματα, αλλά και για να διαμορφώσουμε προϋποθέσεις για τη ριζική ανατροπή, τον σοσιαλισμό - κομμουνισμό.

Αθήνα, 25.1.2021
Η ΚΕ του ΚΚΕ

